

प्रकाशक	: जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, सिन्धुली
प्राविधिक सहयोग	: तथ्याङ्क कार्यालय, सिन्धुली
संरक्षक	: कारसाड लामा थिङ, प्रमुख : शान्ता कार्की, उपप्रमुख
सम्पादन मण्डल	: राम कुमार कार्की, जिल्ला समन्वय अधिकारी (जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, सिन्धुली) राजेश दास, तथ्याङ्क अधिकृत (तथ्याङ्क कार्यालय, सिन्धुली) नर बहादुर आले मगर, शाखा अधिकृत (जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, सिन्धुली) सुभाप कोइराला, सुपरिवेक्षक दामोदर खनाल, सुपरिवेक्षक (तथ्याङ्क कार्यालय, सिन्धुली) कुलधवज बर्मजन, खरिदार / सूचना अधिकारी (जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, सिन्धुली)
सर्वाधिकार	: जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, सिन्धुली
सम्पर्क	: जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, सिन्धुली फोन नं.: ०४७-५२०५४९, ०४७-५२०१४४, ०४७-५२०३४४, ०४७-५२०५४४
Email:	: dccsindhuli@gmail.com/sindhulidcc@gmail.com
प्रकाशन वर्ष	: २०८१, वैशाख
प्रकाशन प्रति	: ३०० प्रति
आवरण चित्र	: सिन्धुली जिल्लाको नक्शा (अगाडी कभर पेज) वि.पि. राजमार्ग सिन्धुली, कुशेश्वर महादेव मन्दिर दुम्जा, सिन्धुलीगाडी युद्ध संग्रहालय र हरिहरपुरगाडी (पछाडी कभर पेज)
मुद्रण	: सफल नेपाल अफसेट प्रेस, गैरी बजार, सिन्धुली फोन नं.: ९८४४९९७३८५, ०४७-५९०३८५

नोट: यस पुस्तकमा उल्लेखित तालिकाहरू यस जिल्ला वस्तुगत विवरणको स्रोत खुलाई साभार गर्न सकिनेछ।

जिल्ला समन्वय समिति, सिन्धुली

बागमती प्रदेश, नेपाल

Email:- decsindhuli@gmail.com

फोन नं.- ०१९-५२०५४४

०१९-५२०५४५

फोकस नं.- ०१९-५२०५४४

शुभकामना

जिल्ला समन्वय समिति, सिन्धुलीले तथ्याङ्क कार्यालय सिन्धुलीको सहयोगमा जिल्लाको विभिन्न सूचना तथा विवरण समावेश गरी जिल्ला बस्तुगत विवरण (**District profile**) प्रकाशन गर्ने महत्वपूर्ण कार्यका लागि हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु । जिल्ला बस्तुगत विवरण प्रकाशन जिल्लाको समग्र बस्तु स्थिति नीति निर्माण विकास निर्माण तथा दीर्घकालीन योजनाका लागि महत्वपूर्ण दस्तावेजका रूपमा रहने छ ।

जिल्ला समन्वय समितिमा असिम जिम्मेवारी र दायित्व छ । संरचनागत ढ्यवस्था र प्राप्त अधिकारलाई अधिकतम रूपमा जिल्लाको समृद्धिमा लगाउदै जिल्लाको सबै क्षेत्रको समन्वयमा उत्पादन बृद्धि र रोजगारको अवसर सिर्जना गर्ने आवश्यक छ । शिक्षा स्वास्थ्य खानेपानी पूर्वाधार निर्माण लगायत नागरिकहरुका आधारभूत आवश्यकता तथा दीर्घकालीन योजनाका लागि भए गरेका होके कार्यमा समन्वय समितिको समन्वयकारी भूमिका रहनेछ ।

आजको युग सूचनाको युग हो । तथ्यपरक सूचना आजको आवश्यकता हो । छरिएर रहेका तर आधारिक निकायबाट प्रमाणीत गरिएका सूचनाहरूलाई यस पुस्तकले एकिकृत गर्न सफल ऐएको महसुस गरिएको छ । यसका साथै आर्थिक एवं सामाजिक विकास, भौतिक पूर्वाधार लगायतका क्षर्तमा प्राप्त भएका उ पलबिधहरुको लेखाजोखा गरी भावी विकास योजनाको खाका तयार गर्ने नीति निर्माता प्रशासक व्यवस्थापक विकास साझेदार र सबै सरोकारवालाहरूलाई सहयोग पुर्याउने अपेक्षा राखिएको छ ।

जिल्लाको भौगोलिक आर्थिक सामाजिक धार्मि सांस्कृतिक ऐतिहासिक राजनीतिक लगायत महत्वपूर्ण पक्षको चित्रण हुने गरी तथ्याङ्क तथा विवरण राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयद्वारा प्रकाशित पछिल्लो जनगणनाको अन्तिम नतिजा समेतलाई समावेश गरी तयार गरिएको छ । जिल्लाको थप तथ्याङ्कहरूलाई पनि व्यवस्थित गर्ने प्रयास गरिएको छ । प्राविधिक रूपमा सहयोग गर्ने तथ्याङ्क कार्यालय सिन्धुली लगायत सक्रिय रूपमा क्रियाशिल भई पुस्तक प्रकाशन गर्नु हुने सम्पूर्णमा हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।

(कारसाड लामा)

प्रमुख

जिल्ला समन्वय समिति, सिन्धुली

जिल्ला समन्वय समिति, सिन्धुली

बागमती प्रदेश, नेपाल

Email:- decsindhuli@gmail.com

फोन नं.- ०१७८५२०९६४

०१७८५२०६४४

फोकस नं.- ०१७८५२०६४४

शुभकामना

जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, सिन्धुलीले तथ्याङ्क कार्यालय सिन्धुलीको प्राविधिक सहयोगमा जिल्लाको विभिन्न सूचना तथा विवरण समावेश गरी वस्तुगत विवरण (**District profile**) प्रकाशन गर्न लागेको थाहा पाउदा एकदम खुसी लागेको छ। यो तथ्याङ्कले जिल्लाको समग्र विकास निर्माण तथा नीति निर्माणमा सहयोग पुर्याउने अपेक्षा लिएका छौं।

सिन्धुली जिल्लामा संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकार मातहतका विभिन्न सरकारी निकाय एंव विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संघ संस्था बीच समन्वय गर्न तथा सञ्चालित विकास निर्माण कार्यको अनुगमन तथा नियमन गर्ने तथा नेपालको संविधान २०७२ को धारा २२० को उपधारा ८ वर्मोजिम प्रदेश सभाले ऐन बनाई जिम्मेवारी दिएको काम गर्ने जिल्ला समन्वय समितिले प्राप्त गरेको छ। यसै अनुरूप आ.व. २०८०।०८। को योजना अन्तर्गतिको यस जिल्लालाई ऐनामा हेरेको जस्तै छल्लाङ देखिने गरी ऐतिहासिक, धार्मिक, सांस्कृतिक, पर्यटकिय दृष्टिकोणले महत्व बोकेको यस जिल्लाको प्रोफाइल तयार भएकोमा जिल्ला समन्वय समितिको जिम्मेवार उप -प्रमुखको हैसियतले खुशी व्यक्त गर्दै यस वस्तुगत विवरणको सत्य र तथ्यको आधारशिलामा रहि तथ्याङ्क संकलन गर्नु हुने जिल्ला तथ्याङ्क कार्यालयका प्राविधिक कर्मचारीहरु तथा राय सुझाव प्रदान गर्नु हुने जिल्लाका सरोकारवाला निकायहरु तथा संकलन देखि सम्पादन र प्रकाशनको अवस्था सम्म सहयोग पुर्याउनुहुने सम्पूर्ण व्यक्तिहरु र कर्मचारीहरुमा हार्दिक आभार व्यक्त गर्दै धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहान्छु।

(शान्ता कार्की)

उपप्रमुख

जिल्ला समन्वय समिति, सिन्धुली

जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, सिन्धुली

बागमती प्रदेश, नेपाल

Email:- decsindhuli@gmail.com

फोन नं.- ०१७-५२०५४४

०१७-५२०५४५

फोकस नं.- ०१७-५२०५४४

मन्तव्य

जिल्लाको भौगोलिक, आर्थिक, सामाजिक, धार्मिक, सास्कृतिक, ऐतिहासिक तथा राजनीतिक लगायतका महत्वपूर्ण पक्षलाई समेटी यो सिन्धुली जिल्लाको बस्तुगत विवरण, २०८१ तयार गरी सबै सरोकारबालाहरू को जानकारीको लागि प्रकाशन गर्न पाउदा अत्यन्त खुसी लागेको छ। यसको लागि पछिल्लो जनगणना, २०७८ बाट संकलन भएका महत्वपूर्ण जानकारी उपलब्ध गराई दिनु हुने तथ्यांक कार्यालय, सिन्धुलीलाई विशेष आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु।

यसमा समेटिएका विषयबस्तु र तथ्यांकहरू पछिल्लो जनगणना, २०७८ मा आधारित भए पनि जिल्लाको पछिल्लो अवस्था समेत समेटिने गरी सिन्धुली जिल्लाको बस्तुगत विवरण तयार गरी प्रकाशन गर्नका लागि जिल्ला स्थित विषयगत कार्यालयहरू, निकायहरू, स्थानीय तहहरू र सम्बन्धित सबै सरोकारबालाहरू संग राय सुझाब संकलन गरी प्राप्त राय सुझावहरू समेत यसमा समेटिएका छन्। साथै यसलाई आउदा दिनहरूमा भए र सके सम्म अध्यावधिक पनि गरिदै लिगेने छ भन्ने कुरामा म आफुमा विश्वस्त छु।

यसले जिल्ला भित्र रहेका संघ, प्रदेशका कार्यालयहरू, स्थानीय तहहरू लगायत विभिन्न गैहसरकारी संघसंस्था, निजी क्षेत्र, राजनीतिक दल लगायत सबैको लागि विषय र क्षेत्रको योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमाका लागि यसमा उपलब्ध विवरण तथा तथ्यांकबाट सहयोग पुग्ने आशा लिएको छु। यसबाट आर्थिक विकास, सामाजिक विकास, भौतिक पूर्वाधारका योजना निर्माणमा सहयोग पुग्नुका साथै यसमा समावेश भएका विषयबस्तुहरू प्राज्ञ, विधार्थी, आमसञ्चार क्षेत्र, नागरिक, सोधकर्ता लगायत सबै सरकोबालाहरू सबैका लागि जिल्लाको समग्र बस्तुस्थितिको अध्ययन तथा विश्लेषण गर्न महत्वपूर्ण र उपयोगी हुने छ भन्ने विश्वास लिएको छु।

अन्त्यमा बस्तुगत विवरणमा समावेश भएका विषयका तथ्यांक उपलब्ध गराउनु हुने तथ्यांक कार्यालय, सिन्धुलीका कर्मचारी साथीहरू, राय सुझाब दिनु हुने सरोकारबाला, विज्ञ, जिल्ला समन्वय समितिका पदाधिकारीज्यूहरू, कर्मचारी लगायत प्रत्यक्ष एवं परोक्ष रूपले सहयोग पुर्याउनु हुने सबैमा आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु।

(राम कुमार कार्की)
जिल्ला समन्वय अधिकारी

जिल्ला प्रशासन कार्यालय
सिन्धुली

देपाल जाइकार

गृह मञ्चालय

फोन नंबर : ०१५३-४३०७२३

फैक्टरी नंबर : ०१५३-४३०८६

फैक्टरी नंबर : ०१५३-४३०८०

फैक्टरी नंबर : ०१५३-४३०८३

जिल्ला प्रशासन
कार्यालय
सिन्धुली

शुभकामना सन्देश

तथ्याङ्क कार्यालय सिन्धुलीले जिल्लाको विस्तृत विवरण समेती वस्तुगत विवरण तयार पार्न लागेकोमा खुसी व्यक्त गर्दछु ।

प्रस्तुत वस्तुगत विवरणले सिन्धुली जिल्लाको वर्तमान अवस्था, जनसाहित्यकी वितरण, सामाजिक तथा सांस्कृतिक, आर्थिक, भौगोलिक, पर्यावरणीय पक्ष लगायत विभिन्न क्षेत्रहरूको अवस्थालाई प्रतिविवित गर्दछ । यसबाट सरोकारवालाहरूलाई जिल्लाका विविध पक्षहरूको जानकारी प्राप्त हुनुको साथै विकास सम्बन्धी नीति, योजना र कार्यक्रमहरूको यस जिल्लामा अधिकतम कार्यान्वयन गर्न सघाउ पुग्ने अपेक्षा लिएको छु । यो वस्तुगत विवरण सिन्धुली जिल्लाको बारेमा चासो राख्ने व्यक्ति, संस्था, पेशाकर्मी, व्यवसायी, अनुसन्धानकर्ता, शिक्षक, विद्यार्थी लगायत सबै सरोकारवालाको लागी महत्वपूर्ण स्रोत सामग्री बन्नेसमेत विश्वास लिएको छु ।

यस वस्तुगत विवरणको लागी मूच्ना संकलन, तयारी र प्रकाशनमा संलग्न तथ्याङ्क कार्यालय, सिन्धुलीका प्रमुख एवम् कर्मचारीहरू, विवरण/तथ्याङ्क उपलब्ध गराउने सिन्धुली जिल्लास्थित विभिन्न सरकारी कार्यालयहरू, संपर्संस्थाहरू एवम् सिन्धुली जिल्ला बासीहरूप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दै यो प्रकाशनको सफलताको शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

२०८० माघ १९ गते

भरत खनाल
प्रमुख जिल्ला अधिकारी
सिन्धुली

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् को कार्यालय
राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

तथ्याङ्क कार्यालय, सिन्धुली (सिन्धुली, रामेछाप)

मन्त्रव्य

तथ्याङ्क कार्यालय, सिन्धुलीले जिल्लाको भौगोलिक, जनसांखिक, सामाजिक, आर्थिक, अवस्था लगायतका विवरणहरू समेटीएको सिन्धुली जिल्लाको वस्तुगत विवरण प्रकाशन गर्न लागेकोमा खुसी लागेको छ ।

राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ बाट प्राप्त जनसांखिक सूचनाहरू, राष्ट्रिय कृषिगणना, २०७८ बाट प्राप्त कृषि सम्बन्धी सूचनाहरू, विभिन्न सरकारी/गैरसरकारी कार्यालय, संघसंस्था एंवं स्थानीय तहहरूबाट तथ्याङ्क कार्यालय सिन्धुली भारक्त संकलित विवरणहरू समावेश गरी यो वस्तुगत विवरण तयार पारिएको छ । विभिन्न स्रोतहरूबाट प्राप्त हुने तथ्याङ्क एंवं सूचनाहरूले जिल्लाको विभिन्न क्षेत्रको वस्तुगत अवस्थाको बारेमा जानकारी प्राप्त हुने, विकासका कार्यक्रमहरूको अवस्थाको अनुगमन गर्न सकिने एंवं निर्णय तथा योजनाको लागि तथ्यपरक आधार उपलब्ध हुने हुँदा यो पुस्तिका योजनाकार, प्रशासक, राजनितिज्ञ, विकास साझेदार, शिक्षक, विद्यार्थी लगायत सरोकारवाला सबैको लागि उपयोगी हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

यो वस्तुगत विवरण तयार गर्ने सन्दर्भमा समयमै तथ्यपरक सूचना, तथ्याङ्क उपलब्ध गराई अमूल्य सहयोग गर्नुहुने जिल्लास्थित विभिन्न सरकारी, गैरसरकारी कार्यालय, नीजि संघसंस्था तथा कार्यालयहरूप्रति हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु । प्रकाशनको लागि आवश्यक बजेट तथा प्राविधिक सहयोग, समन्वयका लागि राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयका प्रमुख तथ्याङ्क अधिकारीज्यू लगायत योजना शाखा एंवं प्रेरणा प्रदान गर्नुहुने सिन्धुली जिल्लाका प्रमुख जिल्ला अधिकारीज्यूप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्न चाहन्छु ।

यस पुस्तिका प्रकाशनको लागि स्थलगत तथ्याङ्क संकलन र तयारी कार्यमा अहोरात्र खटिने यस कार्यालयका सुपरिवेक्षक श्री विजय कुमार गौतम, सुपरिवेक्षक श्री सुभाप कोइराला, सुपरिवेक्षक श्री दामोदर गौतम, खरिदार श्री अम्बिरा काफले (चालिस), गणक श्री शोभा रेखी, सह-लेखापाल श्री भरतराज भट्टराई, खरिदार श्री मुना बन्जारा लगायतको टिमलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

अन्तमा यो वस्तुगत विवरणले विभिन्न सरोकारवालाहरूलाई नीति निर्माण, निर्णय एंवं योजनाको लागि तथ्याङ्क एंवं सूचना उपलब्ध गराउन सकोस् भन्ने कामना गर्दै आगामी दिनमा यसलाई थप परिस्कृत तथा प्रयोगकर्ता मैत्री बनाउन रचनात्मक सुझावको समेत अपेक्षा गर्दछु ।

माघ, २०८०

राजेश दास
तथ्याङ्क अधिकृत
तथ्याङ्क कार्यालय, सिन्धुली

विषयसूची

खण्ड १: संक्षिप्त परिचय

१-५

जिल्ला परिचय
जिल्लाको नामाकरण तथा ऐतिहासिक पृष्ठभूमि
भू-उपयोग
हावापानी
धार्मिक, दर्शनीय र पर्यटकीय स्थलहरू
व्यापारिक महत्वका स्थलहरू
प्रमुख साँस्कृतिक चाडपर्व एवं मेलाहरू
रहनसहन र भेषभुषा
जातजाति, भाषाभाषी
आर्थिक आधार

खण्ड २: घर तथा परिवारिक विवरण

६-३२

घरको मुख्य प्रयोग
आवासीय घर निर्माणमा सरकारी अनुदान प्राप्त परिवार
बैंक तथा वित्तीय संस्थामा बैंक खाता सम्बन्धी विवरण
बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट ऋण लिएको विवरण
घरको स्वामित्व
घरको जग
घरको बाहिरी गारे
घरको छानो
घरको भुई
परिवारमा खानेपानीको मुख्य स्रोत
परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन
परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोत
परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय
परिवारमा उपलब्ध साधन/सुविधाहरू
घर, जग्गामा महिलाको स्वामित्व

कृषि बाहेकका साना घेरेलु व्यवसाय सञ्चालन गर्ने परिवारको विवरण
मृत्यु सम्बन्धी विवरण
विगत १२ महिनामा मृत्यु भएको कारण
परिवारमा अनुपस्थित विदेश

खण्ड ३: व्यक्तिगत विवरण

३३-५६

जनसंख्या, लैङ्गिक अनुपात, परिवार संख्या, परिवारको औसत आकार र साक्षरता दर
उमेर समूह अनुसार जनसंख्याको संरचना
जिल्लामा जातजातिको अवस्था
मातृभाषाको अवस्था
धर्म सम्बन्धी विवरण
जिल्लामा बसोबास गर्ने विभिन्न देशका नागरिकहरूको जनसंख्या
जनसंख्याको वैवाहिक स्थिति
पहिलो विवाह गर्दाको उमेर
अपाङ्गता सम्बन्धी विवरण
साक्षर जनसंख्याको उत्तीर्ण गरेको जनसंख्या सम्बन्धी विवरण
जीवनकाल भरि जन्माएका बच्चाको संख्या अनुसारको महिला संख्या
आर्थिक काम गरेको अवधि
आर्थिक क्रियाकलाप सम्बन्धी विवरण
आर्थिक कामको पेशागत वर्गीकरण अनुसारको जनसंख्या
पाँच वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको जन्म दर्ताको अवस्था
संस्थागत रूपमा बसोबास गर्ने व्यक्तिहरूको जातजातिको अवस्था
संस्थागत रूपमा बसोबास गर्ने व्यक्तिहरूको मातृभाषाको अवस्था
संस्थागत रूपमा बसोबास गर्ने व्यक्तिहरूको धर्म सम्बन्धी विवरण

खण्ड ४: शैक्षिक तथ्याङ्क

५७-६३

परिचय
तहगत विद्यालयको विवरण
तहगत कुल विद्यार्थीहरूको विवरण
तहगत शिक्षकहरूको विवरण
भर्ना दर, कक्षोन्नती दर र विद्यालय छोड्ने दर

विद्यालय शिक्षक र विद्यार्थी सम्बन्धी विवरण

खण्ड ५: स्वास्थ्य तथ्याङ्क

६४-७३

परिचय

सिन्धुली जिल्लामा सरकारी स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थाहरूको विवरण

जिल्लामा गैह सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवरण

नियमित खोप कार्यक्रमको प्रगति विवरण

सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रमको प्रगति विवरण

एम्बुलेन्सको विवरण

खण्ड ६: कृषि तथा वन सम्बन्धी विवरण

७४-८३

जिल्लाको कृषि सम्बन्धी विवरण

जग्गाको उपभोग

जग्गाको उपयोग

पशुपन्धीको विवरण

बाली सम्बन्धी विवरण

सिन्धुली जिल्लाको फलफूल बाली उत्पादनको अवस्था

सिन्धुली जिल्लाको खाद्यान्न बाली उत्पादनको अवस्था

सिन्धुली जिल्लाको दलहन बाली उत्पादनको अवस्था

सिन्धुली जिल्लाको तेलहन बाली उत्पादनको अवस्था

सिन्धुली जिल्लाको तरकारी बाली उत्पादनको अवस्था

कृषि अनुदान सम्बन्धी विवरण आ.व. २०७९/०८०

आ.व. २०७९/०८० को खाद्य सुरक्षाको अवस्था स्थिति (खाद्य वासलात)

जिल्लाको वन सम्बन्धी विवरण

खण्ड ७: न्याय तथा कानून

८४-८५

न्याय तथा कानून

न्याय, शान्ति सुरक्षा, मानव ओसारपसार र घरेलु हिसा

खण्ड ८: राजनीतिक दल, मतदाता र निर्वाचन

८६-९५

प्रतिनिधि/प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन, २०७९, मा भाग लिएका राजनीतिक दलहरू

स्थानीय तह निर्वाचन, २०७९, को संक्षिप्त विवरण

प्रतिनिधि/प्रदेश सभा निर्वाचन, २०७९, को संक्षिप्त विवरण

स्थानीय तह निर्वाचन, २०७९ को परिणाम
प्रतिनिधि/प्रदेश सभा निर्वाचन, २०७९ को परिणाम

खण्ड ९: सार्वजनिक सेवा प्रवाह

९६-११०

जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, सिन्धुली
जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सिन्धुली
जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सिन्धुलीबाट प्रवाहित सेवा वितरण
तथ्याङ्क कार्यालय सिन्धुलीको परिचय
तथ्याङ्क कार्यालयको कार्यहरू
आधिकारिक तथ्याङ्कका १० प्रमुख सिद्धान्तहरू
राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय (साविक केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग) का प्रमुख प्रकाशनहरू
जिल्लामा रहेका सरकारी कार्यालय तथा संघसंस्थाहरूको विवरण

खण्ड १०: दुधौली नगरपालिका

१११-१३१

परिचय

सहकारी संस्थाहरूको प्रकार र संख्या
व्यक्तिगत घटना दर्ताको संख्या
परिवारमा खानेपानीको मुख्य स्रोत
परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन
परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोत
परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय
परिवारमा उपलब्ध साधन/सुविधाहरू
जनसंख्या, लैङ्गिक अनुपात, परिवार संख्या, परिवारको औसत आकार र साक्षरता दर
नगरपालिकामा जातजातिको अवस्था
मातृभाषाको अवस्था
धर्म सम्बन्धी विवरण
पाँच वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको जन्म दर्ताको अवस्था
कृषि सम्बन्धी विवरण
जग्गाको उपभोग
जग्गाको उपयोग
पशुपन्धीको विवरण

खण्ड ११: फिक्कल गाउँपालिका

१३२-१४८

परिचय

सहकारी संस्थाहरूको प्रकार र संख्या
व्यक्तिगत घटना दर्ताको संख्या
परिवारमा खानेपानीको मुख्य स्रोत
परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन
परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोत
परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय
परिवारमा उपलब्ध साधन/सुविधाहरू
जनसंख्या, लैंड्रिक अनुपात, परिवार संख्या, परिवारको औसत आकार र साक्षरता दर
गाउँपालिकामा जातजातिको अवस्था
मातृभाषाको अवस्था
धर्म सम्बन्धी विवरण
पाँच वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको जन्म दर्ताको अवस्था
कृषि सम्बन्धी विवरण
जग्गाको उपभोग
जग्गाको उपयोग
पशुपन्थीको विवरण

खण्ड १२: तीनपाटन गाउँपालिका

१४९-१६७

परिचय

सहकारी संस्थाहरूको प्रकार र संख्या
व्यक्तिगत घटना दर्ताको संख्या
परिवारमा खानेपानीको मुख्य स्रोत
परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन
परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोत
परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय
परिवारमा उपलब्ध साधन/सुविधाहरू
जनसंख्या, लैंड्रिक अनुपात, परिवार संख्या, परिवारको औसत आकार र साक्षरता दर
गाउँपालिकामा जातजातिको अवस्था

मातृभाषाको अवस्था
धर्म सम्बन्धी विवरण
पाँच वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको जन्म दर्ताको अवस्था
कृषि सम्बन्धी विवरण
जग्गाको उपभोग
जग्गाको उपयोग
पशुपन्थीको विवरण

खण्ड १३: गोलन्जोर गाउँपालिका

१६८-१८४

परिचय

सहकारी संस्थाहरूको प्रकार र संख्या
व्यक्तिगत घटना दर्ताको संख्या
परिवारमा खानेपानीको मुख्य स्रोत
परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन
परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोत
परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय
परिवारमा उपलब्ध साधन/सुविधाहरू
जनसंख्या, लैङ्गिक अनुपात, परिवार संख्या, परिवारको औसत आकार र साक्षरता दर

गाउँपालिकामा जातजातिको अवस्था

मातृभाषाको अवस्था
धर्म सम्बन्धी विवरण
पाँच वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको जन्म दर्ताको अवस्था
कृषि सम्बन्धी विवरण
जग्गाको उपभोग
जग्गाको उपयोग
पशुपन्थीको विवरण

खण्ड १४: कमलामाई नगरपालिका

१८५-२०५

परिचय

सहकारी संस्थाहरूको प्रकार र संख्या
व्यक्तिगत घटना दर्ताको संख्या

परिवारमा खानेपानीको मुख्य स्रोत
परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन
परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोत
परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय
परिवारमा उपलब्ध साधन/सुविधाहरू
जनसंख्या, लैङ्गिक अनुपात, परिवार संख्या, परिवारको औसत आकार र साक्षरता दर
नगरपालिकामा जातजातिको अवस्था
मातृभाषाको अवस्था
धर्म सम्बन्धी विवरण
पाँच वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको जन्म दर्ताको अवस्था
कृषि सम्बन्धी विवरण
जग्गाको उपभोग
जग्गाको उपयोग
पशुपन्धीको विवरण

खण्ड १५: सुनकोशी गाउँपालिका

२०६-२२२

परिचय
सहकारी संस्थाहरूको प्रकार र संख्या
व्यक्तिगत घटना दर्ताको संख्या
परिवारमा खानेपानीको मुख्य स्रोत
परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन
परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोत
परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय
परिवारमा उपलब्ध साधन/सुविधाहरू
जनसंख्या, लैङ्गिक अनुपात, परिवार संख्या, परिवारको औसत आकार र साक्षरता दर
गाउँपालिकामा जातजातिको अवस्था
मातृभाषाको अवस्था
धर्म सम्बन्धी विवरण
पाँच वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको जन्म दर्ताको अवस्था
कृषि सम्बन्धी विवरण

जरगाको उपभोग
जरगाको उपयोग
पशुपन्धीको विवरण

खण्ड १६: घ्याङ्गलेख गाउँपालिका

२२३-२३८

परिचय

सहकारी संस्थाहरूको प्रकार र संख्या
व्यक्तिगत घटना दर्ताको संख्या
परिवारमा खानेपानीको मुख्य स्रोत
परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन
परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोत
परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय
परिवारमा उपलब्ध साधन/सुविधाहरू
जनसंख्या, लैङ्गिक अनुपात, परिवार संख्या, परिवारको औसत आकार र साक्षरता दर
गाउँपालिकामा जातजातिको अवस्था
मातृभाषाको अवस्था
धर्म सम्बन्धी विवरण
पाँच वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको जन्म दर्ताको अवस्था
कृषि सम्बन्धी विवरण
जरगाको उपभोग
जरगाको उपयोग
पशुपन्धीको विवरण

खण्ड १७: मरिण गाउँपालिका

२३९-२५५

परिचय

सहकारी संस्थाहरूको प्रकार र संख्या
व्यक्तिगत घटना दर्ताको संख्या
परिवारमा खानेपानीको मुख्य स्रोत
परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन
परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोत
परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय

परिवारमा उपलब्ध साधन/सुविधाहरू

जनसंख्या, लैङ्गिक अनुपात, परिवार संख्या, परिवारको औसत आकार र साक्षरता दर¹
गाउँपालिकामा जातजातिको अवस्था

मातृभाषाको अवस्था

धर्म सम्बन्धी विवरण

पाँच वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको जन्म दर्ताको अवस्था

कृषि सम्बन्धी विवरण

जरगाको उपभोग

जरगाको उपयोग

पशुपन्धीको विवरण

खण्ड १८: हरिहरपुरगढी गाउँपालिका

२५६-२७३

परिचय

सहकारी संस्थाहरूको प्रकार र संख्या

व्यक्तिगत घटना दर्ताको संख्या

परिवारमा खानेपानीको मुख्य स्रोत

परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन

परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोत

परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय

परिवारमा उपलब्ध साधन/सुविधाहरू

जनसंख्या, लैङ्गिक अनुपात, परिवार संख्या, परिवारको औसत आकार र साक्षरता दर

गाउँपालिकामा जातजातिको अवस्था

मातृभाषाको अवस्था

धर्म सम्बन्धी विवरण

पाँच वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको जन्म दर्ताको अवस्था

कृषि सम्बन्धी विवरण

जरगाको उपभोग

जरगाको उपयोग

पशुपन्धीको विवरण

तालिका सूची

सिन्धुली

तालिका १.१ : मौसम सम्बन्धी विवरण

तालिका १.२ : धार्मिक, दर्शनीय र पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण

तालिका १.३: व्यापारिक महत्वका स्थलहरूको विवरण

तालिका २.१ : घरको मुख्य प्रयोग अनुसारको विवरण (%मा)

तालिका २.२ : आवासीय घर निर्माणमा सरकारी अनुदान प्राप्त परिवार (%मा)

तालिका २.३ : बैंक तथा वित्तीय संस्थामा बैंक खाता सम्बन्धी विवरण(%मा)

तालिका २.४ : बैंक तथा वित्तीय संस्थावाट ऋण लिएको विवरण (%मा)

तालिका २.५ : घरको स्वामित्व अनुसार परिवार संख्या

तालिका २.६ : प्रयोग गरेको घरको जगको बनोट अनुसार परिवार संख्या

तालिका २.७ : आवासीय एकाइको बाहिरी गारोको बनोट अनुसार परिवार संख्या

तालिका २.८ : घरको छानाको बनोट अनुसार परिवारको संख्या

तालिका २.९ : घरको भुईको बनोट अनुसार परिवारको संख्या

तालिका २.१० : खानेपानीको मुख्य स्रोत अनुसार परिवारको संख्या

तालिका २.११ : परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन

अनुसारपरिवारसंख्या

तालिका २.१२ : परिवारमा वर्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिनेस्रोत अनुसार परिवार संख्या

तालिका २.१३ : परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार अनुसार परिवार संख्या

तालिका २.१४ : घरायसी साधन/सुविधा अनुसारको परिवार संख्या

तालिका २.१५ : महिलाको स्वामित्वमा रहेका घर जग्गा अनुसार विवरण

तालिका २.१६ : परिवारले सञ्चालन गरेका कृषि बाहेक साना घरेलु

व्यवसाय अनुसारकोपरिवार संख्या

तालिका २.१७ : मृत्यु भएका पुरुष तथा महिलाको विवरण

तालिका २.१८ : मृत्यु भएका व्यक्तिको मृत्युको कारण

तालिका २.१९ : परिवारमा अनुपस्थित विदेश

तालिका ३.१ : जनसंख्या, लैङ्गिक अनुपात, परिवार संख्या र परिवारको औसत आकार

तालिका ३.२ : उमेर समूहअनुसार जनसंख्याको संरचना

- तालिका ३.३ : जिल्लामा जातजाति अनुसारको जनसंख्या
- तालिका ३.४ : जिल्लामा बोलिने मातृभाषा अनुसारको जनसंख्या
- तालिका ३.५ : जिल्लामा धर्म अनुसारको जनसंख्या
- तालिका ३.६ : जिल्लामा वसोवास गर्ने विभिन्न देशका नागरिकको जनसंख्या
- तालिका ३.७ : वैवाहिक स्थिति अनुसारको जनसंख्या
- तालिका ३.८ : १० वर्ष वा सो भन्दा माथिका जनसंख्याको पहिलो विवाह गर्दाको उमेर
- तालिका ३.९ : अपाङ्गताको प्रकार अनुसारको जनसंख्या
- तालिका ३.१० : साक्षर जनसंख्याले उत्तीर्ण गरेको तह
- तालिका ३.११ : १५ वर्ष देखि ४९ वर्षको महिलाले अहिलेसम्म जिवित जन्माएको बच्चाको संख्या र महिलाको उमेर समूहको आधारमा महिलाको संख्या
- तालिका ३.१२ : आर्थिक काम गरेको अवधिको आधारमा जनसंख्याको वितरण
(१० वर्ष वा सो भन्दा बढी)
- तालिका ३.१३ : आर्थिक क्रियाकलापमा संलग्नता अनुसारको जनसंख्या
(१० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका)
- तालिका ३.१४ : आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्याको मुख्य पेशा अनुसारको विवरण
- तालिका ३.१५ : पाँच वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको जन्म दर्ताको अवस्था
- तालिका ३.१६ : संस्थागत परिवारमा जातजाति अनुसारको जनसंख्या
- तालिका ३.१७ : संस्थागत परिवारमा बोलिने मातृभाषा अनुसारको जनसंख्या
- तालिका ३.१८ : संस्थागत परिवारमा धर्म अनुसारको जनसंख्या
- तालिका ४.१ : तहगत विद्यालयको विवरण, २०८०
- तालिका ४.२ : तहगत कुल विद्यार्थीहरूको विवरण, २०८०
- तालिका ४.३ : तहगत शिक्षक विवरण, २०८०
- तालिका ४.४ : स्थानीय तह अनुसार भर्ना दर, कक्षोन्नती दर तथा विद्यालय छोड्ने दर विवरण
- तालिका ५.१ : जिल्लामा सरकारी स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थाहरूको विवरण
- तालिका ५.२ : सिन्धुली जिल्लामा संचालित गैह सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवर
- तालिका ५.३ : नियमित खोप कार्यक्रमको प्रगति
- तालिका ५.४ : सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रमको प्रगति विवरण
- तालिका ५.५ : जिल्लास्थित एम्बुलेन्सहरूको विवरण

तालिका ६.१ : कृषक संख्या, चलन गरेको जग्गाको क्षेत्रफल, कित्ता संख्या
र सिंचित क्षेत्रफल

तालिका ६.२ : कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको उपभोग

तालिका ६.३ : कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको उपयोग

तालिका ६.४ : पाल्तु चौपाया र पन्थीको संख्या र कृषक परिवार

तालिका ६.५ : जिल्लाकोफलफूल खेती सम्बन्धी विवरण

तालिका ६.६ : जिल्लाकोखाद्यान्न बाली सम्बन्धी विवरण

तालिका ६.७ : जिल्लाकोदलहन बाली सम्बन्धी विवरण

तालिका ६.८ : जिल्लाकोतेलहन बाली सम्बन्धी विवरण

तालिका ६.९ : जिल्लाकोतरकारी बाली सम्बन्धी विवरण

तालिका ६.१० : जिल्लाकोकृषि अनुदान सम्बन्धी विवरण

तालिका ६.११ : जिल्लाको खाद्य सुरक्षा सम्बन्धी विवरण

तालिका ६.१२ : सिन्धुली जिल्लाको वन सम्बन्धी विवरण

तालिका ६.१३ : सिन्धुली जिल्लाको भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण

तालिका ६.१४ : सिन्धुली जिल्लाको वनजंगल सम्बन्धी विवरण

तालिका ७.१ : जिल्लामा विगत तीन वर्षमा घटेका घटनाहरूको विवरण

तालिका ७.२ : जिल्लामा विगत तीन वर्षमा सवारी दुर्घटना संख्याको विवरण

तालिका ७.३ : जिल्लामा विगत तीन वर्षमा मुद्दा दर्ताको संख्याको विवरण

तालिका ७.४ : दर्ता भएका तथा मेलमिलाप भएका मुद्दा संख्याको विवरण

तालिका ८.१ : प्रतिनिधि/प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन, २०७९ मा सहभागी राजनीतिक दलहरू

तालिका ८.२ : स्थानीय तह निर्वाचन, २०७९

तालिका ८.३ : प्रतिनिधि/प्रदेश सभा निर्वाचन, २०७९

तालिका ८.४ : स्थानीय तह निर्वाचन, २०७९को परिणाम

तालिका ८.५ : प्रतिनिधि/प्रदेश सभा निर्वाचन, २०७९ को परिणाम

तालिका ८.६ : जिल्ला समन्वय समिति सिन्धुलीका पदाधिकारीहरूको विवरण

तालिका ८.७ : स्थानीय तहका पदाधिकारीहरूको नाम/थर, पद र सम्पर्क नम्बर

तालिका ९.१ : सार्वजनिक सेवा प्रवाह

तालिका ९.२ : जिल्ला समन्वय समिति सम्बन्धमा संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्थाहरू

तालिका ९.३ : तथ्याङ्क कार्यालय, सिन्धुलीको परिचय

तालिका ९.४ : जिल्ला स्थित संघीय सरकारी कार्यालयहरूको विवरण

तालिका ९.५ : जिल्ला स्थित प्रदेश अन्तर्गतका सरकारी कार्यालयहरूको विवरण

तालिका ९.६ : जिल्ला स्थित स्थानीय तह (गाउँपालिका/नगरपालिका)

कार्यालयहरूको विवरण

तालिका ९.७ : विद्युत, टेलिकम एवं बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको विवरण

तालिका ९.८ : जिल्ला स्थित राष्ट्रीय संचार संस्थामा काम गर्ने पत्रकारहरूको विवरण

तालिका ९.९ : जिल्ला स्थित संचालनमा रहेका स्थानीय रेडियो तथा एफ.एमको विवरण

तालिका ९.१० : जिल्ला स्थित संचालनमा रहेका दैनिक पत्रपत्रिकाहरूको विवरण

तालिका ९.११ : जिल्ला स्थित संचालनमा रहेका सासाहिक पत्रपत्रिकाहरूको विवरण

तालिका ९.१२ : जिल्ला स्थित संचालनमा रहेका अनलाईन संचार संस्थाको नाम

तालिका ९.१३ : जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सिन्धुलीबाट प्रवाहित सेवा वितरणको विवरण

दुधौली नगरपालिका

तालिका १०.१ : दुधौली न.पा. को कार्यालय देखि बडा कार्यालय सम्मको दुरी

तालिका १०.२ : स्थानीय हाट बजारहरूको विवरण

तालिका १०.३ : सहकारी संस्थाहरूको विवरण

तालिका १०.४ : व्यक्तिगत घटना दर्ताको विवरण

तालिका १०.५ : खानेपानीको मुख्य स्रोत अनुसार परिवारको संख्या

तालिका १०.६ : परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन

अनुसार परिवार संख्या

तालिका १०.७ : परिवारमा वर्ती बाल अक्सर प्रयोग गरिनेस्रोत अनुसार परिवार संख्या

तालिका १०.८ : परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार अनुसार परिवार संख्या

तालिका १०.९ : घरायसी साधन/सुविधा अनुसारको परिवार संख्याको विवरण

तालिका १०.१० : जनसंख्या, लैङ्गिक अनुपात, परिवार संख्या र परिवारको औसत आकार

तालिका १०.११ : नगरपालिकामा जातजाति अनुसारको जनसंख्या

तालिका १०.१२ : नगरपालिकामा बोलिने मातृभाषा अनुसारको जनसंख्या

तालिका १०.१३ : नगरपालिकामा धर्म अनुसारको जनसंख्या

तालिका १०.१४ : पाँच वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको

जन्म दर्ताको अवस्था

तालिका १०.१५ : कृषक संख्या, चलन गरेको जग्गाको क्षेत्रफल, कित्ता संख्या
र सिंचित क्षेत्रफल

तालिका १०.१६ : कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको उपभोग

तालिका १०.१७ : कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको उपयोग

तालिका १०.१८ : पाल्तु चौपाया र पन्थीको संख्या र कृषक परिवार

फिक्कल गाउँउपालिका

तालिका ११.१ : फिक्कल गा.पा. को कार्यालय देखि बडा कार्यालय सम्मको दुरी

तालिका ११.२ : स्थानीय हाट बजारहरूको विवरण

तालिका ११.३ : सहकारी संस्थाहरूको विवरण

तालिका ११.४ : व्यक्तिगत घटना दर्ताको विवरण

तालिका ११.५ : खानेपानीको मुख्य स्रोत अनुसार परिवारको संख्या

तालिका ११.६ : परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन

अनुसार परिवार संख्या

तालिका ११.७ : परिवारमा वर्ती बाल अक्सर प्रयोग गरिनेस्रोत अनुसार परिवार संख्या

तालिका ११.८ : परिवारले प्रयोग गर्ने शैचालयको प्रकार अनुसार परिवार संख्या

तालिका ११.९ : घरायसी साधन/सुविधा अनुसारको परिवार संख्याको विवरण

तालिका ११.१० : जनसंख्या, लैङ्गिक अनुपात, परिवार संख्या र परिवारको औसत आकार

तालिका ११.११ : गाउँउपालिकामा जातजाति अनुसारको जनसंख्या

तालिका ११.१२ : गाउँउपालिकामा बोलिने मातृभाषा अनुसारको जनसंख्या

तालिका ११.१३ : गाउँउपालिकामा धर्म अनुसारको जनसंख्या

तालिका ११.१४ : पाँच वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको

जन्म दर्ताको अवस्था

तालिका ११.१५ : कृषक संख्या, चलन गरेको जग्गाको क्षेत्रफल, कित्ता संख्या

र सिंचित क्षेत्रफल

तालिका ११.१६ : कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको उपभोग

तालिका ११.१७ : कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको उपयोग

तालिका ११.१८ : पाल्तु चौपाया र पन्थीको संख्या र कृषक परिवार

तीनपाटन गौउपालिका

तालिका १२.१ : तीनपाटन गा.पा. को कार्यालय देखि वडा कार्यालय सम्मको दुरी

तालिका ११.२ : स्थानीय हाट बजारहरूको विवरण

तालिका १२.३ : सहकारी संस्थाहरूको विवरण

तालिका १२.४ : व्यक्तिगत घटना दर्ताको विवरण

तालिका १२.५ : खानेपानीको मुख्य स्रोत अनुसार परिवारको संख्या

तालिका १२.६ : परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन

अनुसार परिवार संख्या

तालिका १२.७ : परिवारमा वर्ती बाल अक्सर प्रयोग गरिनेस्रोत अनुसार परिवार संख्या

तालिका १२.८ : परिवारले प्रयोग गर्ने शैचालयको प्रकार अनुसार परिवार संख्या

तालिका १२.९ : घरायसी साधन/सुविधा अनुसारको परिवार संख्याको विवरण

तालिका १२.१० : जनसंख्या, लैङ्गिक अनुपात, परिवार संख्या र परिवारको औसत आकार

तालिका १२.११ : गाउँपालिकामा जातजाति अनुसारको जनसंख्या

तालिका १२.१२ : गाउँपालिकामा बोलिने मातृभाषा अनुसारको जनसंख्या

तालिका १२.१३ : गाउँपालिकामा धर्म अनुसारको जनसंख्या

तालिका १२.१४ : पाँच वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको

जन्म दर्ताको अवस्था

तालिका १२.१५ : कृषक संख्या, चलन गरेको जग्गाको क्षेत्रफल, कित्ता संख्या

र सिंचित क्षेत्रफल

तालिका १२.१६ : कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको उपभोग

तालिका १२.१७ : कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको उपयोग

तालिका १२.१८ : पालतु चौपाया र पन्छीको संख्या र कृषक परिवार

गोलन्जोर गौउपालिका

तालिका १३.१ : गोलन्जोर गा.पा. को कार्यालय देखि वडा कार्यालय सम्मको दुरी

तालिका १३.२ : स्थानीय हाट बजारहरूको विवरण

तालिका १३.३ : सहकारी संस्थाहरूको विवरण

तालिका १३.४ : व्यक्तिगत घटना दर्ताको विवरण

तालिका १३.५ : खानेपानीको मुख्य स्रोत अनुसार परिवारको संख्या

तालिका १३.६ : परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन

अनुसार परिवार संख्या

तालिका १३.७ : परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिनेस्रोत अनुसार परिवार संख्या

तालिका १३.८ : परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार अनुसार परिवार संख्या

तालिका १३.९ : घरायसी साधन/सुविधा अनुसारको परिवार संख्याको विवरण

तालिका १३.१० : जनसंख्या, लैङ्गिक अनुपात, परिवार संख्या र परिवारको औसत आकार

तालिका १३.११ : गाउँपालिकामाजातजाति अनुसारको जनसंख्या

तालिका १३.१२ : गाउँपालिकामा बोलिने मातृभाषा अनुसारको जनसंख्या

तालिका १३.१३ : गाउँपालिकामा धर्म अनुसारको जनसंख्या

तालिका १३.१४ : पाँच वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको

जन्म दर्ताको अवस्था

तालिका १३.१५ : कृषक संख्या, चलन गरेको जग्गाको क्षेत्रफल, कित्ता संख्या

र सिंचित क्षेत्रफल

तालिका १३.१६ : कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको उपभोग

तालिका १३.१७ : कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको उपयोग

तालिका १३.१८ : पालतु चौपाया र पन्थीको संख्या र कृषक परिवार

कमलामाई नगरपालिका

तालिका १४.१ : कमलामाई न.पा. को कार्यालय देखि बडा कार्यालय सम्मको दुरी

तालिका १४.२ : स्थानीय हाट बजारहरूको विवरण

तालिका १४.३ : सहकारी संस्थाहरूको विवरण

तालिका १४.४ : व्यक्तिगत घटना दर्ताको विवरण

तालिका १४.५ : खानेपानीको मुख्य स्रोत अनुसार परिवारको संख्या

तालिका १४.६ : परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन

अनुसार परिवार संख्या

तालिका १४.७ : परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिनेस्रोत अनुसार परिवार संख्या

तालिका १४.८ : परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार अनुसार परिवार संख्या

तालिका १४.९ : घरायसी साधन/सुविधा अनुसारको परिवार संख्याको विवरण

तालिका १४.१० : जनसंख्या, लैङ्गिक अनुपात, परिवार संख्या र परिवारको औसत आकार

तालिका १४.११ : नगरपालिकामा जातजाति अनुसारको जनसंख्या
तालिका १४.१२ : नगरपालिकामा बोलिने मातृभाषा अनुसारको जनसंख्या
तालिका १४.१३ : नगरपालिकामा धर्म अनुसारको जनसंख्या
तालिका १४.१४ : पाँच वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको
जन्म दर्ताको अवस्था

तालिका १४.१५ : कृषक संख्या, चलन गरेको जग्गाको क्षेत्रफल, कित्ता संख्या
रसिंचितक्षेत्रफल

तालिका १४.१६ : कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको उपयोग

तालिका १४.१७ : कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको उपयोग

तालिका १४.१८ : पाल्तु चौपाया र पन्छीको संख्या र कृषक परिवार

सुनकोशी गाउँपालिका

तालिका १५.१ : सुनकोशी गा.पा. को कार्यालय देखि बडा कार्यालय सम्मको दुरी

तालिका १५.२ : सहकारी संस्थाहरूको विवरण

तालिका १५.३ : व्यक्तिगत घटना दर्ताको विवरण

तालिका १५.४ : खानेपानीको मुख्य स्रोत अनुसार परिवारको संख्या

तालिका १५.५ : परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन
अनुसार परिवार संख्या

तालिका १५.६ : परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिनेस्रोत अनुसार परिवार संख्या

तालिका १५.७ : परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार अनुसार परिवार संख्या

तालिका १५.८ : घरायसी साधन/सुविधा अनुसारको परिवार संख्याको विवरण

तालिका १५.९ : जनसंख्या, लैङ्गिक अनुपात, परिवार संख्या र परिवारको औसत आकार

तालिका १५.१० : गाउँपालिकामा जातजाति अनुसारको जनसंख्या

तालिका १५.११ : गाउँपालिकामाबोलिने मातृभाषा अनुसारको जनसंख्या

तालिका १५.१२ : गाउँपालिकामाधर्म अनुसारको जनसंख्या

तालिका १५.१३ : पाँच वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको
जन्म दर्ताको अवस्था

तालिका १५.१४ : कृषक संख्या, चलन गरेको जग्गाको क्षेत्रफल, कित्ता संख्या
रसिंचितक्षेत्रफल

- तालिका १५.१५ : कृषकपरिवारले चलन गरेको जग्गाको उपभोग
 तालिका १५.१६ : कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको उपयोग
 तालिका १५.१७ : पाल्तु चौपाया र पन्थीको संख्या र कृषक परिवार

छ्याङ्लेख गाउँपालिका

- तालिका १६.१ : छ्याङ्लेख गा.पा. को कार्यालय देखि वडा कार्यालय सम्मको दुरी
 तालिका १६.२ : स्थानीय हाट बजारहरूको विवरण

तालिका १६.३ : सहकारी संस्थाहरूको विवरण

तालिका १६.४ : व्यक्तिगत घटना दर्ताको विवरण

तालिका १६.५ : खानेपानीको मुख्य स्रोत अनुसार परिवारको संख्या

तालिका १६.६ : परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन

अनुसार परिवार संख्या

तालिका १६.७ : परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिनेस्रोत अनुसार परिवार संख्या

तालिका १६.८ : परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार अनुसार परिवार संख्या

तालिका १६.९ : घरायसी साधन/सुविधा अनुसारको परिवार संख्याको विवरण

तालिका १६.१० : जनसंख्या, लैङ्गिक अनुपात, परिवार संख्या र परिवारको औसत आकार

तालिका १६.११ : गाउँपालिकामा जातजाति अनुसारको जनसंख्या

तालिका १६.१२ : गाउँपालिकामा बोलिने मातृभाषा अनुसारको जनसंख्या

तालिका १६.१३ : गाउँपालिकामा धर्म अनुसारको जनसंख्या

तालिका १६.१४ : पाँच वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको

जन्म दर्ताको अवस्था

तालिका १६.१५ : कृषक संख्या, चलन गरेको जग्गाको क्षेत्रफल, कित्ता संख्या
 र सिंचित क्षेत्रफल

तालिका १६.१६ : कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको उपभोग

तालिका १६.१७ : कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको उपयोग

तालिका १६.१८ : पाल्तु चौपाया र पन्थीको संख्या र कृषक परिवार

मरिण गाउँपालिका

तालिका १७.१ : मरिण गा.पा. को कार्यालय देखि वडा कार्यालय सम्मको दुरी

तालिका १७.२ : स्थानीय हाट बजारहरूको विवरण

तालिका १७.३ : सहकारी संस्थाहरूको विवरण

तालिका १७.४ : व्यक्तिगत घटना दर्ताको विवरण

तालिका १७.५ : खानेपानीको मुख्य स्रोत अनुसार परिवारको संख्या

तालिका १७.६ : परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन

अनुसार परिवार संख्या

तालिका १७.७ : परिवारमा वर्ती बालन अक्सर प्रयोग गरिनेस्रोत अनुसार परिवार संख्या

तालिका १७.८ : परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार अनुसार परिवार संख्या

तालिका १७.९ : घरायसी साधन/सुविधा अनुसारको परिवार संख्याको विवरण

तालिका १७.१० : जनसंख्या, लैङ्गिक अनुपात, परिवार संख्या र परिवारको औसत आकार

तालिका १७.११ : गाउँपालिकामा जातजाति अनुसारको जनसंख्या

तालिका १७.१२ : गाउँपालिकामा बोलिने मातृभाषा अनुसारको जनसंख्या

तालिका १७.१३ : गाउँपालिकामा धर्म अनुसारको जनसंख्या

तालिका १७.१४ : पाँच वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको
जन्म दर्ताको अवस्था

तालिका १७.१५ : कृषक संख्या, चलन गरेको जग्गाको क्षेत्रफल, कित्ता संख्या
र सिंचित क्षेत्रफल

तालिका १७.१६ : कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको उपभोग

तालिका १७.१७ : कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको उपयोग

तालिका १७.१८ : पालतु चौपाया र पन्धीको संख्या र कृषक परिवार

हरिहरपुरगढी गाउँपालिका

तालिका १८.१ : हरिहरपुरगढी गा.पा. को कार्यालय देखि वडा कार्यालय सम्मको दुरी

तालिका १८.२ : स्थानीय हाट बजारहरूको विवरण

तालिका १८.३ : सहकारी संस्थाहरूको विवरण

तालिका १८.४ : व्यक्तिगत घटना दर्ताको विवरण

तालिका १८.५ : खानेपानीको मुख्य स्रोत अनुसार परिवारको संख्या

तालिका १८.६ : परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन

अनुसार परिवार संख्या

तालिका १८.७ : परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिनेस्रोत अनुसार परिवार संख्या

तालिका १८.८ : परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार अनुसार परिवार संख्या

तालिका १८.९ : घरायसी साधन/सुविधा अनुसारको परिवार संख्याको विवरण

तालिका १८.१० : जनसंख्या, लैङ्गिक अनुपात, परिवार संख्या र परिवारको औसत आकार

तालिका १८.११ : गाउँपालिकामा जातजाति अनुसारको जनसंख्या

तालिका १८.१२ : गाउँपालिकामा बोलिने मातृभाषा अनुसारको जनसंख्या

तालिका १८.१३ : गाउँपालिकामा धर्म अनुसारको जनसंख्या

तालिका १८.१४ : पाँच वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको
जन्म दर्ताको अवस्था

तालिका १८.१५ : कृषक संख्या, चलन गरेको जग्गाको क्षेत्रफल, कित्ता संख्या
रसिंचितक्षेत्रफल

तालिका १८.१६ : कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको उपभोग

तालिका १८.१७ : कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको उपयोग

तालिका १८.१८ : पालतु चौपाया र पन्धीको संख्या र कृषक परिवार

खण्ड १: संक्षिप्त परिचय

जिल्ला परिचय

संघीय नेपालको बागमती प्रदेशमा पर्ने यस जिल्लामा ७ वटा गाउँपालिका, २ वटा नगरपालिका र ७९ वटा वडा रहेका छन् । यस जिल्लामा प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा निर्वाचन क्षेत्र क्रमशः २ र ४ वटा रहेका छन् । नेपालको मानचित्रमा २६ डिग्री ५५ मिनेट देखि २७ डिग्री २२ मिनेट उत्तरी अक्षांस र ८५ डिग्री १५ मिनेट देखि ८६ डिग्री २५ मिनेट पूर्वी देशान्तरका विचमा सिन्धुली जिल्ला अवस्थित छ । यो जिल्लाको उत्तरमा रामेछाप, पूर्वमा उदयपुर, दक्षिणमा सिराहा, धनुषा, महोत्तरी, सर्लाही र पश्चिममा मकवानपुर तथा पश्चिम दक्षिणमा रौतहट गरी जम्मा दशवटा जिल्लाहरू सँग सिमाना जोडिएको छ । दक्षिणमा तराई देखि उत्तरमा महाभारत शृंखला सम्म फैलिएको यो जिल्ला समुद्र सतहबाट १६८ मिटर देखि २७९७ मीटर सम्म अवस्थित छ । राणाकालमा पूर्व २ नम्बर बाट प्रख्यात यस सिन्धुली जिल्लाको उत्तरी भागमा महाभारत शृंखला र दक्षिणी भागमा चुरे पहाड, भित्री मधेश र बैसीले ओगटेको छ । यस जिल्लाका प्रमुख नदीहरूमा कोशी, रोशी, बागमती, तावा, कमला, मरिण, वाक्सु, चैदाहा, बन्दिजोर, क्यानखोला, गौमती, गड्यौली, कोखाजोर, धनमना, सिम्ले, वितिजोर, अरुण, ककुर लगायत यस जिल्लामा १४९ वटा ठूलासाना नदीहरू रहेका छन् । यस जिल्लाको अधिकांश भूभाग चुरे क्षेत्रमा पर्दछ भने बाँकी भाग मध्य पहाडी क्षेत्रमा पर्ने भएकाले यस जिल्लालाई भित्री मधेशको जिल्ला भनेर समेत चिनिन्छ । ऐतिहासिक महत्व बोकेको सिन्धुलीगढी र हरिहरपुरगढीका साथै आधुनिक वि.पि. लोक मार्गको दुई तिहाई भाग यसै जिल्लामा पर्दछन् । यस जिल्लाको औसत लम्बाई १०६ किलो मिटर र चौडाई २३.३ किलो मिटर छ तथा क्षेत्रफल २४५९.३१ वर्ग किलो मिटर छ ।

समशितोष्ण हावापानी भएको सिन्धुली जिल्लाको पहाडी क्षेत्रमा हिउँदमा तुलनात्मक रूपमा ठण्डा हुन्छ । सूर्योदय र सूर्यास्तको समयमा न्यूनतम ८ डिग्री देखि अधिकतम ३१ डिग्री सेलिसयस तापक्रम हुने यस जिल्ला जलवायुका दृष्टिबाट लाभदायक रहेको छ । अधिकांश भूभाग बन्जंगलले ढाकेको यस जिल्लामा सर्पदंश र जंगली जनावरको आक्रमण प्रकोपका रूपमा रहेका छन् । जुनार र जंगल आर्थिक विकासको आधार मानिएको सिन्धुली जिल्ला नेपालको सबैभन्दा बढि जुनार उत्पादन गर्ने जिल्ला हो ।

जिल्लाको नामाकरण तथा ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

सिन्धुली जिल्लाको नामाकरण सम्बन्धमा विभिन्न प्रसंगहरू जोडिएका छन् । २००७ साल भन्दा अगाडी सम्म पूर्व २ नम्बर अन्तर्गत रहेको यस जिल्लाको नाम सिन्धुली नै किन रहो भन्ने सम्बन्धमा एकिन तथ्यहरू भेटिएका छैनन् । प्राचिन समयमा यस क्षेत्रमा राज्य गर्ने सिन्धुल राजाको नाम बाट सिन्धुली रहन गएको हो भन्ने एक थरिको भनाई रहेको छ । सिन्धुली जिल्लाको सदरमुकामबाट करिव ११ कि.मि. को दुरीमा समुद्री सतहबाट १०७७ मिटरको उचाइमा सिद्धवावा मन्दिर छ । सिन्धुली सदरमुकामको वरपरका क्षेत्रलाई यही मन्दिरको नामबाट सिद्धस्थली पनि भनेर पुकारिन्छ । सिद्धस्थली भन्ने शब्द नै पछि अपभ्रंश भई सिन्धुली भएको हो भन्ने पनि भनाई छ ।

भू-उपयोग

सिन्धुली जिल्लाको कुल भू-भाग मध्ये ५७.७ प्रतिशत भू-भाग चुरे पहाड क्षेत्रमा पर्दछ भने ४२.३ प्रतिशत भू-भाग मध्य पहाडी क्षेत्रमा पर्दछ । भू-उपयोगको दृष्टिकोणले यस जिल्लाको कुल क्षेत्रफलको दुई तिहाई भू-भाग बनजंगलले ढाकेको छ । उत्पादनको दृष्टिकोणले केही उर्वर भूमी भित्री मधेसको सम्थर फौट, टार तथा वेसी र फौटहरूले जिल्लाको खाद्यान्न आपूर्तिमा उल्लेखनीय योगदान पुऱ्याएका छन् । प्रमुख रूपमा कमला क्षेत्र र मरिण क्षेत्रमा सम्थर कृषियोग्य भूमि रहेको छ ।

हावापानी

यस जिल्लाको भू-धरातलीय बनावटको परिणामस्वरूप हावापानीमा समेत निकै विविधता पाउन सकिन्छ । यस जिल्लाको हावापानी विषम (उष्ण, अर्धउष्ण र समशीतोष्ण) रहेको छ । उष्ण हावापानी यस जिल्लाको मध्य भाग अर्थात भित्री मधेशको ६१० मिटर भन्दा होचो भागमा पाइन्छ । अर्धउष्ण हावापानी यस जिल्लाको दक्षिण खण्ड चुरे ढौडा शृङ्खलाको ६१० मिटर देखि १२२० मिटरको बिच भागमा पाइन्छ । समशीतोष्ण हावापानीयस जिल्लाको अधिकांश भागमा अर्थात देखि १२२० मिटर देखि माथिको उचाईमा रहेको पाइन्छ । यस जिल्लाको मौसम सम्बन्धी विवरण तालिका १.१ मा देखाइएको छ ।

तालिका १.१ : मौसम सम्बन्धी विवरण

महिना	२०२१			२०२२			२०२३		
	अ.ता. (डि.से.)	न्यू.ता. (डि.से.)	वर्षा (मि.मि.)	अ.ता. (डि.से.)	न्यू.ता. (डि.से.)	वर्षा (मि.मि.)	अ.ता. (डि.से.)	न्यू.ता. (डि.से.)	वर्षा (मि.मि.)
जनवरी	२२.८	९.५	०.०	२२.३	८.८	०.१	२३.०	७.२	१.३
फेब्रुवरी	२६.३	११.७	०.०	२२.६	९.०	२५.३	२६.१	९.९	२२.७
मार्च	३०.०	१५.९	६.८	३१.९	१४.३	१४.८	२८.७	१३.१	१०९.१
अप्रिल	३३.४	१८.८	४०.६	३२.५	१९.४	१४६.९	३२.३	१५.२	६३.७
मई	२९.९	२०.९	३१६.९	३२.०	२०.८	२५२.७	३२.९	१८.४	१७३.९
जून	३१.१	२३.१	३९०.५	३१.५	२३.१	६३५.१	३४.२	२२.४	३९४.०
जुलाई	३१.१	२३.६	८९७.३	३१.८	२४.२	२५५.८	३२.३	२४.०	४१२.८
अगस्त	३१.१	२३.५	७२५.४	३१.७	२३.८	४१९.९	३०.६	२३.६	७४७.३
सेप्टेम्बर	३२.३	२२.३	२४७.२	३१.२	२३.०	३७७.४	३२.२	२२.९	२०७.४
अक्टूबर	३०.९	२०.१	२३८.८	३०.१	१८.३	७३.१	२९.६	१८.२	१४९.९
नोभेम्बर	२७.७	१३.२	२.७	२७.४	१३.१	०.०	२७.९	१२.९	०.०
डिसेम्बर	२५.३	९.९	२८.५	२४.७	९.२	०.०	२५.०	८.९	०.०

स्रोत: जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, बबरमहल, काठमाडौं

धार्मिक, दर्शनीय र पर्यटकीय स्थलहरू

तालिका १.२ : धार्मिक, दर्शनीय र पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण

दर्शनीय स्थल	ठेगाना	मेला लाग्ने समय र महत्व
सिन्धुलीगढी दरबार	कमलामाई न.पा.-३	ऐतिहासिक, पर्यटकीय स्थल
हरिहरपुरगढी दरबार	हरिहरपुरगढी गा.पा.-१	ऐतिहासिक, पर्यटकीय स्थल
भद्रकाली मन्दिर	कमलामाई न.पा.-२	विजया दशमी तथा विभिन्न पर्वहरू
कमलामाई मन्दिर (माईस्थान)	कमलामाई न.पा.-५	माघे संक्रान्ती
कालिमाई मन्दिर	कमलामाई न.पा.-५	माघे संक्रान्ती
शिद्धवाबा मन्दिर	कमलामाई न.पा.-४	ऐतिहासिक
लंगुरेश्वर-मधुगंगा, बावाधाम	दुधौली न.पा.-२	श्रावण महिना
सर्वशिद्धेश्वर महादेव गुफा	तीनपाटन गा.पा.-६	हरितालिका तिज, ठूली एकादशी, बालाचतुर्दशी, शिवरात्रि
कुशेश्वर महादेव	सुनकोशी गा.पा.-१	सोमबार, बालाचतुर्दशी, शिवरात्रि
भद्रकाली गणेश स्थान	कमलामाई न.पा.-२	मंगलबार
सर्पे दुङ्गा	दुधौली न.पा.-५	नाग पञ्चमी

व्यापारिक महत्वका स्थलहरू

यस जिल्लाको व्यापार व्यवसायमा सिन्धुलीमाडी, भिमान, झाँगाझोली रातमाटा, मूलकोट, खुर्कोट, खनियाखर्क, खाडसाड, डकाहा, दुधौली, छापबजार र चकमके आदि बजार केन्द्रहरूले महत्वपूर्ण स्थान ओगटेका छन् । उल्लेखित बजार केन्द्रहरूमा दैनिक उपभोग्य वस्तुहरूको क्रय-विक्रयको मात्रा सबैभन्दा धेरै रहने गरेको छ । औद्योगिक उत्पादनसँग सम्बन्धित प्रतिष्ठानहरू पनि प्रायः यिनै बजार केन्द्रहरूको आसपासमा केन्द्रित छन् । यस्ता व्यापारिक महत्वका स्थलहरूको विवरण तालिका १.३ मा देखाइएको छ ।

तालिका १.३: व्यापारिक महत्वका स्थलहरूको विवरण

व्यापारिकस्थान	ठेगाना
सिन्धुलीमाडी	कमलामाई न.पा.-६
भिमान	कमलामाई न.पा.-९
झाँगाझोली रातमाटा	सुनकोशी गा.पा.-३
मूलकोट	सुनकोशी गा.पा.-५
खुर्कोट	गोलन्जोर गा.पा.-७
खनियाखर्क	गोलन्जोर गा.पा.-५
खाडसाड	फिक्कल गा.पा.-४
डकाहा	दुधौली न.पा.-४
दुधौली	दुधौली न.पा.-९
छापबजार	मरिण गा.पा.-६
चकमके	तीनपाटन गा.पा.-११

प्रमुख सांस्कृतिक चाडपर्व एंवं मेलाहरू

विभिन्न जातजाती र सांस्कृतिक विविधता रहेको यस जिल्लाका बासिन्दाहरूले मनाउने प्रमुख चाडपर्व र मेलाहरूमा पनि पर्याप्त विविधता पाउँन सकिन्छ । ल्होसार, विजयादशमी, दिपावली, रामनवमी, माघे संक्रान्ती, साउने संक्रान्ती, तिज, जनैपूर्णिमा, कृष्णजन्माष्टमी, बुद्धपूर्णिमा आदि यहाँका प्रमुख चाडपर्वहरू हुन् ।

रहनसहन र भेषभुषा

तामाङ्गबहुल पहाडी जिल्ला भएकोले यहाँको रहनसहनमा प्रशस्त मात्रामा तामाङ्गहरूको प्रभाव परेको पाइन्छ । प्रायः वस्तीहरू एकै स्थानमाझुपुक्क परेर रहेको देखिन्छ । अधिकांश

घरहरूद्वारा, माटो र काठबाट निर्मित तथा टायल र जस्ता प्रयोग गरी छाना छाइएको अवस्थामा पाइन्दैन। भेषभुषाको हकमा कमिज, सुरुवाल, टोपी, पाइन्ट, फरिया, पटुका, चोलो आदि प्रमुख वस्त्रहरू हुन्।

जातजाती, भाषाभाषी

जातीगत आधारबाट हेर्दा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को तथ्याङ्क अनुसार सिन्धुली जिल्लामा प्रमुख ५ जातीहरूमा कमशः तामाङ ८०००३ (२६.६७%), मगर ४२१६८ (१४.०५%), क्षेत्री ३९८४४ (३.२८%), पहाडी ब्राह्मण २९७८४ (७.२६%) र नेवार १८६९७ (६.२३%) रहेका छन्। यस जिल्लामा सबैभन्दा धेरै मातृभाषा बोल्ने प्रमुख ५ भाषाहरूमा कमशः नेपाली १५७०६४ (५२.३५%), तामाङ ७५३८६ (२५.१२%), मगर धुत २४३३५ (८.११%), दनुवार १९८२५ (६.६१%) र नेवारी ६२४१ (२.०८%) रहेका छन्।

आर्थिक आधार

यस जिल्लाको आर्थिक पक्षको मूल आधार कृषि क्षेत्र नै हो। उद्योग र पर्यटन व्यवसाय निकै न्यून रहेको छ। राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ अनुसार यहाँ ५४७३५ कृषि चलन अर्थात् कृषक परिवार रहेका छन्। स्थायी बालीहरूमा जुनार, सुन्तला, कागती, औंप, केरा, भुई कटहर आदि प्रमुख रहेका छन्। यो जिल्ला जुनार उत्पादनको लागि नेपालकै प्रथम रहेको छ।

खण्ड २: घर तथा पारिवारिक विवरण

घरको मुख्य प्रयोग

राष्ट्रीय जनगणना २०७८ अनुसार यस जिल्लामा रहेका कुल १ लाख १७ हजार २७३ वटा घरहरूमध्ये मुख्य रूपमा आवासको लागि प्रयोग भएका घर ५५.०९%, व्यापार व्यवसाय १.६४%, गोठ/घन्सार/मतान २३.३४%, अन्य (जस्तै: भान्सा घर) ९.५७%, खाली घर ७.९७%, होटल तथा लज ०.२६%, उद्योग/कलकारखाना ०.२१%, शैक्षिक १.२४%, संस्थागत ०.२५%, सरकारी ०.२१%, बैंक तथा वित्तीय संस्था ०.०५% र स्वास्थ्य सेवाको लागि प्रयोग भएका घर ०.१६% रहेका छन्। जुन समग्र नेपालमा मुख्य रूपमा आवासको लागि प्रयोग भएका घर ७१.७२%, गोठ/घन्सार/मतान १०.१२%, खाली घर ६.२६%, अन्य (जस्तै: भान्सा घर) ५.८७%, व्यापार ३.०९%, शैक्षिक १.१२%, उद्योग/कलकारखाना ०.४३%, संस्थागत ०.४१%, सरकारी ०.३७%, होटल तथा लज ०.३२%, स्वास्थ्यजन्य ०.२०% र बैंक तथा वित्तीय संस्था ०.०९% रहेका छन्। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका २.१ मा दिइएको छ।

तालिका २.१: घरको मुख्य प्रयोग अनुसारको विवरण (% मा)

क्षेत्र	जम्मा घर संख्या	घरको मुख्य प्रयोग अनुसारको प्रतिशत											
		आवासीय	व्यापार व्यवसाय	सरकारी	शैक्षिक	स्वास्थ्य	उद्योग कलकारखाना	बैंक तथा वित्तीय संस्था	संस्थागत	होटेल तथा लज	गोठ/ घन्सार	अन्य	खाली
नेपाल	७५५२०६६	७१.७२	३.०९	०.३७	१.१२	०.२०	०.४३	०.०९	०.४१	०.३२	१०.१२	५.८७	६.२६
सिन्धुली	११७२७३	५५.०९	१.६४	०.२१	१.२४	०.१६	०.२१	०.०५	०.२५	०.२६	२३.३४	९.५७	७.९७
दुधौली	२८१५४	५४.३२	१.४५	०.२०	०.८८	०.११	०.१६	०.०३	०.१९	०.१३	२६.३६	१०.०७	६.११
फिक्कल	६३६७	५४.८३	१.५४	०.२८	२.१५	०.२४	०.१७	०.०८	०.१७	०.२८	१६.७४	६.४१	१७.१०

क्षेत्र	जम्मा घर संख्या	घरको मुख्य प्रयोग अनुसारको प्रतिशत											
		आवासीय	व्यापार व्यवसाय	सरकारी	शैक्षिक	स्वास्थ्य	उद्योग कलकारखाना	बैंक तथा वित्तिय संस्था	संस्थागत	होटेल तथा लज	गोठ/ धनसार	अन्य	खाली
तीनपाटन	१३२५७	६१।४५	०।०३	०।१४	१।४९	०।२०	०।०९	०।०५	०।२०	०।०३	२।४५८	४।२५	६।६१
गोलन्जोर	८६४६	४।७।८९	१।७८	०।२४	२।००	०।२२	०।३८	०।०९	०।३२	०।८०	२।०।७७	१।७।९।४	८।३५
कमलामाई	२८।५६०	५।३।१९	२।१।४	०।२७	१।१।१	०।१।३	०।३।४	०।०८	०।४६	०।२।९	२।४।७५	१।४।४	७।७८
सुनकोशी	८८।५२	५।१।६२	१।९।०	०।१।४	१।२।७	०।१।६	०।१।०	०।०३	०।२।६	०।७६	१।४।३५	१।४।७९	८।६३
छ्याङ्गलेख	५६।२१	५।०।२८	१।८।७	०।२।३	१।४।२	०।३।२	०।२।३	०।०४	०।०९	०।०९	२।४।५५	१।७।४	१।९।९।४
मरिण	९६।९८	५।८।९३	१।९।८	०।१।९	१।०।४	०।१।३	०।१।१	०।०५	०।०६	०।०८	२।४।३०	७।६०	५।५२
हरिहरपुरगढी	८।१।८	६।४।५।१	०।८।३	०।१।५	१।१।६	०।१।७	०।१।४	०।०४	०।१।८	०।१।१	१।८।२८	१।०।२।४	४।२०

आवासीय घर निर्माणमा सरकारी अनुदान प्राप्त परिवार

यस जिल्लामा रहेको कुल ६९३१७ (संस्थागत बाहेक) परिवार मध्ये ४६.५८% परिवारले मात्र आवासीय घर निर्माणमा सरकारी अनुदान लिएको देखिन्छ । पालिका अनुसार हेर्दा सबैभन्दा धेरै सरकारी अनुदान प्राप्त गर्ने परिवार फिक्कल गाउँपालिकामा ७८.५६% र सबैभन्दा कम सरकारी अनुदान प्राप्त गर्ने परिवार दुधौली नगरपालिकामा ३४.६५% रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका २.२ मा दिइएको छ ।

तालिका २.२ : आवासीय घर निर्माणमा सरकारी अनुदान प्राप्त परिवार (%मा)

क्षेत्र	परिवार संख्या (संस्थागत बाहेक)	आवासीय घर निर्माणमा सरकारी अनुदान प्राप्त परिवारको प्रतिशत		
		लिएका	नलिएका	नखुलेका
नेपाल	६६०८४१	१०२७	८९३३	०१४०
सिन्धुली	६९३१७	४६५८	५२८८	०१५६
दुधौलीन.पा.	१६११०	३४६५	६५१७	०१९८
फिक्कल गा.पा.	३४३६	७८५६	२१४१	०१०३
तीनपाटन गा.पा.	७०१८	५१६७	४०३२	०१०१
गोलन्जोर गा.पा.	४५२७	४५१३६	५४५३	०१११
कमलामाई न.पा.	१८१३५	३७९५	६०४७	११५९
सुनकोशी गा.पा.	४९८७	७४१५५	२५१३९	०१०६
छ्याङ्लेख गा.पा.	२८६८	७१६७	२८२९	०१०३
मरिण गा.पा.	६०४४	४१६३	५४४७	०१९१
हरिहरपुरगढी गा.पा.	५२९२	४०२८	५९१०	०१०२

बैंक तथा वित्तीय संस्थामा बैंक खाता सम्बन्धी विवरण

यस जिल्लाका जम्मा ६९३१७ (संस्थागत बाहेक) परिवार मध्ये ५६.८७% परिवारमा कम्तिमा १ जना सदस्यको बैंक खाता रहेको देखिन्छ । यसै गरी कुल जनसंख्या २९७०९९ (संस्थागत बाहेक) मध्ये २०.२५% व्यक्तिको कुनै न कुनै बैंक तथा वित्तीय संस्था (सहकारी संस्था बाहेक) मा खाता रहेको देखिन्छ । यसैगरी कुल १४४३५७ पुरुष मध्ये २३.४९% र कुल १५२७४२ जना महिला मध्ये १७.१८% को बैंक तथा वित्तीय संस्थामा कम्तिमा एउटा बैंक खाता रहेको छ । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका २.३ मा दिइएको छ ।

तालिका २.३ : बैंक तथा वित्तीय संस्थामा बैंक खाता सम्बन्धी विवरण (%मा)

जिल्ला	परिवार संख्या (संस्थागत बाहेक)	जनसंख्या (संस्थागत बाहेक)			कमितिमा एउटा खाता भएको परिवार प्रतिशत	बैंक खाता भएको व्यक्तिको प्रतिशत		
		जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
नेपाल	६६६०८४१	२८९८५३६४	१४११८९९१	१४८६६३७३	६१।८९	२५।५६	२८।४२	२४।७४
सिन्धुली	६९३१७	२१७०९९	१४४३५७	१५२७४२	५८।८७	२०।२५	२३।४९	१७।९८
दुधौली	१६११०	७०२०७	३३८५२	३६३५५	४५।३०	१६।१४	१८।०७	१४।३५
फिक्कल	३४३६	१५९१०	७७८७	८१२३	२७।८८	८।४८	११।१९	५।८८
तीनपाटन	७९१८	३४८८९	१३०२	१७७८७	५।७२५	१६।६९	२३।२२	१०।४१
गोलन्जोर	४५२७	१८७३७	९२२९	९५०८	७।५।३७	३२।८९	३५।६६	३०।२०
कमलामाई	१८१३५	७।०१६	३४३१६	३६७००	७।२।४८	३।१३०	३४३२	२८।४७
सुनकोशी	४९८७	१८३७५	८८३४	९५।४१	६।८।०४	२५।०२	३।१०१	१।१४८
छ्याङ्लेख	२८६८	१२६५२	६१५३	६४।९९	६।९।९८	१।१।४०	२८।३०	१।२।८८
मरिण	६०४४	२८८०८	१४१८४	१४६२४	३।।।२३	१।०।३७	१।०।६७	१।०।०७
हरिहरपुरगढी	५२९८	२६५०५	१२९००	१३६०५	४।।।२६	१।।।१५	१।।।५९	८।।।९

बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट ऋण लिएको विवरण

यस जिल्लाका जम्मा ६९३१७ (संस्थागत बाहेक) परिवार मध्ये २४.६७% परिवारले कुनै बैंक तथा वित्तीय संस्था वा सहकारी संस्थाबाट ऋण लिएको देखिन्छ भने पालिका अनुसार हेर्दा सबैभन्दा बढी गोलन्जोर गाउँपालिकामा ३७.७७% र सबैभन्दा कम छ्याङ्लेख गाउँपालिकामा ६.८७% परिवारले कुनै बैंक तथा वित्तीय संस्था वा सहकारी संस्थाबाट ऋण लिएको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका २.४ मा दिइएको छ ।

तालिका २.४ : बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट ऋण लिएको विवरण (%मा)

जिल्ला	परिवार संख्या (संस्थागत बाहेक)	ऋण लिएको परिवारको प्रतिशत	
		लिएका	नलिएका
नेपाल	६६६०८४१	२५।५९	७।।।४१
सिन्धुली	६९३१७	२४।६७	७५।३३
दुधौलीन.पा.	१६११०	२८।४४	७।।।५८
फिक्कल गा.पा.	३४३६	२।।।७३	७।।।२७

क्षेत्र	परिवार संख्या (संस्थागत बाहेक)	ऋण लिएको परिवारको प्रतिशत	
		लिएका	नलिएका
तीनपाटन गा.पा.	७०१८	१८।७२	८१।२८
गोलन्जोर गा.पा.	४५२७	३७।७७	६२।२३
कमलामाई न.पा.	१८१३५	३१।००	६९।००
सुनकोशी गा.पा.	४९८७	१९।७३	८०।२७
छ्याङलेख गा.पा.	२८६८	६।८७	९३।१३
मरिण गा.पा.	६०४४	१५।४१	८४।५९
हरिहरपुरगढी गा.पा.	५२९२	१५।४४	८४।५६

घरको स्वामित्व

यस जिल्लामा परिवारले आवासीय रूपमा प्रयोग गरिरहेको घरको स्वामित्व हेर्दा कुल ६९,३१७ (संस्थागत बाहेक) परिवार मध्ये ९४.४२% परिवारहरू आफ्नै स्वामित्वका आवासीय एकाइमा बसोबास गरिरहेको देखिन्छ भने ५.०१% परिवारहरू भाडामा लिइएको आवासीय एकाइमा बसिरहेको देखिन्छ । जनगणना २०७८ अनुसार ०.२६% परिवारहरू संस्थागत एकाइमा अर्थात तिनीहरू कुनै संस्थाले प्रयोग गर्न दिइएको आवासीय एकाइमा र ०.३२% परिवार अन्य प्रकारको स्वामित्वको एकाइमा बसोबास गरेको देखिन्छ ।

पालिकागत रूपमा हेर्दा सबैभन्दा बढी तीनपाटन गाउँपालिकामा ९८.६०% परिवार आफ्नै स्वामित्वको घरमा बसोबास गरिरहेको देखिन्छ भने सबैभन्दा कम कमलामाई नगरपालिकामा ८६.८२% परिवार आफ्नै स्वामित्वको घरमा बसोबास गरिरहेको देखिन्छ । भाडामा बसोबास गर्ने परिवारको संख्या सबैभन्दा बढी कमलामाई नगरपालिकामा १२.३५% छ भने सबैभन्दा कम तीनपाटन गाउँपालिकामा १.१७% रहेको छ । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका २.५ मा दिइएको छ ।

तालिका २.५ : घरको स्वामित्व अनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	संख्या/%	जम्मा परिवार संख्या	घरको स्वामित्व			
			आफ्नै	भाडामा	संस्थागत	अन्य
नेपाल	संख्या	६६६०८४१	५७२८५८६	८५०५६२	३६८०९	४४८८४
	%	१००	८६००	१२।७७	०।५५	०।६७

क्षेत्र	संख्या/%	जम्मा परिवार संख्या	घरको स्वामित्व			
			आफैने	भाडामा	संस्थागत	अन्य
सिन्धुली	संख्या	६९३७	६५४४७	३४७०	१७९	२२१
	%	१००	९४४२	५०९	०२६	०३२
दुधौली न.पा.	संख्या	१६११०	१५७३९	२९९	२३	४९
	%	१००	९७३०	१८६	०१४	०३०
फिक्कलगां.पा.	संख्या	३४३६	३३५४	७०	५	७
	%	१००	९७६१	२०४	०१५	०२०
तीनपाटन गा.पा.	संख्या	७९१८	७८०७	९३	१५	३
	%	१००	९८४०	११७	०१९	००४
गोलन्जोर गा.पा.	संख्या	४५२७	४२६४	२४६	३	१४
	%	१००	९४१९	५४३	००७	०३१
कमलामाई न.पा.	संख्या	१८१३५	१५७४४	२२३९	९५	५७
	%	१००	८६८२	१२३५	०५२	०३१
सुनकोशी गा.पा.	संख्या	४९८७	४७२७	२०४	९३	४३
	%	१००	९४७९	४०९	०२६	०८६
छ्याडलेख गा.पा.	संख्या	२८६८	२७९०	५२	९	१७
	%	१००	९५२८	१८१	०३१	०५९
मरिण गा.पा.	संख्या	६०४४	५८१३	२०३	७	२१
	%	१००	९६१८	३३६	०१२	०३५
हरिहरपुरगढी गा.पा.	संख्या	५२९२	५२०९	६४	९	१०
	%	१००	९८४३	१२१	०१७	०१९

घरको जग

जनगणनाको नतिजा अनुसार सिन्धुली जिल्लामा परिवारले प्रयोग गरिरहेको आवासीय एकाइहरू मध्ये ३५.९२% को जग माटो जडित ईटा/दुङ्गाबाट बनेको, २३.८१% को सिमेन्ट जडित ईटा/दुङ्गाबाट बनेको, ११.३४% को ढलान पिल्लर सहितको, २८.५२% को काठ/बाँसको खाँबो गाडिएको र ०.४१% को अन्य प्रकारको बनोट रहेको देखिएको छ ।

पालिकागत रूपमा सबैभन्दा बढी घरको जग ढलान पिल्लर सहितको कमलामाई नगरपालिकामा २३.२९% परिवारको र सबैभन्दा कम फिक्कल गाउँपालिकामा १.०२% परिवारको देखिन्छ ।

यसैगरी हरिहरपुरगढी गाउँपालिकामा अद्यै पनि ५१.१०% परिवारको घरको जग काठ/बाँसको खम्बा गाडेको देखिन्छ जुन अन्य पालिकाको तुलनामा सबैभन्दा बढी देखन सकिन्छ। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका २.६ मा दिइएको छ ।

तालिका २.६ : प्रयोग गरेको घरको जगको बनोट अनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	संख्या/ %	जम्मा परिवार संख्या	घरको स्वामित्व				
			माटोको जडित इँटा/ हुँगा	सिमेन्ट जडित इँटा/ हुँगा	ढलान पिल्लर सहितको	काठ/बाँस को खम्बा गाडेको	अन्य
नेपाल	संख्या	६६६०८४७	२२००८८६	१९८४०२९	१४९२६९३	९४४१४८	३९०८५
	%	१००	३३०४	२९१७९	२२४१	१४१७	०१५९
सिन्धुली	संख्या	६९३१७	२४८९८	१६५०६	७८६३	१९७६८	२८२
	%	१००	३५१२	२३८१	१११३४	२८५२	०१४१
दुधौली न.पा.	संख्या	१६११०	२८९५	३४०७	१९८०	७७६२	६६
	%	१००	१७१७	२११५	१२२९	४८१८	०१४१
फिक्कल गा.पा.	संख्या	३४३६	२९४५	३९५	३५	५४	७
	%	१००	८५७	१११५०	१०२	१५७	०१२०
तीनपाटन गा.पा.	संख्या	७९१८	३४३६	१९२१	३६१	२१८१	१९
	%	१००	४३३९	२४१२६	४१५६	२४५४	०१२४
गोलान्जोर गा.पा.	संख्या	४५२७	३०४५	११५५	२४०	६८	१९
	%	१००	६४२६	२४५१	५१३०	१५०	०१४२
कमलामाई न.पा.	संख्या	१८१३५	३४३५	६३२१	४१८८	४१२५	६६
	%	१००	१८१४	३४८६	२३०९	२२७५	०१३६
सुनकोशी गा.पा.	संख्या	४९८७	३७९६	८५२	२५०	५९	३०
	%	१००	७६१२	१७०८	५०९	११८	०१६०
च्याङ्लेख गा.पा.	संख्या	२८६८	२३६६	२०३	६०	२२९	१०
	%	१००	८२५०	७०८	२०९	७९८	०१३५
मरिण गा.पा.	संख्या	६०४४	१५१७	१३५३	५५७	२५८६	३१
	%	१००	२५१०	२३३९	१२२	४२७९	०१५१
हरिहरपुरगढी गा.पा.	संख्या	५२९२	१४६३	८९९	१९२	२७०४	३४
	%	१००	२७६५	१८१९	८६३	५११०	०१६४

घरको बाहिरी गारो

जनगणनाको नतिजा अनुसार यस जिल्लामा परिवारले बसोवासका लागि प्रयोग गरिरहेका घरको बाहिरी गारो मध्ये ३९.२६% को माटो जडित इंटा/दुङ्गाबाट, ४०.३१% को सिमेन्ट जडित इंटा/दुङ्गाबाट, १०.७७%को बाँसजन्य सामग्रीबाट, ८.५७%कोकाठ/फल्याकबाट, ०.०१%को प्रिफ्याब, ०.३८% जस्ता/टिन, ०.१२% कौचो इट्टा र ०.५९% बाँकी अन्य सामग्रीबाट बनेको देखिएको छ । पालिका अनुसार हेर्दा कमलामाई नगरपालिकामा ६३.३८% परिवारको घरको गारो सिमेन्ट जडित इट्टा/दुङ्गाबाट बनेको छ भने फिक्कल गाउँपालिकामा अझै पनि ८८.२७% परिवारको घरको गारो माटो जडित इट्टा/दुङ्गाबाट बनेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका २.७ मा दिइएको छ ।

तालिका २.७ : आवासीय एकाइको बाहिरी गारोको बनोट अनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	संख्या/%	जम्मा परिवार संख्या	घरको बाहिरी गारो							
			माटोको जडित इट्टा/दुङ्गा	सिमेन्ट जडित इट्टा/दुङ्गा	काठ/फल्याक	बाँसजन्य सामग्री	कौचो इट्टा	जस्ता/टिन	प्रिफ्याब	अन्य
नेपाल	संख्या	६६६०८४१	२०४२९७८	३४७४९५७	२१०६९४	७७९९२२	२८१४१	८०९८९	२०६४	४९०९६
	%	१००	३०।६७	५।२९७	३।१६	१।१३१	०।४२	१।२२	०।०३	०।६२
सिन्धुली	संख्या	६९३१७	२७२१२	२७९।४३	५।९३८	७।४६३	८	२६३	८	४०६
	%	१००	३।१२६	४।०३१	८।५७	१।०७७	०।१२	०।३८	०।०१	०।५५
दुधौली न.पा.	संख्या	१६११०	४०४९	६५९३	८५१	४३५०	४५	१८	३	२०१
	%	१००	२।५१३	४।०१२	५।२८	२।७००	०।२८	०।११	०।०२	१।२५
फिक्कल गा.पा.	संख्या	३४३६	३०३३	३५५	६	२९	३	१०	०	०
	%	१००	८।८२७	१।०३३	०।१७	०।८४	०।०९	०।२९	०।००	०।००

क्षेत्र	संख्या/%	जम्मा परिवार संख्या	घरको बाहिरी गारो							
			माटोको जडित इटा/दुक्का	सिमेन्ट जडित इटा/दुक्का	काठ/फल्याक	बौसजन्य सामग्री	कौचो इटा	जस्ता/टिन	प्रिफ्याब	अन्य
तीनपाटन गा.पा.	संख्या	७११८	४२०५	२९२०	३७६	३११	१	६	०	१९
	%	१००	५३११	३६८८	४१७५	४१९४	०१०१	०१०८	०१००	०१२४
गोलन्जोर गा.पा.	संख्या	४५२७	२९९८	१४२३	४१	३४	१	२८	०	२
	%	१००	६६२२	३१४३	०११	०७५	०१०२	०१६२	०१००	०१०४
कमलामाई न.पा.	संख्या	१८१३५	३२४०	११४९४	२०८५	११६७	१९	८०	३	४७
	%	१००	१७८७	६३३८	११५०	६४४	०१०	०४४	०१०२	०१२६
सुनकोशी गा.पा.	संख्या	४९८७	३७७५	१११४	१७	१७	१	५८	०	५
	%	१००	७५१०	२२३४	०१३४	०१३४	०१०२	११६	०१००	०११०
छ्याडलेख गा.पा.	संख्या	२८६८	२४८८	२७४	२७	५५	१	२०	१	२
	%	१००	८६७५	९१५५	०११४	११९२	०१०३	०१७०	०१०३	०१०७
मरिण गा.पा.	संख्या	६०४४	१७८१	२४१९	११६०	५९३	५	१७	०	६९
	%	१००	२९१४७	४०१०२	१११९	११८१	०१०	०२८	०१००	११४
हरिहरपुरगढी गा.पा.	संख्या	५२९२	१६४३	१३५१	१३७५	८२७	८	२८	१	६९
	%	१००	३१०५	२५१५३	२५१९८	१५१६३	०११५	०१४९	०१०२	११९५

घरको छानो

यस जिल्लामा वस्ने परिवारले बसोवासका लागि प्रयोग गरिरहेका घरहरू मध्ये मुख्य रूपमा ४७.३४% परिवारको छाना जस्ता/टिन/च्यादरबाट, १७.२१%को सिमेन्ट/ढलानबाट, ३०.९९%को टायल/खपटा/झिंगटीबाट, ३.०६% खर/पराल/छवालीबाट, १.२३% दुंगा/स्लेटबाट, ०.०९% काठ/फल्याकबाट बनेको देखिएको छ भने बाँकी ०.०७% अन्य सामग्रीको प्रयोगबाट बनेकोदेखिन्छ ।

पालिकागत रूपमा हेदा घरको छाना सिमेन्ट ढलान भएका परिवार कमलामाई नगरपालिकामा सबैभन्दा बढी (३४.८७%) र फिक्कल गाउँपालिकामा सबैभन्दा कम (३.७८%) रहेका छन् । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका २.८ मा दिइएको छ ।

तालिका २.८ : घरको छानाको बनोट अनुसार परिवारको संख्या

क्षेत्र	संख्या /%	जम्मा परिवार संख्या	घरको छानो							
			जस्ता/टिन /च्यादर	सिमेन्ट/ ढलान	खर/पराल /छवाली	टायल/खपडा/ झिंगटी	दुंगा/ स्लेट	काठ/ फल्याक	माटो	अन्य
नेपाल	संख्या	६६०८४	२७९३१७९	२५१५३९७	२५९४९६	६१३८९९	४०५७९०	१८१८७	४८०८८	६८८५
	%	१००	४१९३	३७७६	३८९	९१२२	६०९	०२७	०७२	०१०
सिन्धुली	संख्या	६९३१७	३२८१८	११९३१	२१२४	२१४८२	८५५	५९	०	४८
	%	१००	४५३४	१७१२१	३०६	३०९९	११२३	००९	०००	००७
दुधौली न.पा.	संख्या	१६११०	४६३१	२३९८	५००	८४०३	१३१	२३	०	२४
	%	१००	२८४५	१४१८९	३१०	५२९६	०८७	०१४	०००	०१५
फिक्कल गा.पा.	संख्या	३४३६	२९२३	१३०	२१७	६	१५८	१	०	१
	%	१००	८५०७	३७८	६३२	०१७	४६०	००३	०००	००३

क्षेत्र	संख्या /%	जन्मा परिवार संख्या	घरको छानो							
			जस्ता/टिन /च्यादर	सिमेन्ट/ ढलान	खर/पराल /छावाली	टायल/खपडा/ झिंगटी	हुँगा/ स्लेट	काठ/ फल्याक	माटो	अन्य
तीनपाटन गा.पा.	संख्या	७९१८	४१६९	५८३	३८२	२५६४	२१३	५	०	२
	%	१००	५२६५	५३६	४८२	३२३८	२६९	१०६	१००	१०३
गोलन्जोर गा.पा.	संख्या	४५२७	३४९५	६११	२७३	१०६	४०	१	०	१
	%	१००	७७२०	१३५०	६०३	२३४	१८८	१०२	१००	१०२
कमलामाई न.पा.	संख्या	१८१३५	६०४८	६३२३	१४५	५३३७	२५५	१६	०	११
	%	१००	३३३५	३४८७	०८०	२१४३	१४१	१०९	१००	१०६
सुनकोशी गा.पा.	संख्या	४९८७	४२०७	५३७	४२	१६५	३४	१	०	१
	%	१००	८४३६	१०७७	०८४	३३१	१६८	१०२	१००	१०२
घ्याङ्लेख गा.पा.	संख्या	२८६८	२७३२	११०	१७	४	३	०	०	२
	%	१००	९५१२	३८४	०५९	०९४	०१०	०००	०००	००७
मरिण गा.पा.	संख्या	६०४४	२१४३	९९१	१८७	२६९८	१८	३	०	४
	%	१००	३५१४६	१६४०	३०९	४४६४	०३०	००५	०००	००७
हरिहरपुरगाढी गा.पा.	संख्या	५२९२	२४७०	२४८	३६१	२१९९	३	१	०	२
	%	१००	४६६७	४६९	३८२	४१५५	००६	०१७	१००	००४

घरको भुई

जनगणनाको नतिजा अनुसार यस जिल्लामा वसोबास गर्ने परिवारले प्रयोग गर्ने घरहरू मध्ये ५२.९२% परिवारको घरको भुईमा माटो, ४३.५२% को सिमेन्ट/ढलान, १.०८% को सेरामिक टायल, १.५४% को काठको फल्याक/बाँस, ०.५०% को ईटा/दुंगा छ भने बाँकी ०.३७% घरको भुईमा अन्य सामग्रीको प्रयोग भएको देखिन्छ ।

पालिकागत रूपमा हेदा घरको भुई सिमेन्ट/ढलान भएको परिवार सबैभन्दा बढी कमलामाई नगरपालिकामा ६६.४६% र कम घ्याडलेख गाउँपालिकामा १२.९७% रहेको छ । घरको भुई माटो हुने परिवार सबैभन्दा बढी घ्याडलेख गाउँपालिकामा ८४.६९% र कम कमलामाई नगरपालिकामा २८.८२% रहेको छ । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका २.९ मा दिइएको छ ।

तालिका २.९ : घरको भुईको बनोट अनुसार परिवारको संख्या

क्षेत्र	संख्या/%	जम्मा परिवार संख्या	घरको भुई					
			माटो	काठको फल्याक/बाँस	ईटा/दुंगा	सेरामिक टायल	सिमेन्ट ढलान	अन्य
नेपाल	संख्या	६६६०८४१	३०७४५१०	१३५५०३	९१२३६	१८०६०३	३१५११४०	२७८४९
	%	१००	४६.१६	३०.३	११.३७	२.७१	४७.३१	०.४२
सिन्धुली	संख्या	६९३१७	३६७२७	१०६७	३४९	७५२	३०९६४	२५८
	%	१००	५२.९८	१५.४	०.५०	१०८	४३.५२	०.३७
दुधौली न.पा.	संख्या	१६११०	७९५२	२०६	७२	१९८	७६१२	७०
	%	१००	४९.३६	१२८	०.४५	१२३	४७.२५	०.४३
फिक्कल गा.पा.	संख्या	३४३६	२७७३	५८	१७	४	५७७	७
	%	१००	८०.७०	१६%	०.४९	०.१२	१६.७९	०.२०
तीनपाटन गा.पा.	संख्या	७९१८	४८६७	९६	२७	६१	२८४०	२७

क्षेत्र	संख्या/%	जम्मा परिवार संख्या	घरको भुई					
			माटो	काठको फल्याक/बौस	इटा/हुंगा	सेरामिक टायल	सिमेन्ट ढलान	अन्य
गोलन्जोर गा.पा.	%	१००	६११४७	११२१	०१३४	०।७७	३५।८७	०।३४
	संख्या	४५२७	२८२२	११७	२६	२४	१५१६	२२
कमलामाई न.पा.	%	१००	६२।३४	२५८	०।५७	०।५३	३३।४९	०।४९
	संख्या	१८१३५	५२२७	३२२	१०३	३५०	१२०५३	८०
सुनकोशी गा.पा.	%	१००	२८।८२	१।७८	०।५७	१।९३	६६।४६	०।४४
	संख्या	४९८७	३६४९	११४	३७	१६	११५८	१३
द्याङलेख गा.पा.	%	१००	७३।१७	२२९	०।७४	०।३२	२३।२२	०।२६
	संख्या	२८६८	२४२९	३९	८	१५	३७२	५
मरिण गा.पा.	%	१००	८।४६९	१।३६	०।२८	०।५२	१२।९७	०।१७
	संख्या	६०४४	३५०२	६०	२६	४७	२३।८७	२२
हरिहरपुरगढी गा.पा.	%	१००	५।७९४	०।९९	०।४३	०।७८	३९।४९	०।३६
	संख्या	५२९२	३५०६	५५	३३	३७	१६।४९	१२
	%	१००	६६।२५	१।०४	०।६२	०।३०	३१।१६	०।२३

परिवारमा खानेपानीको मुख्य स्रोत

जनगणनाको प्राप्त नतिजाअनुसार यस जिल्लाका कुल ६९३१७ (संस्थागत बाहेक) परिवार मध्ये खानेपानीको मुख्य स्रोतको रूपमा धारा/पाइप (घरपरिसर भित्र) प्रयोग गर्ने ३१.५१% र धारा/पाइप (घरपरिसर बाहिर) ३६.५८%, टयुवेल/हाते पम्प ४.५८%, ढाकिएको इनार ५.३६%, जिल्ला वस्तुगत विवरण, सिन्धुली

खुला इनार/कुवा १४.५८%, मूल धारा ५.७७%, नदी/खोला ०.६९%, जार बोतल ०.७९% र अन्य स्रोत प्रयोग गर्ने परिवार ०.१३% रहेका छन्।

पालिका अनुसार हेर्दा फिक्कल गाउँपालिकामा सबैभन्दा बढी ६७.१७% परिवारले धारा/पाइप (घरपरिसर भित्र) खानेपानीको मुख्य स्रोतको रूपमा प्रयोग गर्ने गरेको पाइएको छ भने सबै भन्दा कम मरिण गाउँपालिकामा १३.७५% परिवारले धारा/पाइप (घरपरिसर भित्र) खानेपानीको मुख्य स्रोतको रूपमा प्रयोग गर्ने गरेको पाइएको छ। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका २.१० मा दिइएको छ।

तालिका २.१० : खानेपानीको मुख्य स्रोत अनुसार परिवारको संख्या

क्षेत्र	संख्या/ %	जम्मा परिवार संख्या	पिउने पानीको मुख्य स्रोत								
			धारा/पाइप (घरपरिसर भित्र)	धारा/पाइप (घरपरिसर बाहिर)	ट्युबवेल/ हाते पम्प	ढाकिएको इनार	खुला इनार/ कुवा	मूल धारा	नदी/ खोला	जार बोतल	अन्य
नेपाल	संख्या	६६६०८४	२३०४०१५	१४९०८४६	१९८२१८०	१०२२३५	१४१८५७	२६२०४४	२३८२७	३०८३८८	४५४४९
	%	१००	३४१५९	२२३६	२९१७६	११५३	२११३	३९३	०१३६	४१६३	०१६८
सिन्धुली	संख्या	६९३१७	२१८४५	२५३५६	३१७३	३७७	१०१०७	४००३	४८०	५४७	८९
	%	१००	३११५१	३६४८	४१५८	५१३६	१४१८	५१७	०१६९	०१७९	०१९३
दुधौली न.पा.	संख्या	१६९१०	२४७	४५१५	१९२२	१४६१	४५९८	९४२	६१	११५	२५
	%	१००	१५१३४	२८०३	१११३	१०७	२८१४	५१८५	०१३८	०१७१	०१९६
फिक्कल गा.पा.	संख्या	३४३६	२३०८	१०३४	१	१०	६०	५	१७	०	१
	%	१००	६७१७	३००९	०१०३	०१२९	११७५	०१९५	०१४९	०१००	०१०३
तीनपाटन	संख्या	७९१८	२१९०	४२५५	७२	१३१	३४२	८५७	५८	२	११

क्षेत्र	संख्या/ %	जम्मा परिवार संख्या	पिउने पानीको मुख्य स्रोत								
			धारा/पाइप (घरपरिसर भित्र)	धारा/पाइप (घरपरिसर बाहिर)	टयुवेल/ हाते पम्प	ढाकिएको इनार	खुला इनार/ कुवा	मूल धारा	नदी/ खोला	जार बोतल	अन्य
गा.पा.	%	१००	२७६६	५३७४	०११	१६५	४३२	१०८२	०७३	००३	०१४
गोलन्जोर	संख्या	४५२७	१७७८	२३५८	१०	४७	८३	२०१	३८	११	१
	%	१००	३१२८	५२०९	०२२	१०४	१८३	४४४	०८४	०२४	००२
कमलामाई	संख्या	१८१३५	७९७६	४८३९	३१३	१५६५	१७९९	११२३	७५	४०५	४०
	%	१००	४३९८	२६६८	११७३	८६३	९९२	६१९	०४१	२२३	०२२
सुनकोशी	संख्या	४९८७	१९०४	२८३६	८	१०	८२	९२	४८	३	४
	%	१००	३८१८	५६८७	०१६	०२०	१६४	१८४	०९६	००६	००८
घ्याडलेख	संख्या	२८६८	१५६२	११६२	३	३	१०३	२९	४	१	१
	%	१००	५४१४६	४०५२	०१०	०१०	३५९	१०७	०१४	००३	००३
मरिण	संख्या	६०४४	८३१	२०४५	५६७	३५८	१६७७	४२१	१३४	१०	१
	%	१००	१३७५	३३८४	९१३८	५१२	२७५	६९७	२२२	०१७	००२
हरिहरपुरगढी	संख्या	५२९२	८२५	२३१२	२७७	१३२	१३६३	३३३	४५	०	५
	%	१००	१५४५९	४३६९	५१२३	२४९	२५४६	६२९	०८५	०००	००९

परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन

जनगणनाको नतिजाले यस जिल्लाका कुल परिवारमध्ये सबैभन्दा बढी (७१.९०%) परिवारले खाना पकाउन अक्सर काठ/दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखाएको छ । खाना पकाउन अक्सर एल.पि. र्याँस प्रयोग गर्ने परिवार २७.१०% रहेका छन् भने बिजुली प्रयोग गर्ने परिवार ०.१४%, गुइठा/गोहरा प्रयोग गर्ने परिवार ०.०२%, बायोर्याँस प्रयोग गर्ने परिवार ०.७७% र मट्टितेल प्रयोग गर्ने परिवार ०.०४% रहेको छ भने चाँकी अन्य रहेका छन् ।

पालिका अनुसार खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन हेर्दा सबैभन्दा बढी काठ/दाउरा प्रयोग गर्ने परिवार फिक्कल गाउँपालिकामा ९२.०५% रकम कमलामाई नगरपालिकामा ४६.८५% रहेका छन् । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका २.११ मा दिइएको छ ।

तालिका २.११ : परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन अनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	संख्या/%	जम्मा परिवार संख्या	खाना पकाउने इन्धनको मुख्य स्रोत						
			काठ/दाउरा	एल.पि.र्याँस	बिजुली	गुइठा/गोहरा	बायोर्याँस	मट्टितेल	अन्य
नेपाल	संख्या	६६०८४१	३३९८३१६	२९४९९५१	३२५७४	१९१५३१	७८४५०	३२९७	६७२२
	%	१००	५१०२	४४१२९	०१४९	२८८	११८	०१०५	०१०
सिन्धुली	संख्या	८९३१७	४९८३९	१८७८२	१००	१३	५३१	३१	२१
	%	१००	७१९०	२७१०	०११४	०१०२	०१७७	०१०४	०१०३
दुधौली न.पा.	संख्या	१६११०	११८७४	३९६८	२३	५	२३२	४	४
	%	१००	७३.५१	२४.६३	०११४	०१०३	११४४	०१०२	०१०२
फिक्कल गा.पा.	संख्या	३४३६	३१६३	२६४	०	०	४	३	२
	%	१००	९२.०५	७.९५	०१००	०१००	०१२	०१०९	०१०६

क्षेत्र	संख्या/%	जम्मा परिवार संख्या	खाना पकाउने इन्धनको मुख्य स्रोत						
			काठ/दाउरा	एल.पि.ग्यास	बिजुली	गुइठा/गोहरा	बायोग्यास	मट्टिल	अन्य
तीनपाटन गा.पा.	संख्या	७९१८	६८५७	१०२५	१	०	३३	१	१
	%	१००	८६६०	१२१५	०१०१	०१००	०४२	०१०१	०१०१
गोलन्जोर गा.पा.	संख्या	४५२७	३६७९	७८८	६	३	४८	१	२
	%	१००	८१२७	१७४१	०१३	०१०७	१०६	०१०२	०१०४
कमलामाई न.पा.	संख्या	१८१३५	८४९७	९४६०	३८	५	१२४	७	४
	%	१००	४६८५	५८१६	०२१	०१०३	०६८	०१०४	०१०२
सुनकोशी गा.पा.	संख्या	४९८७	३८९७	१०५५	३	०	१९	११	२
	%	१००	७८१४	२११६	०१०६	०१००	०३८	०२२	०१०४
घ्याङ्लेख गा.पा.	संख्या	२८६८	२६१७	२४१	१	०	९	०	०
	%	१००	९१२५	८४०	०१०३	०१००	०३१	०१००	०१००
मरिण गा.पा.	संख्या	६०४४	४६२७	१३३८	२०	०	५६	१	२
	%	१००	७६४६	२२१४	०३३	०१००	०६३	०१०२	०१०३
हरिहरपुरगढी गा.पा.	संख्या	५२९२	४६२८	६४३	८	०	६	३	४
	%	१००	८७४५	१२१५	०१५	०१००	०११	०१०६	०१०८

परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोत

जनगणनाको नतिजा अनुसार यस जिल्लाका ८१.६३% परिवारहरूले आफू बसोबास गरेको घर/आवासीय एकाइमा बत्ती बाल्नका लागि अक्सर विजुली प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ । बत्ती बाल्नका लागि अक्सर अन्य इन्धन प्रयोग गर्ने परिवार न्यून रहेको छ । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका २.१२ मा दिइएको छ ।

तालिका २.१२ : परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोत अनुसार परिवार संख्या

जिल्ला	संख्या/ %	जम्मा परिवार संख्या	बत्ती बाल्न प्रयोग गरिने इन्धनको मुख्य स्रोत				
			विजुली	सोलार/ सौरऊर्जा	मट्टितेल	बायो र्गैस	अन्य
नेपाल	संख्या	६६६०८४१	६१३१३१	४३९२८२	३८९०७	२०४२	४१४७९
	%	१००	९२१७	६५९	०५८	००३	०६२
सिन्धुली	संख्या	६९३१७	५६५८५	११९२०	२७	१३	५२८
	%	१००	८१६३	१७२०	०३९	००२	०७६
दुधौली न.पा.	संख्या	१६११०	१४००४	१८६८	९३	३	१४२
	%	१००	८६९३	११६०	०५८	००२	०८८
फिक्कल गा.पा.	संख्या	३४३६	१९१३	१४५०	२९	०	४४
	%	१००	५५६८	४२२०	०८४	०००	११८
तीनपाटन गा.पा.	संख्या	७९१८	७४५७	४०७	१९	०	३५
	%	१००	९४१८	५१४	०२४	०००	०४४
गोलन्जोर गा.पा.	संख्या	४५२७	४०४१	४६६	९	१	१०
	%	१००	८९२६	१०२९	०२०	००२	०२२
कमलामाई न.पा.	संख्या	१८१३५	१७६९२	३१७	२४	४	९८
	%	१००	९५५६	१०७५	०१३	००२	०५४
सुनकोशी गा.पा.	संख्या	४९८७	३७५३	१२२०	४	०	१०
	%	१००	७४१२६	२४१४६	००८	०००	०२०
छ्याडलेख गा.पा.	संख्या	२८६८	१८२९	९८८	२०	३	२८
	%	१००	६३७७	३४४५	०१७०	०१०	०१८
मरिण गा.पा.	संख्या	६०४४	४४९७	१४३९	३४	१	७३
	%	१००	७४१४०	२३८१	०१५८	००२	१२१
हरिहरपुरगढी गा.पा.	संख्या	५२९२	१३९९	३७६५	३९	१	८८
	%	१००	२६४४	७१७५	०१७४	००२	१६६

परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय

जनगणनाको नतिजा अनुसार यस जिल्लाका कुल ६९३१७ (संस्थागत बाहेक) परिवारमध्ये अधिकांश ९६.७४% परिवारले कुनै न कुनै प्रकारको शौचालयको प्रयोग गर्ने गरेका छन् भने ३.२६% परिवारहरूसँग मात्र शौचालयको पहुँच नभएको देखिन्छ । जम्मा परिवारमध्ये १.१६% परिवारहरूले सार्वजनिक ढलमा जोडिएको फलस भएको, ७३.६०% परिवारहरूले सेप्टिक ट्याङ्कमा जोडिएको फलस भएको, २१.५९% ले साधारण शौचालय र ०.४०% ले सार्वजनिक शौचालय प्रयोग गर्ने गरेका छन् ।

पालिकागत रूपमा हेर्दा सेप्टिक ट्याङ्कमा जोडिएको फलस भएको शौचालय प्रयोग गर्ने परिवार सुनकोशी गाउँपालिकामा (९५.३७%) र सबैभन्दा कम दुधौली नगरपालिकामा (५५.६१%) रहेका छन् । शौचालय नभएको परिवार सबैभन्दा बढी हरिहरपुरगढी गाउँपालिकामा १०.२२% रहेका छन् भने सबैभन्दा कम सुनकोशी गाउँपालिकामा १.१०% रहेका छन् । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका २.१३ मा दिइएको छ ।

तालिका २.१३ : परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार अनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	संख्या /%	जम्मा परिवार संख्या	परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय				
			फलस भएको (सार्वजनिक ढल)	फलस भएको (सेप्टिक ट्याङ्क)	साधारण	सार्वजनिक	चर्पी नभएको
नेपाल	संख्या	६६६०८४१	६५३७०	३६६७७६०	२००५४८०	३२३८१	३०९४९०
	%	१००	९८१	५५१०६	३०११	०४९	४१५३
सिन्धुली	संख्या	६९३७	८०६	५१०१५	१४९६४	२७४	२२५८
	%	१००	११६	७३६०	२१५९	०४०	३२६
दुधौली	संख्या	१६११०	१३७	८९५९	६२२३	८६	७०५
	%	१००	०१८५	५५१६१	३८१६३	०५३	४१३८
फिक्कल	संख्या	३४३६	७०	२९७५	३४२	५	४४
	%	१००	२०४	८८५८	११९५	०१५	११२८
गा.पा.	संख्या	७९१८	७५	६०७९	१६४५	२२	९७
	%	१००	०१९५	७६७७	२०१७८	०२८	११२३
तीनपाटन	संख्या	७९१८	७५	६०७९	१६४५	२२	९७
	%	१००	०१९५	७६७७	२०१७८	०२८	११२३
गोलन्जोर	संख्या	४५२७	१०८	३८६२	४८३	१४	६०
	%	१००	२३९	८५३१	१०१६७	०३१	११३३

क्षेत्र	संख्या /%	जम्मा परिवार संख्या	परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय				
			फलस भएको (सार्वजनिक ठल)	फलस भएको (सेप्टिक ट्याङ्क)	साधारण	सार्वजनिक	चर्पी नभएको
कमलामाई न.पा.	संख्या	१८१३५	२३५	१५१८४	२४५२	४०	२२४
	%	१००	१३०	८३७३	१३५२	०२२	१२४
सुनकोशी गा.पा.	संख्या	४९८७	९५	४७५६	७६	५	५५
	%	१००	१९०	९५३७	१५२	०१०	११०
घ्याङ्लेख गा.पा.	संख्या	२८६८	४०	१९९३	७५७	३४	४४
	%	१००	१३९	६९१४९	२६३९	११९	१५३
मरिण गा.पा.	संख्या	६०४४	२२	४०९१	१४१३	३०	४८८
	%	१००	०३६	६७६९	२३०३८	०५०	८०७
हरिहरपुरगढी गा.पा.	संख्या	५२९२	२४	३११६	१५७३	३८	५४९
	%	१००	०४५	५८०८८	२६०७२	०७२	१०२२

परिवारमा उपलब्ध साधन/सुविधाहरू

जनगणनामा देशका हरेक परिवारमा भएका साधन तथा सेवा सुविधाहरूका विवरण अनुसार यस जिल्लामा ७.२१% परिवारहरूमा उल्लिखित कुनै पनि साधन/सुविधाहरू उपलब्ध नभएको पाइयो भने ९२.७९% परिवारमा कम्तिमा एक किसिमको साधन/सुविधा उपलब्ध भएको पाइएको छ । यस जिल्लामा साधारण मोबाइल फोन हुने ७९.६३% र स्मार्ट मोबाइल फोन हुने ५८.१८% परिवार देखिएको छ । यसै गरी पालिकागत रूपमा हेर्दा कुनैपनि सुविधा उपलब्ध नभएको परिवार सबैभन्दा बढी हरिहरपुरगढी गाउँपालिकामा १२.८१% र कम कमलामाई नगरपालिकामा ३.६१% रहेको छ । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका २.१४ मा दिइएको छ ।

तालिका २.१४ : घरायसी साधन/सुविधा अनुसारको परिवार संख्या

क्षेत्र	संख्या/%	घरायसी सुविधाका साधनहरू														बासिड मेसिन	एपर कन्ट्रिस्टर
		जम्मा परिवार संख्या	कुनै सुविधा नभएको परिवार	कम्तिमा एक सुविधा भएको परिवार	रेहियो सुविधा	टेलिप्रिजन	ल्याप्टोप्लाइन टेलिफोन	मोबाइल फोन (साधारण)	स्मार्ट मोबाइल फोन	कम्प्युटर/ल्यापटप	इन्टरनेट सुविधा	कार/जीप/ध्यान	मोटरसाइकल/स्कूटर	साइकल	विद्युतीय पंखा		
नेपाल	संख्या	६६०८१	२५८५०	६०२०८	२२५०१२	३११२	४९१४१	४१५३	७३०२	४०११८	२०१०८	२०१०८	१८२७	१८२७	१८२७	१८२७	
	%	१००	३८८	९.६१२	३४१२	३४१२	४९१४१	४१५३	७३०२	४०११८	२०१०८	२०१०८	१८२७	१८२७	१८२७	१८२७	
सिन्धुली	संख्या	५९३१७	४९१५	६४३२२	२४००५	२४१००	९५२	५५१९८	४०३२८	३८६३	१२०५६	१२०५६	८०९	८०९	८०९	८०९	
	%	१००	७२७	९.२७	३४१६	३४१६	४९१५	४१५३	७३०२	४०११८	२०१०८	२०१०८	८०९	८०९	८०९	८०९	
दैधीली न.पा	संख्या	१६११०	१२९४	१४८१६	२७३२	६६९३	९८	१२१७६	८८६९	६३५	१६४०	१६४०	१२२८	१२२८	१२२८	१२२८	
	%	१००	८०३	१११७	१६९६	१७१५	१०६१	७५४८	५५०५	३९४	१०१८	१०१८	१०७६	१०७६	१०७६	१०७६	

क्षेत्र	संख्या/%	घरायसी सुविधाका साधनहरू																	
		जम्मा परिवार संख्या	कुनै सुविधा नभएको परिवार	कम्तिमा एक सुविधा भएको परिवार	रेहियो सुविधा	टेलिभिजन	त्याङ्गलाइन टेलिफोन	मोबाइल फोन (साधारण)	स्मार्ट मोबाइल फोन	कम्प्युटर/ ल्यापटप	इन्टरनेट सुविधा	कार/जीप/ झान	मोटरसाइकल/स्कूटर	साइकल	विद्युतीय पंखा	रेफ्रिजेरेटर	वासिड मेसिन	एयर कन्डिसनर	
फिक्कलगा, पा.	संख्या	३४३६	२५९	३१७७	१७०१	५०४	१८	२९८३	१५३५	१०	११०	२१	२४१	१५	१३१	६५	०	१	
	%	१००	४५४	९२४४	४१५१	१४६७	०४२	८८८२	४४६७	१६२	४५३	०६१	४५४	०४४	१८९	१००	००३		
तीनपाटन गा.पा.	संख्या	७११८	४८६	७४३२	३५११	२७४६	५४	६१०८	४६३५	२७९	१५०८	४२	८३१	१८६	१४२७	४४४	१०	२	
	%	१००	६१४	९३८६	४४३४	३४६८	०८८	८४२४	४३५४	३५२	१६०५	०५३	११००	१३५	१८०२	४६७	०१३	००३	
गोलान्जोर गा.पा.	संख्या	४५२७	२३०	४२९७	२१७	५३२६	३८	३८४९	२१५५	१८४	३५५	३३	४३३	५३	४८५	२९७	१३	६	
	%	१००	५०८	१४०८	१४१२	४६७६	२१२९	०८४	८५०२	४५६०	४०६	४८४	०७३	१५६	१७७	४५६	०२९	०१३	
कमलामाई न.पा.	संख्या	१८१३५	६५४	१७४८१	७८५९	१९६७	११६७	६२०	१३९७०	१३०७७	२१७६	६१८६	२००	३१९७	११०९	८८५९	४२०२	१७२	४४
	%	१००	३६७	९६३९	४३३४	५०४५	३४२	७५०३	७२११	१३००	३४११	२१६	१५६	११७	१३१३	४३७	१५०	०२४	
सुनकोशी गा.पा.	संख्या	४९८७	२९१	४५९६	२२०६	१५६९	६८	४३११	२६२४	१३०	४९६	३६	४६४	७१	६५६	२६८	८	३	
	%	१००	४८४	९२९६	४४२४	३१४६	११२६	८८४४	५३६२	१६१	१०१०	०३२	१३०	१४२	१३१५	४१७	०१६	००६	
चाडलेख गा.पा.	संख्या	२८६८	२८६	२५८२	९५०	३१३	२२	२२८६	१५०२	५३	४६४	१०	७१	४५	४५	१९	०	४	
	%	१००	११७	१०१०३	३८१२	१३७०	०७७	७१११	५२३७	१६५	१६८८	०३५	८४८	०१७	१५७	०६६	०००	०१४	
मरिण गा.पा.	संख्या	५०४४	७७	५३२७	१२७	१२०९	१४	४४९५	२३१४	२१३	४०५	३४	५२०	२६२	१४४०	३६७	३	४	
	%	१००	११८६	८८१४	२१०३	२०१००	०८३	७४३७	५४८२	३५२	८४६	०५६	८६०	१४३	२३८८	६०७	००५	००५	
हरिहरपुरगाँडी गा.पा.	संख्या	५२९२	६७८	४६१४	१६५८	४९३	२०	४२२०	२६१३	१०३	६८९	११	३०५	१११	२८१	५९	०	२	
	%	१००	१२८१	८४१९	३१३३	१३२	०३८	७११४	४७१४	१७५	१३०२	०२१	५३६	२१०	५१३१	१११	००	००४	

घर, जग्गामा महिलाको स्वामित्व

यस जिल्लाका कुल ६९३१७ (संस्थागत बाहेक) परिवार मध्ये १०.५२% परिवारमा कम्तिमा एक जना महिला सदस्यको घर र जग्गा दुवैमा स्वामित्व रहेको छ भने ९.७७% परिवारमा जग्गामा मात्र स्वामित्व रहेको छ । त्यस्तै १.२५% परिवारमा महिला सदस्यको स्वामित्वमा घरमात्र रहेको छ । ७७.६१% परिवारमा महिला सदस्यको नाममा कुनै प्रकारको स्थायी सम्पत्तिमा स्वामित्व नरहेको पाइएको छ । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका २.१५ मा दिइएको छ ।

तालिका २.१५ : महिलाको स्वामित्वमा रहेका घर जग्गा अनुसार विवरण

क्षेत्र	संख्या/ %	जम्मा परिवार संख्या	महिलाको स्वामित्वमा					
			घर मात्र भएको	जग्गा मात्र भएको	घर र जग्गा दुवै भएको	घर र जग्गा दुवै नभएको	उल्लेख नभएको	
नेपाल	संख्या	६६६०८४१	१५६३७६	६४३६७५	७८८९१७	४९६६५४८	१०५३२५	
	%	१००	२३५	१६६	११८४	७४१५६	१५८	
सिन्धुली	संख्या	६९३१७	८६५	६७७४	७२९२	५३७९५	५९१	
	%	१००	१२५	१७७	१०५२	७७६१	०८५	
दुधौली	संख्या	१६११०	३४१	१६६७	१७२५	१२१९७	१८०	
	%	१००	२१२	१०३५	१०७१	७८४१	११२	
फिक्कल	संख्या	३४३६	१६	१८२	२२२	२९७८	३८	
	%	१००	०१४७	५३०	६४६	८६६७	१११	
तीनपाटन	संख्या	७९१८	५९	७८९	६५५	६३५७	५८	
	%	१००	०१७५	१९६	८२७	८०२९	०१७३	
गोलान्जोर	संख्या	४५२७	३३	४१२	३७९	३६२९	७४	
	%	१००	०१७३	११०	८२७	८०१६	१६३	
कमलामाई	संख्या	१८१३५	३०३	२२९६	३१०७	१२३०३	१२६	
	%	१००	१६७	१२६६	१७१३	६५८४	०१६९	
सुनकोशी	संख्या	४९८७	३२	४०१	४४७	४०८९	१८	
	%	१००	०१६४	८०४	८१६	८१९९	०३६	
छ्याडलेख	संख्या	२८६८	८	१४६	१५९	२५४७	८	
	%	१००	०१२८	५०९	५५४	८८८१	०२८	

क्षेत्र	संख्या/ %	जम्मा परिवार संख्या	महिलाको स्वामित्वमा					
			घर मात्र भएको	जग्गा मात्र भएको	घर र जग्गा दुवै भएको	घर र जग्गा दुवै नभएको	उल्लेख नभएको	
मरिण	संख्या	६०४४	४६	५३२	४२१	५०२३	२२	
	%	१००	०।७६	८।८०	६।९७	८।३।११	०।३६	
हरिहरपुरगढी	संख्या	५२९२	२७	३४९	१७७	४६७२	६७	
	%	१००	०।५१	६।५९	३।३४	८।८२	१।२७	

कृषि बाहेकका साना घरेलु व्यवसाय सञ्चालन गर्ने परिवारको विवरण

जनगणनाको नतिजा अनुसार यस जिल्लामा कुनै पनि सरकारी निकायमा दर्ता नगरेका र एक जना पनि तलबी कामदार नराखेका कृषि बाहेकका साना घरेलु व्यवसाय सञ्चालन गरेका परिवार ५९२८ (८.५५%) रहेका छन् । पालिकागत रूपमा हेर्दा सबैभन्दा बढी घरेलु व्यवसाय सञ्चालन गरेका परिवार मरिण गाउँपालिकामा ११.२०% र कम घ्याङ्गेख गाउँपालिकामा ५.०२% रहेका छन् । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका २.१६ मा दिइएको छ ।

तालिका २.१६ : परिवारले सञ्चालन गरेका कृषि बाहेक साना घरेलु व्यवसाय अनुसारको परिवार संख्या

क्षेत्र	संख्या/%	जम्मा परिवार संख्या	साना घरेलु व्यवसाय नभएका परिवार संख्या	साना घरेलु व्यवसाय भएका परिवार संख्या	उल्लेख नभएको
नेपाल	संख्या	६६६०८४१	६०९९३४९	६२७८८७	२९६०५
	%	१००	९।०२५	९।४३	०।३२
सिन्धुली	संख्या	६९३१७	६३३३१	५९२८	५८
	%	१००	९।१३६	८।५५	०।०८
दुधौली न.पा.	संख्या	१६११०	१४७८२	१३१८	१०
	%	१००	९।१७६	८।१८	०।०६
फिक्कल गा.पा.	संख्या	३४३६	३०९४	३४१	१
	%	१००	९।००५	९।९२	०।०३
तीनपाटन गा.पा.	संख्या	७९१८	७३४३	५६८	७

क्षेत्र	संख्या/%	जम्मा परिवार संख्या	साना घरेलु व्यवसाय नभएका परिवार संख्या	साना घरेलु व्यवसाय भएका परिवार संख्या	उल्लेख नभएको
	%	१००	९२७४	७१७	०१९
गोलन्जोर गा.पा.	संख्या	४५२७	४०४२	४८४	१
	%	१००	८९२९	१०६९	०१२
कमलामाई न.पा.	संख्या	१८१३५	१६६१३	१५०६	१६
	%	१००	९१६१	८३०	०१९
सुनकोशी गा.पा.	संख्या	४९८७	४४८०	५०५	२
	%	१००	८९८३	१०१३	०१४
छ्याङ्लोख गा.पा.	संख्या	२८६८	२७८	१४४	६
	%	१००	९४७७	५०२	०११
मरिण गा.पा.	संख्या	६०४४	५३५८	६७७	९
	%	१००	८८६५	११२०	०१५
हरिहरपुरगढी गा.पा.	संख्या	५२९२	४९०९	३८५	६
	%	१००	९२६१	७२८	०११

मृत्यु सम्बन्धी विवरण

जिल्लामा रहेका कुल ६९३१७ (संस्थागत बाहेक) परिवार मध्ये २.६३% परिवारमा जनगणनाको समय भन्दा १२ महिना अगाडि कम्तिमा एक जनाको मृत्यु भएको पाइएको छ । सो अवधीमा मृत्यु भएका १८७८ मध्येमा १०६३ जना पुरुष र बाँकी महिला रहेका छन् । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका २.१७ मा दिइएको छ ।

तालिका २.१७ : मृत्यु भएका पुरुष तथा महिलाको विवरण

क्षेत्र	जम्मा परिवार संख्या	कम्तिमा एक जना मृत्यु भएको परिवार	प्रतिशत	मृत्यु भएका संख्या		
				जम्मा	पुरुष	महिला
नेपाल	६६०८४१	१९२७८	२८%	१९८४६	११४९४६	८३५१७
सिन्धुली	६९३१७	१८२१	२६%	१८७८	१०६३	८१५
दुधौली न.पा.	१६११०	३९८	२४%	४१६	२३७	१७९

क्षेत्र	जम्मा परिवार संख्या	कम्तिमा एक जना मृत्यु भएको परिवार	प्रतिशत	मृत्यु भएका संख्या		
				जम्मा	पुरुष	महिला
फिक्कलगापा.	३४३६	७९	२३०	८०	४०	४०
तीनपाटन गा.पा.	७९१८	२४८	३१३	२५२	१४७	१११
गोलान्जोर गा.पा.	४५२७	१३५	२९८	१४०	८४	५६
कमलामाई न.पा.	१८१३५	४४६	२४६	४६७	२६८	१९९
सुनकोशी गा.पा.	४९८७	१४९	२९९	१५३	९२	६१
छ्याङलेख गा.पा.	२८६८	७७	२६८	७८	३६	४२
मरिण गा.पा.	६०४४	१५०	२४८	१५१	८९	६२
हरिहरपुरगढी गा.पा.	५२९२	१३९	२६३	१४१	७६	६५

विगत १२ महिनामा मृत्यु भएको कारण

जनगणना भएको समयदेखि १२ महिना अधिसम्म सिन्धुली जिल्लाको १८२१ परिवारमा १८७८ जनाको मृत्यु भएको थियो । मृत्यु हुनेमा १०६३ पुरुष र ८१५ महिला रहेका थिए । कुल मृत्यु हुने मध्ये सबैभन्दा बढी नसरें रोगबाट ५३.३५% को मृत्यु भएको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका २.१८ मा दिइएको छ ।

तालिका २.१८ : मृत्यु भएका व्यक्तिको मृत्युको कारण

सिन्धुली	कुल	मृत्युको कारण									
		सरकारी रोग	नसरें रोग	यातायात दुर्घटना	अन्य दुर्घटना	गर्भवती सम्बन्धी	अपराध/ हत्या	आत्महत्या	प्राकृतिक प्रक्रिया	अन्य	उल्लेख नभएका
जम्मा	१८७८	२४७	१००२	४८	८७	८	६	५६	६२	३५४	८
%	१००	१३१५	५३३५	२४६	४१३	०४३	०३२	२९८	३३०	१८८५	०४३
पुरुष	१०६३	१३५	५६५	३९	६२	०	५	३५	३२	१८७	३
%	१००	१२७०	५३१५	३६७	५१३	०१०	०४७	३२९	३०१	१८५९	०१८
महिला	८१५	११२	४३७	९	२५	८	१	२१	३०	१८७	५
%	१००	१३७४	५३६२	११०	३०७	०१८	०१२	२५८	३६८	२०१४९	०६१

परिवारमा अनुपस्थित विदेश

यस जिल्लामा कुल ६९३१७ (संस्थागत बाहेक) परिवार मध्ये ११२८० (१६.२७%) परिवारमा अनुपस्थित भई कम्तिमा एक जना सदस्य अक्सर विदेशमा बसोबास गरेका छन् । कुल अनुपस्थित विदेश रहेका १३७३३ व्यक्तिहरू मध्ये ८७.४८% पुरुष र १२.५२% महिला रहेका छन् । पालिकागत रूपमा हेर्दा सबैभन्दा बढी कमलामाई नगरपालिकामा ३७८० र सबैभन्दा कम फिक्कल गाउँपालिकामा ४७९ जना परिवारमा अनुपस्थित भई अक्सर विदेशमा बसोबास गरेका छन् । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका २.१९ मा दिइएको छ ।

तालिका २.१९ : परिवारमा अनुपस्थित विदेश

क्षेत्र	जम्मा परिवार संख्या	कम्तिमा एक जना अनुपस्थित भएको परिवार	अनुपस्थित विदेश संख्या		
			जम्मा	पुरुष	महिला
सिन्धुली	६९३१७	११२८०	१३७३३	१२०९३	१७२०
प्रतिशत	१००	१६२७	१००	८७४८	१२५२
दुधौली न.पा.	१६११०	२७३४	३२५७	२९२५	३३२
प्रतिशत	१००	१६१७	१००	८९४७	१०१९
फिक्कलगाडा.पा.	३४३६	४०३	४७९	४४१	३८
प्रतिशत	१००	११७३	१००	९२०७	७९३
तीनपाटन गा.पा.	७९१८	११८३	१३७५	१२५२	१२३
प्रतिशत	१००	१४९४	१००	९१०५	८९५
गोलाङ्गोर गा.पा.	४५२७	३८४	४८४	४०२	८२
प्रतिशत	१००	८४८	१००	८३०६	१६९४
कमलामाई न.पा.	१६१३५	३०८३	३७८०	३२१४	५६६
प्रतिशत	१००	१७००	१००	८५०३	१४९७
सुनकोशी गा.पा.	४९८७	६७६	८६३	७५१	११२
प्रतिशत	१००	१३५६	१००	८७०२	१२९८
छ्याङ्गलेख गा.पा.	२८६८	६५७	८४५	७३२	११३
प्रतिशत	१००	२२९१	१००	८६६३	१३३७
मरिण गा.पा.	६०४४	११६८	१३९९	१२३५	१६४
प्रतिशत	१००	११३२	१००	८८२८	११७२
हरिहरपुरगढी गा.पा.	५२९२	९९२	१२५१	१०६१	१९०
प्रतिशत	१००	१८४५	१००	८४८१	१५१९

खण्ड ३: व्यक्तिगत विवरण

जनसंख्या, लैङ्गिक अनुपात, परिवार संख्या, परिवारको औसत आकार र साक्षरता दर

जनगणनाको अन्तिम नतिजाअनुसारसिन्धुली जिल्लाको जनसंख्या ३,००,०२६ जना रहेको छ, जुन २०६८ सालको जनसंख्या २९६९९२ को तुलनामा ३८३४ ले बढी देखिन्छ। यसरी उक्त अवधिमा जिल्लाको जनसंख्या १.२९% बढेको देखिन्छ। उक्त अवधिमा सरदर वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर ०.१२% ले भएको देखिन्छ। यस जिल्लामा लैङ्गिक अनुपात ९६.१५ अर्थात् १०० जना महिलामा ९६.१५ जना पुरुष रहेको छ। यस जिल्लामध्ये ६९३६४ परिवारहरू बसोबास गरेको देखिन्छ। १० वर्षअघि (विं सं. २०६८ मा) उक्त संख्या ५७५८१ थियो। यस जिल्लामा परिवारको औसत आकार ४.३३ रसाक्षरता दर ७२.५९% रहेको छ।

पालिका अनुसार सबैभन्दा कम जनसंख्या (१२६५२ जना) भएको पालिका घ्याङ्गलेख र बढी जनसंख्या (७१०१६ जना) भएको पालिका कमलामाई नगरपालिका रहेको छ। वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर अनुसार सबैभन्दा कम (-१.५०%) सुनकोशीगाउँपालिकामा र सबैभन्दा बढी (०.९४%) कमलामाई नगरपालिकामा रहेको छ। पालिका अनुसार परिवारको औसत आकार सबैभन्दा बढी हरिहरपुरगढी गाउँपालिकामा ५.०१ र सबैभन्दा कम सुनकोशी गाउँपालिकामा ३.६८ रहेको छ। लैङ्गिक अनुपात हेर्दा सबैभन्दा बढी गोलन्जोर गाउँपालिकामा ९७.०७ र सबैभन्दा कम सुनकोशी गाउँपालिकामा ९२.५९ रहेको छ। यसैगरी साक्षरता दर सबैभन्दा बढी कमलामाई नगरपालिकामा ७७.८३% र सबैभन्दा कम हरिहरपुरगढी गाउँपालिकामा ६७.४५% रहेको छ। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका ३.१ मा दिइएको छ।

तालिका ३.१ : जनसंख्या, लैंगिक अनुपात, परिवार संख्या र परिवारको औसत आकार

स्थानीय तह	२०६८			२०७८			साक्षरता दर (प्रतिशतमा)						
	परिवार संख्या	जम्माजनसंख्या	परिवारसंख्या	जम्माजनसंख्या	पुरुष	महिला	परिवारकोऔसत आकार	लैंगिकअनुपात	वार्षिकजनसंख्या वृद्धिदर (%)	जनधनत्व	जम्मा	पुरुष	महिला
सिन्धुली	५४५८१	२९६१९२	६९३६४	३०००२६	१४७०६५	१५२९६१	४।३३	९६।१५	०।१२	१२०	७२।५९	८।०३	६।५५०
दुधौली न.पा.	१३१६४	६५३०२	१६११०	७०२०७	३२८५२	३६३५५	४।३६	९३।१२	०।०३०	१८०	७०।७२	७।५६३	६।४।३५
फिक्कलगां.पा.	३०३५	१६९६८	३४३६	१५९१०	७७८७	८।१२३	४।६३	९५।८६	(०।६२	८६	७५।२५	८।०८१	७।०१००
तीनपाटन गा.पा.	६८७९	३६४०५	७९१८	३४८८९	१७।१०२	१७७८७	४।४१	९६।१५	(०।४१	१२४	७।।७३	७।८६१	६।५।२०
गोलाङ्गोर गा.पा.	३६८१	१९३२९	४५२७	१८७३७	९२२९	९५०८	४।१४	९।७०७	(०।३०	१०२	७।।७०	७।।३८	६।४।२९
कमलामाई न.पा.	१४३१५	६४३८६	१८१३५	७०१६	३४३१६	३६७००	३।९२	९।३५०	०।९४	१४७	७।।८३	८।५।२०	७।।०३
सुनकोशी गा.पा.	४५५७	२१४७३	४९८७	१८३७५	८८३४	९५४१	३।६८	९।२५९	(१।५०	११९	७।।३८	७।।८३	६।४।३३
छ्याङ्लेख गा.पा.	२४५७	१३७६१	२८६८	१२६५२	६।।५३	६।।९९	४।४१	९।।६८	(०।८१	७६	७।।९७	७।।६६	६।३।७९
मरिण गा.पा.	४८७०	२७८२२	६०४४	२८८०८	१४१८४	१४६२४	४।७७	९।।९९	०।३३	८९	६।।३०	७।।५५	६।०।३४
हरिहरपुरगाडी गा.पा.	४५८६	२७७२७	५२९२	२६५०५	१२१००	१३६०५	५।०९	९।।८२	(०।४३	७७	६।।४५	७।।१६	६।०।१५
संस्थागत	३७	३०१९	४७	२९२७	२७०८	२१९					९।।३२	९।।२४	९।।३१

उमेर समूह अनुसार जनसंख्याको संरचना

सिन्धुली जिल्लामा जनसंख्याको उमेरगत संरचनालाई ५ वर्षको उमेर समूहमा विभाजन गरी अध्ययन गर्दा १५ देखि १९ वर्ष उमेर समूहमा कूल जनसंख्याको सबैभन्दा बढी ३३७३८ जना (११.२५ %) रहेको छ। पुरुषको हकमा कूल पुरुष जनसंख्याको सबैभन्दा धेरै १५ देखि १९ वर्ष उमेर समूहको १६६१८ जना (११.३%) र महिलाको हकमा कूल महिला जनसंख्याको सबैभन्दा धेरै १५ देखि १९ वर्ष उमेर समूहको १७१२० जना (११.१९%) रहेका छन्। विस्तृत विवरण तलको तालिका ३.२ मा दिइएको छ।

तालिका ३.२ : उमेर समूह अनुसार जनसंख्याको संरचना

सिन्धुली	जम्मा		पुरुष		महिला		लैङ्गिक अनुपात
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	
जम्मा	३०००२६	१००	१४७०६५	१००	१५२९६९	१००	१६१५
००-०४	२४१२७	८०४	१२४५३	८०६	११६७४	८०३	१०६६७
०५-०९	२७३७०	९१२	१३८५९	९१४२४	१३५११	९१३३	१०३५८
१०-१४	३१८४७	१०६१	१६०२३	१०१९	१५८२४	१०३५	१०१२६
१५-१९	३३७३८	११२५	१६६७८	१११३	१७१२०	१११९	१४०७
२०-२४	२९१३२	९११	१४१०६	९१५९२	१५०२६	९१८२	९३८८
२५-२९	२३८१४	७९४	११३४७	७७६	१२४६७	८१५	११०२
३०-३४	२०७५७	६७२	९६४७	६५६	१०५१०	६८७	११७९
३५-३९	१९३४५	६४५	९१६५	६२३२	१०७८०	६६६	१०१०३
४०-४४	१६६१३	५१४	७३३९	५१२६२	८८७४	५१८०	८७२१
४५-४९	१४७७८	४१३	७१८५	४१८८६	७५९३	४१९६	१४६३
५०-५४	१५६९६	४१२३	७८५३	४१३४	७८४३	४१९३	१००१३
५५-५९	११६७५	३८९	५७८०	३९३	५८९५	३८५	१८०५
६०-६४	१०१४६	३२८	४९९६	३२९७	५१५०	३२७	१७०९
६५-६९	८११४	२७०	३९२५	२६६९	४१८९	२७४	१३७०
७०-७४	६०७८	२०३	२८९९	१९७१	३१७९	२०८	१११९
७५-७९	४०७२	१३६	१९४६	१३२३	२१२६	१३९	११५३
८०-८४	१६९२	०५६	८१९	०५५७	८७३	०५७	१३८१
८५-८९	११३५	०३८	५१९	०३५३	६१६	०४०	८४२५
९०-९४	३३०	०११	१३०	०१०८८	२००	०१३	८५००
९५+	१६७	००६	५६	००३८	१११	००७	५०४५

जिल्लामा जातजातिको अवस्था

यस जिल्लामा २०७८ सालको जनगणना अनुसार जातजातिको अवस्था हेर्दा प्रमुख ५ वटा जातिले ५०% भन्दा बढी हिस्सा ओगटेको देखिन्छ जसमातामाड (२६.६७%), मगर (१४.०५%), क्षेत्री (१३.२८%), पहाडी ब्राह्मण (७.२६%) र नेवार (६.२३%) रहेका छन्। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका ३.३ मा दिइएको छ।

तालिका ३.३ : जिल्लामा जातजाति अनुसारको जनसंख्या

जातजातिको नाम	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
जम्मा	३०००२६	१००	१४७०६५	१००	१५२९६१	१००
क्षेत्री	३९८४४	१३२८०	१९५४३	१३२८८८६	२०३०१	१३२७२
ब्राह्मण (पहाड)	२१७८४	७२६१	१०७६५	७१९९८९३	११०१९	७२०४
मगर	४२१६८	१४१०५५	२०४६१	१३९११२९	२१३०७	१४१११
थारु	४२६	०१४२	२७८	०१८९०३२	१४८	०१०९७
तामाङ	८०००३	२६६६५	३९०१५	२६५२९०९	४०९८८	२६३७९६
नेवाः (नेवार)	१८६९७	६२३२	९२१२	६२८३८९७	९४८५	६२०१
विश्वकर्मा	१४५६०	४१८५३	७१०७	४१८३२५५७	७४५३	४१८७२
मुसलमान	२४४	०१०८१	१६८	०११४२३५	७६	०१०५०
यादव	५१२	०१७१	४१४	०१२८२	९८	०१०६४
राई	४३७५	११४५८	२१८४	११४८५	२१९१	११४३२
गुरुङ	४७३	०१५८	२३४	०१५९	२३९	०१५६
परियार	९४८६	३१६२	४५१८	३०७२	४९६८	३२४८
ठुकुरी	२०१३	०८८५	९९३	०८७५	१०२०	०८६७
याकथुड/लिम्बु	६७	०१०२२	३४	०१०२३	३३	०१०२२
मिजार	१०८९२	३६३०	५३१०	३६७१	५५८२	३६४९
तेली	४७५	०११५८	३१४	०१२१४	१६१	०११०५
चमार/हरिजन/राम	६६	०१०२२	४७	०१०३२	१९	०१०१२
कोइरी/कुशवाह	१८२	०१०६१	१२९	०१०८८	५३	०१०३५
मुसहर	२३६०	०१७८७	११६०	०१७८९	१२००	०१७८५
कुर्मी	८१	०१०२७	६१	०१०४१	२०	०१०१३
सन्धारी/दशनामी	१३२२	०१४४१	६३४	०१४३१	६८८	०१४५०
धानुक	६६	०१०२२	५६	०१०३८	१०	०१००७
दुसाध/पासवान/पासी	३५	०१०१२	२८	०१०१९	७	०१००५

जातजातिको नाम	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
मल्लाह	८५	०।०२८	५८	०।०३९	२७	०।०१८
केवट	२८	०।००९	२२	०।०१५	६	०।००४
काठबानियन	२९	०।०१०	१६	०।०११	१३	०।००८
ब्राह्मण(तराई)	४६१	०।१५४	२८५	०।१९४	१७६	०।११५
कलवार	३६०	०।१२०	१९३	०।१३१	१६७	०।१०९
कानु	५३	०।०१८	३६	०।०२४	१७	०।०११
कुमाल	३२	०।०११	२२	०।०१५	१०	०।००७
घर्ती/भुजेल	४५०४	१।५०१	२२७५	१।५०६	२२८९	१।४९६
हजाम/ठाकुर	३३८	०।११३	१९२	०।१३१	१४६	०।०९५
राजवंशी	२१	०।००७	१२	०।००८	९	०।००६
शोर्पा	८०	०।०२७	४०	०।०२७	४०	०।०२६
धोबी	२४	०।००८	१५	०।०१०	९	०।००६
तात्मा/तावा	२०	०।००७	१४	०।०१०	६	०।००४
लोहार	९२	०।०३१	५२	०।०३५	४०	०।०२६
खाट्वे	१२	०।००४	८	०।००५	४	०।००३
सुँडी	८६८	०।२८९	४७१	०।३२०	३९७	०।२६०
दनुवार	१८९५३	६।३१७	८८९२	६।०४६	१००६१	६।५७७
हलुवाई	१६७	०।०५६	९३	०।०६३	७४	०।०४८
माझी	१०८७३	३।६२४	५३०५	३।६०७	५५६८	३।६४०
बरई	२०	०।००७	१३	०।००९	७	०।००५
विन	१०	०।००३	८	०।००५	२	०।००१
नुनिया	१७	०।००६	१२	०।००८	५	०।००३
सोनार	१८७	०।०६२	१००	०।०६८	८७	०।०५७
कुम्हर	२९	०।०१०	१७	०।०१२	१२	०।००८
सुनुवार	८५४२	२।८४७	४१९६	२।८५३	४३४६	२।८४१
कायस्थ	३५	०।०१२	२१	०।०१४	१४	०।००९
राजपुत	६३	०।०२१	३८	०।०२६	२५	०।०१६
बादी	३५	०।०१२	१८	०।०१२	१७	०।०११
थामी	७४३	०।२४८	३७७	०।२५६	३६६	०।२३९
घले	४४	०।०१५	२५	०।०१७	१९	०।०१२
पहरी	७२	०।२३७	३४८	०।२३७	३६४	०।२३८

जातजातिको नाम	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
भोटे	१४	०।००५	८	०।००५	६	०।००४
डोम	८०	०।०२७	४२	०।०२९	३८	०।०२५
अमत	१२	०।००४	८	०।००५	४	०।००३
हायू	१७७	०।५९०	८४१	०।५७२	९३०	०।६०८
कमर	१३३	०।०४४	७१	०।०४८	६२	०।०४१
रौनियार	४७	०।०१६	२९	०।०२०	१८	०।०१२
बनियन	४६	०।०१५	२८	०।०१९	१८	०।०१२
अन्य	१३२	०।०४४	८३	०।०५६	४९	०।०३२
विदेशी	२२३	०।०७४	१४६	०।१२०	४७	०।०३१

मातृभाषाको अवस्था

यस जिल्लामा २०७८ सालको जनगणना अनुसार मातृभाषाको अवस्था हेर्दा प्रमुख ५ वटा मातृभाषाले ९०% भन्दा बढी हिस्सा ओगटेको देखिन्छ, जसमा नेपाली (५२.३५%), तामाङ (२५.१३%), मगर धुत (८.११%), दनुवार (६.६१%) र नेपाल भाषा (२.०८%) रहेका छन्। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका ३.४ मा दिइएको छ।

तालिका ३.४ : जिल्लामा बोलिने मातृभाषा अनुसारको जनसंख्या

मातृभाषा	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
जम्मा	३०००२६	१००	१४७०६५	१००	१५२९६७	१००
नेपाली	१५७०६४	५२३५	७६९२८	५२३१	८०१३६	५२३१
मैथिली	५४००	१८	३२०७	२१८१	२१९३	१४३४
भोजपुरी	५०५	०।१६८	३७६	०।२५६	१२९	०।०८४
थारु	२२७	०।०७६	१४६	०।०९९	८१	०।०५३
तामाङ	७५३८६	२५।१३	३६४५४	२४।९९	३८६३२	२५।२८
नेपालभाषा (नेवारी)	६२४१	२०८	३०९०	२१०१	३१५१	२०८
बज्जिका	१५२	०।०५१	११९	०।०८१	३३	०।०२२
मगर धुत	२४३३५	८।१११	११७६१	७।६९७	१२५७४	८।२२
उर्दु	२३	०।००८	१६	०।०११	७	०।००५
अवधी	३१	०।०१	२०	०।०१४	११	०।००७

मातृभाषा	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
याकथुड/लिम्बु	२४	०।००८	१४	०।०७	१०	०।००७
गुरुड	१६३	०।०५४	८२	०।०५६	८१	०।०५३
राई	२०९६	०।६९९	१०४७	०।७१२	१०४९	०।६८६
शेर्पा	२१	०।००७	८	०।००५	१३	०।००८
हिन्दी	१०७	०।०३६	७२	०।०४९	३५	०।०२३
चाम्लिङ	४९	०।०१६	२७	०।०१८	२२	०।०१४
दनुवार	१९८२५	६।६०८	९२९४	६।३२	१०५३१	६।८८५
सुनुवार	३३०८	१।१०३	१६४४	१।११८	१६६४	१।०८८
मगही	११	०।००४	६	०।००४	५	०।००३
माझी	२२३९	०।७४६	१०५८	०।७१९	११८१	०।७७२
थामी	६९५	०।०२३२	३५४	०।२४१	३४१	०।२२३
भुजेल	२४६	०।०८२	११४	०।०७८	१३२	०।०८८
बङ्गला	२२	०।००७	१६	०।०११	६	०।००४
वाम्बुले	७४५	०।२४८	३६८	०।२५	३७७	०।२४६
बाहिङ/बायुड	३५	०।०१२	१६	०।०११	१९	०।०१२
घले	४१	०।०१४	२३	०।०१६	१८	०।०१२
पहरी	१५०	०।०५	६५	०।०४४	८५	०।०५६
जेरो/जेरुड	१४२	०।०४७	६७	०।०४६	७५	०।०४९
संस्कृत	६३	०।०२१	४९	०।०३३	१४	०।००९
हायु/भायु	६०४	०।२०१	२६९	०।१८३	३३५	०।२१९
अन्य	७६	०।०२५	५५	०।०३७	२१	०।०१४

धर्म सम्बन्धी विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा जम्मा १० वटा धर्म देखिएका छन् जसमध्ये यस जिल्लामा ७ वटा धर्म रहेका छन् । २०७८ सालको जनगणना अनुसार यस जिल्लामा मानिने धर्म अनुसार हेर्दा सबैभन्दा बढी हिन्दु धर्म मान्ने २०४७३३ (६८.२४%) जना रहेका छन् भने सबैभन्दा कम बोन धर्म मान्ने २३ (०.०१%) जना रहेका छन् । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका ३.५ मा दिइएको छ ।

तालिका ३.५ : जिल्लामा धर्म अनुसारको जनसंख्या

धर्म	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
जम्मा	३०००२६	१००	१४७०६५	१००	१५२९६१	१००
हिन्दु	२०४७३३	६८.२४	१००५१९	६८.३५	१०४२९४	६८.१३
बौद्ध	८०७७८	२६.९२	४९३६७	२६.७७	४१४९१	२७.०७
इस्लाम	३१५	०.१०	२२२	०.१५	१३	०.०६
किंरात	६६३८	२.२१	३२८९	२.२४	३३४९	२.१९
क्रिश्चियन	५५१५	१.८४	२६६९	१.८१	२८४६	१.८६
प्रकृती	२०२४	०.६७	१८६	०.६७	१०३८	०.६८
बोन	२३	०.०९	१३	०.०९	१०	०.०९

जिल्लामा बसोबास गर्ने विभिन्न देशका नागरिकहरूको जनसंख्या

जनगणनाको नतिजा बमोजिम यस जिल्लामा २९९८०३ व्यक्तिहरू नेपालको नागरिक रहेका छन्। बाँकी व्यक्तिहरू मध्ये २२१व्यक्तिहरू भारतीय नागरिक र २ जना अन्य देशका नागरिक रहेका छन्। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका ३.६ मा दिइएको छ।

तालिका ३.६ : जिल्लामा बसोबास गर्ने विभिन्न देशका नागरिकको जनसंख्या

जम्मा	नेपाली		भारतीय		अन्य	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
३०००२६	२९९८०३	९९.९२५७	२२१	०१०७३७	२	०१०००६

जनसंख्याको वैवाहिक स्थिति

यस जिल्लामा हरेक परिवारमा अक्सर बसोबास गर्ने १० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका व्यक्तिहरूको वैवाहिक स्थिति अनुसार १० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका कुल २४८५२९ जना मध्ये ३३.८३% अविवाहित रहेका छन्। १० वर्ष भन्दा माथिल्लो उमेरका पुरुष ३७.९१% र महिला २९.९७% अविवाहित रहेको पाइयो। १० वर्ष माथिका व्यक्तिहरू मध्ये ६१.४०% विवाहित देखिएको छ। विवाहित पुरुष र महिलाहरूको % कमशः ५९.४३ र ६३.२७ रहेको छ। यसैगरी विधुर/ विधवा ४.१८%, पारपाचुके ०.१४% र छुट्टिएको ०.४५% छन्। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका ३.७ मा दिइएको छ।

तालिका ३.७ : वैवाहिक स्थिति अनुसारको जनसंख्या

वैवाहिक स्थिति	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
१० वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या	२४८५२९	१००	१२०७५३	१००	१२७७७६	१००
अविवाहित	८४०७३	३३।८३	४५७८०	३७।९१	३८२९।३	२९।९७
विवाहित	१५२६०९	६१।४०	७१७६६	५९।४३	८०८४३	६३।२७
विधुर/विधवा	१०३९४	४।१८	२६०७	२।९६	७७८७	६।०९
पारपाचुके	३४६	०।१४	१७३	०।१४	१७३	०।१४
छुट्टिएको	११०७	०।४५	४२७	०।३५	६८०	०।५३

पहिलो विवाह गर्दाको उमेर

१० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका व्यक्तिहरूको पहिलो पलट विवाह गर्दा पुरा भएको उमेरको आधारमा पुरुष र महिलाको पहिलो विवाह गर्दाको औपत उमेर गणना गरिन्छ। यो सूचक जनसंख्याको प्रजननयोग्य व्यवहारसँग पनि प्रत्यक्ष सम्बन्धित रहेको छ। राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजाले यस जिल्लामा धेरैजसो व्यक्तिहरू (३४.१३%) को पहिलो विवाह १८ देखि २० वर्षको उमेरमा भएको छ। दोस्रोमा १५ देखि १७ वर्षको उमेरमा पहिलो विवाह हुने व्यक्तिहरू २४.२८% छन्। १० वर्षमुनिको उमेरमा पहिलो विवाह भएका व्यक्तिहरू ०.१७% छन्। यसैगरी १०-१४ वर्ष उमेरमा पहिलो विवाह हुनेहरू ६.६८% छन् भने ५० वर्ष उमेर पार गरिसकेपछि पहिलो विवाह हुनेहरू ३५ जना मात्र रहेका छन्। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका ३.८ मा दिइएको छ।

तालिका ३.८ : १० वर्ष वा सो भन्दा माथिका जनसंख्याको पहिलो विवाह गर्दाको उमेर

उमेरसमूह	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
जम्मा	१६४४५६	१००	७४९७३	१००	८९४८३	१००
१० वर्ष मुनि	२८४	०।१७	३६	०।०५	२४८	०।२८
१०-१४	१०९९३	६।६८	२३७७	३।१७	८६१६	९।६३
१५-१७	३९९३७	२४।२८	१०९०९	१४।५५	२९०२८	३२।४४
१८-२०	५६१३१	३४।९३	२४२०९	३२।२९	३१९२८	३५।६७
२१-२४	३५४५०	२१।५६	२१२९१	२८।४०	१४१५९	१५।८२
२५-२९	१६५८४	१०।०८	१२२६८	१६।३६	४३१६	४।८८

उमेरसमूह	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
३०-३४	३७५१	२०२	२९३४	३११	८१७	०११
३५-३९	८५२	०५२	६३६	०८५	२१६	०२४
४०-४४	२७४	०१७	२१०	०२८	६४	०१७
४५-४९	५५	००३	४१	००५	१४	००२
५० र सो भन्दा माथि	३५	००२	२५	००३	१०	००१
उल्लेख नभएको	११०	००७	३७	००५	७३	००८

अपाङ्गता सम्बन्धी विवरण

जनगणनाको नतिजा अनुसार यस जिल्लामा ७६४० जना (२.५%) मा कुनै न कुनै प्रकारको अपाङ्गता देखिएको छ। अपाङ्गता भएका व्यक्ति मध्ये सबैभन्दा धेरैमा शारीरिक अपाङ्गता (२७३२ जना) रहेको छ। पालिकागत रूपमा हेर्दा सबैभन्दा धेरै दुधौली नगरपालिकामा १७९८ जना र सबैभन्दा कम घ्याडलेख गाउँपालिकामा ३४५ जनामा अपाङ्गता रहेको देखिन्दछ। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका ३.९ मा दिइएको छ।

तालिका ३.९ : अपाङ्गताको प्रकार अनुसारको जनसंख्या

क्षेत्र	जम्मा जनसंख्या	अपाङ्गताको प्रकार														अपाङ्गता नभएको	उल्लेख नभएको
		शारीरिक अपाङ्गता	न्यून दृष्टियुक्त	पूर्ण दृष्टिविहिन	बहिरपन	सुस्तश्ववण	श्रवण दृष्टिविहिन	स्वर र बोलाई	मानसिक वा मनोसामाजिक	बौद्धिकअपाङ्गता	अनुकंशिय रक्तश्वव (हेमोफेलिया)	अटिजम	बहुअपाङ्गता				
जम्मा	३०००२६	२७३२	११२४	४७६	८२६	६२०	१४५	६१३	२५२	१४३	५३	६५	६२१	२९,२३७९	७		
दुधौली न.पा.	७०२०७	६७१	२९३	१०६	१४०	१४७	५८	१४४	६३	३४	६	१७	११९	६८४०७	२		
फिक्कलगा.पा.	१५९१०	११०	९७	१७	३८	४१	९	५१	६	८	६	४	२१	१५४२२	०		
तीनपाटन गा.पा.	३४८८९	३४४	११३	५०	५८	८१	८	७२	४७	२३	७	४	८३	३३९९४	०		
गोलन्जोर गा.पा.	१८७३७	२०२	१०२	११	५३	३९	४	६६	१५	६	१	४	३८	१८१८६	२		
कमलामाई न.पा.	७००१६	५६३	१८४	१०६	१५६	१४७	३०	११३	५९	३७	२२	१२	१७२	६९,४१५	०		
सुनकोखी गा.पा.	१८३७५	२१२	८१	११	७८	२६	९	३०	२१	१२	०	११	४०	१७८३६	०		
छ्याङ्लेखुगा.पा.	१२६५२	११२	५२	२९	३७	२०	१०	१९	१४	९	४	२	३७	१२३०६	१		
मरिण गा.पा.	२८८०८	१९४	७१	३०	५५	५९	४	५८	२१	४	५	८	४७	२८२५१	१		
हरिहरपुरगढी गा.पा.	२६५०५	२४३	१३१	३९	९१	६०	९	६०	३५	५	२	३८	५१	२५,७७५	१		
संस्थागत	२९२७	१	०	१	१२०	०	४	०	१	०	०	०	१३	२७८७	०		

साक्षर जनसंख्याको उत्तीर्ण गरेको तहसम्बन्धी विवरण

जनगणनामा प्राप्त नतिजा अनुसार यस जिल्लामा कुल साक्षर जनसंख्याको सबैभन्दा बढी ६६२३५ व्यक्तिहरूले प्राथमिक तह (कक्षा १ देखि ५ सम्म) मात्र उत्तीर्ण गरेका छन्। निम्न माध्यमिक तह (कक्षा ६ देखि ८ सम्म) मात्र उत्तीर्ण गरेका व्यक्तिहरू ४१३६८ रहेका छन्। माध्यमिक तह (९-१०) उत्तीर्ण गर्ने व्यक्तिहरू ३०४१६ देखिन्छन्। यसैगरी एस.एल.सी वा सो सरह पास गर्ने व्यक्तिहरू १८५५०, प्रमाणपत्र वा सो सरह पास गर्ने २३०८५, स्नातक वा सो सरह पास गर्ने ४४९० र स्नातकोत्तर वा सो सरह पास गर्ने २५२५ जनारहेका छन्। यसै ४५९३ व्यक्तिहरूले अनौपचारिक शिक्षा अध्ययन गरेको देखिएको छ। यस सम्बन्धी पालिका सहितको विस्तृत विवरण तलको तालिका ३.१० मा दिइएको छ।

तालिका ३.१० : साक्षर जनसंख्याले उत्तीर्ण गरेको तह

उत्तीर्ण गरेको तह	जम्मा	पूर्व प्राथमिक तह	प्राथमिक तह	निम्न माध्यमिक तह	माध्यमिक तह	एस.एल.सि. वा सो सरह	प्रमाणपत्र वा सो सरह	स्नातक वा सो सरह	स्नातकोत्तर वा सो सरह	अन्य	तहन भएको	उल्लेखन भएको
जम्मा	२००२५५	७८००	६६२३५	४१३६८	३०४१६	१८५५०	२३०८५	४४९०	२५२५	७३	४५९३	११२०
दुधौली न.पा.	४५६०६	१७५४	१४६५२	९६३८	८४६५	३४०८	४८९७	८७५	४२६	२४	१२०२	२६९
फिक्कल गा.पा.	११११६	३५९	३७३४	२३८९	१३९५	९७४	११९८	१८९	१२२	०	३०२	५४
तीनपाटन गा.पा.	२२९३४	७९६	७६७५	४५५५	३५५९	२१८३	२९००	५६८	३२१	९	२६१	१०७
गोलन्जोर गा.पा.	१२४६६	४६२	४३७८	२५७३	१८६६	१०७१	१४७२	२४९	१८९	०	१३४	७२
कमलामाई न.पा.	५०९७२	२११४	१४८२१	९४३६	६९९७	६९६९	७१२९	१८६२	१०८४	३४	१०४३	२८३
सुनकोशी गा.पा.	१२१५१	४०९	४००९	२४६२	२०७४	९३८	१४८२	२४४	१४१	१	३३३	६६
छ्याडलेखगा.पा.	८२४५	३३६	३३५७	१७५७	१००९	५८६	७७१	८६	४४	१	२२७	५५

उत्तीर्ण गरेको तह	जम्मा	पूर्व प्राथमिक तह	प्राथमिक तह	निम्न माध्यमिक तह	माध्यमिक तह	एस.एल. सि. वा सो सरह	प्रमाणपत्र वा सो सरह	स्नातक वा सो सरह	स्नातकोत्तर वा सो सरह	अन्य	तहन भएको	उल्लेखन भएको
मरिण गा.पा.	१७७६५	८५८	८५६६	४३२७	२५२८	१२३०	१४९१	२१४	११७	२	३६८	१०४
हरिहरपुरगढी गा.पा.	१६२१३	७४२	६७२९	३७४८	२२८४	१२०७	९०३	१३३	४८	२	३२३	१४
संस्थागत	२७८७	१०	३२२	४८३	२३९	७८४	८४२	७४	३३	०	०	०

जीवनकाल भरि जन्माएका बच्चाको संख्या अनुसारको महिला संख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को प्रजनन सम्बन्धी नतिजा विश्लेषण गर्दा सिन्धुली जिल्लामा एक पटक विवाह भएका १५ देखि ४९ वर्षका महिला (Ever Married Female Aged 15-49 years) को संख्या ५९५७१ रहेको छ। यी महिलाहरूको ५ वर्ष उमेर समूह र यी उमेरसमूहका महिलाहरूले अहिलेसम्म जिवितै जन्माएका बच्चाहरूको संख्याको आधारमा हेर्दा ६०८३ जना विवाह भएका १५-४९ वर्षका महिलाले अहिलेसम्म एउटा बच्चा पनि नजन्माएको देखिन्छ। यो समूहमा विवाह भएको अवधि १ वर्ष वा सो भन्दा बढी भएको तर बच्चा नजन्माएको र विवाह भएको १ वर्ष पनि पुरा नभएर बच्चा नजन्माएको दुवै अवस्थाको महिलाहरू समावेश भएको हुन्छ। एक बटा बच्चा जन्माएको महिलाको संख्या १२९२५ जना, दुई बटा बच्चा जन्माएका महिलाको संख्या ११०४९ जना, चार बटा बच्चा जन्माएका महिलाको संख्या ६०९८ जना, पाँच बटा बच्चा जन्माएका महिलाको संख्या २९१३ जना, छ बटा बच्चा जन्माएका महिलाको संख्या १४१५ जना, सात बटा बच्चा जन्माएका महिलाको संख्या ६२६ जना, आठ बटा बच्चा जन्माएका महिलाको संख्या २९० जना, नौ वा सो भन्दा बढी बच्चा जन्माएका महिलाको संख्या १६० जना रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका ३.११ मा दिइएको छ।

तालिका ३.११ : १५ वर्ष देखि ४९ वर्षको महिलाले अहिलेसम्म जिवित जन्माएको बच्चाको संख्या र महिलाको उमेर समूहको आधारमा महिलाको संख्या

एक पटक विवाह भएको महिला	जन्मा	महिलाको उमेर समूह (वर्षमा)-						
		१५-२५	२५-३०	३०-३५	३५-४०	४०-४५	४५-५०	५०-५५
जन्मा महिला संख्या	५९५७	२५९१	१४५२	१११५४	१०१५०	९९८३	८७५५	७४८६
बच्चा नजन्माएको	६०८३	१२९२५	२१७८	१०८७	५०५	३१९	२६८	४२८
एक बटा बच्चा जन्माएका	१२९२५	११३१	४७६	३७०७	१५६८	८१९	५२८	४५६
दुई बटा बच्चा जन्माएका	१८०९२	१४७	२१२१	४४३१	४३६९	३४५०	२२०३	१३७
तीन बटा बच्चा जन्माएका	११०४९	१२	३६३	१४७७	२३५४	२७५७	२३७०	१७९६
चार बटा बच्चा जन्माएका	६०९८	३	६४	३६०	९२९	१५४७	१६७५	१४४०
पाँच बटा बच्चा जन्माएका	२९१३	०	७	७०	२९५	६८२	८८७	९७२
छ बटा बच्चा जन्माएका	१४१५	०	३	१४	८६	२५९	४५१	५८२

एक पटक विवाह भएको महिला	जम्मा	महिलाको उमेर समूह (वर्षमा)-						
		१५-२४	२५-३४	३५-४४	४५-५४	५५-६४	६५-७४	७५-८४
सात वटा बच्चा जन्माएका	६२६	०	०	८	३४	९९	१९४	२९१
आठ वटा बच्चा जन्माएका	२९०	०	०	०	९	३९	१०७	१३५
नौ वटा वा सो भन्दा बच्चा जन्माएका	१६०	०	०	०	१	१२	५२	९५

आर्थिक काम गरेको अवधि

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार सिन्धुली जिल्लामा १० वर्ष वा सो भन्दा माथिका १९४४५२ जनाले गणना भएको १२ महिना अगाडिको समयमा कुनै न कुनै आर्थिक काम गरेको देखिन्छ, जसमध्ये ५०.२७% ले ६ महिना वा सोभन्दा बढी समय काम गरेको, २७.९७% ले ६ महिना भन्दा कम समय काम गरेको र २१.७६% ले कुनै पनि आर्थिक काम नगरेको देखिन्छ। १० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका ६ महिना वा सो भन्दा बढी समय काम गरेका पुरुषहरू ५६.१६% र महिलाहरू ४४.७१% रहेका छन्। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका ३.१२ मा दिइएको छ।

तालिका ३.१२ : आर्थिक काम गरेको अवधिको आधारमा जनसंख्याको वितरण (१० वर्ष वा सो भन्दा बढी)

क्षेत्र/जम्मा	संख्या/%	जम्मा	६ महिना वा सो भन्दा बढी काम गरेको	३ देखि ६ महिना काम गरेको	३ महिना भन्दा कम काम गरेको	कुनै पनि आर्थिक काम नगरेको
सिन्धुली	संख्या	२४८५२९	१२४९४५	३६०५६	३३४५१	५४०७७
	%	१००	५०१२७	१४१५१	१३४६	२१।७६
पुरुष	संख्या	१२०७५३	६७८१७	१४७४३	१४५६८	२३६२५
	%	१००	५६।१६	१८।२१	१२।०६	१९।५६
महिला	संख्या	१२७७७६	५७१२८	२१३१३	१८८८३	३०४५२
	%	१००	४४।७१	१६।६८	१४।७८	२३।८३

आर्थिक क्रियाकलाप सम्बन्धी विवरण

सन्दर्भ अवधिमा जुनसुकै आर्थिक काम जतिसुकै अवधिको लागि गरेका वा कुनै पनि आर्थिक कामको खोजी गरेका १० वर्ष वा सोभन्दा माथिका व्यक्तिहरू आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या अन्तर्गत पर्दछन्। यसैगरी सन्दर्भ अवधिमा कुनै पनि आर्थिक काम नगरेका र आर्थिक काम नखोजेका व्यक्तिहरू आर्थिक रूपले निष्क्रिय जनसंख्या अन्तर्गत पर्दछन्। यस मापदण्ड अनुसार सिन्धुली जिल्लामा १० वर्ष वा सोभन्दा माथिका २४८५२९ जना व्यक्तिहरू मध्ये पुरुष १२०७३५ जना (४८.५९%) र महिला १२७७७६ जना (५१.४१%) रहेका छन्। यस जिल्लामा १० वर्ष वा सोभन्दा माथिका पुरुषहरू मध्ये ९८४५३ जना आर्थिक रूपले सक्रिय र २२२३५ जना आर्थिक रूपले निष्क्रिय देखिन्छन्। आर्थिक रूपले सक्रिय वा निष्क्रिय अवस्था नखुलेका पुरुषहरूको संख्या ६५ जना रहेका छन्। १० वर्ष वा सो भन्दा माथिका महिलाहरू मध्ये ९९१५९ जना आर्थिक रूपले सक्रिय र २८५३४ जना आर्थिक रूपले निष्क्रिय देखिन्छन्। आर्थिक रूपले सक्रिय वा निष्क्रिय अवस्था नखुलेका महिलाहरूको संख्या ८३ जना रहेका छन्।

अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या: सन्दर्भ अवधिमा कुनै पनि आर्थिक काम गरेको वा आर्थिक काम खोजेको समयको जोड ६ महिना वा सोभन्दा बढी भएका व्यक्तिहरूलाई अक्सर आर्थिकरूपले सक्रिय जनसंख्या मानिएको छ। त्यसैगरी आर्थिक काम गरेको र आर्थिक काम खोजेको महिनाको जोड ६ महिनाभन्दा कम भएमा त्यस्ता व्यक्तिलाई अक्सर आर्थिक रूपले निष्क्रिय जनसंख्या मानिन्छ।

सन्दर्भ अवधिमा कम्तिमा ६ महिना काम गरेका वा पूर्ण समय काम खोजेका सबै व्यक्तिहरू स्वतः अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्यामा पर्दछन्। यसैगरी ६ महिना भन्दा कम समय काम गरेको र आर्थिक काम नखोजेको व्यक्तिहरू स्वतः अक्सर आर्थिक रूपले निष्क्रिय जनसंख्यामा पर्दछन्। ३ देखि ५ महिना काम गरी आंशिक रूपमा काम खोजेका व्यक्तिहरूलाई अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय अन्तर्गत र ३ महिना भन्दा कम काम गरी आंशिक रूपमा काम खोजेका व्यक्तिहरूलाई अक्सर आर्थिक रूपले निष्क्रिय मानेर वर्गीकरण गरिएको छ। यस मापदण्ड अनुसार हेदा सिन्धुली जिल्लामा १० वर्ष वा सोभन्दा माथिका २४८५२९ जना व्यक्तिहरू मध्ये १३६४९८ जना अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय र ६१११४ जना अक्सर आर्थिक रूपले निष्क्रिय र ५०७६९ जना आर्थिक रूपले पूर्ण निष्क्रिय देखिन्छन्।

अक्सर रोजगार जनसंख्या: अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्यालाई अक्सर रोजगार र अक्सर वेरोजगार गरी दुई समूहमा विभाजन गर्न सकिन्छ। सन्दर्भ अवधिमा काम गरेको समय काम नगरेको समयभन्दा बढी आएमा अक्सर रोजगार र काम गरेको समय काम नगरेको भन्दा कम आएमा अक्सर वेरोजगार मानिन्छ । सिन्धुली जिल्लाको सम्पूर्ण स्थानीय तहहरूको यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका ३.१३ मा दिइएको छ ।

तालिका ३.१३ : आर्थिक क्रियाकलापमा संलग्नता अनुसारको जनसंख्या(१० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका)

संख्या/प्रतिशत	१० वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या		आर्थिक क्रियाकलापमा संलग्नता								आर्थिक क्रियाकलाप उल्लेख नभएको	
			आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या				आर्थिक रूपले निस्त्रिक्य जनसंख्या					
			अक्सर सक्रिय		अक्सर निस्त्रिक्य							
	जम्मा	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	
सिन्धुली	२४८५२९	१२०७५३	१२७७७६	७००९९	५९३७२	३७२६	३३०७	२४६२८	३६४८६	२२२३५	२८५३४	
प्रतिशत	१००	४८४५८७	५१४७३	२८२०६	२३८८	१४९९	१३२८	९१९	१४६८	८९४७	११४८	
दुधौलीन.पा.	५७७९७	२७५४०	३०२५७	१५४७	१२८८९	८९९	८४८	७८४२	११९४३	३३०२	४५४६	
प्रतिशत	१००	४७६४९५	५२३३५	२८१७८	२२१३	११५५५	१४६७	१३४७	२०१६६	५१७३	७८६५	
फिक्कलगा.पा.	१३०४९	६३३९	६७१०	३९२६	३८२६	२०२	१२९	११२०	१४९८	१०९९	१२५५	
प्रतिशत	१००	४८४५७८४	५१४२२	३०१०८७	२९१३२	१५४८	१९८९	८४८	१३६१	१६१८	० ०१५	
तीनपाटनगा.पा.	२९०६३	१४०७४	१४९८९	८६७	८३९४	५५४	४५८	२७८९	३६५२	२११३	२४८५	
प्रतिशत	१००	४८४४२५८	५१५७४	२९६४९	२८१८	११०६	१५७६	१५९६	१२५७	७२७	८४५	
गोलाङ्गोरगा.पा.	१५७७७	७७२२	८०५५	४४१६	३२१३	२७८	३४३	१२५९	२१५१	१७६१	२३३९	
प्रतिशत	१००	४८१९४४७	५१०५५	२७९९	२०३७	१७६२	२१७४	७९८	१३६३	१११६	१४८८	
कमलामाईन.पा.	५९४७४	२८३१६	३११५८	१६४०२	१४१४३	९६५	८७०	४६००	७२९७	६३३२	८८२९	
प्रतिशत	१००	४७६१०७	५२३३९	२७५७	२३७	१६२३	१४६३	७७३४	१३२७	१०६५	१४८५	
सुनकोशीगा.पा.	१५८७	७५२९	८३४८	४६२६	४३००	१२६	१६१	१२६७	१९७६	१५०९	१९०५	
प्रतिशत	१००	४७४४२०८	५२४५७९	२९१३६	२७१०८	०७९४	१०१४	७९८	१३०४	१०७	०१०३८	

संख्या/प्रतिशत	१० वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या		आर्थिक क्रियाकलापमा संलग्नता											
			आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या								आर्थिक रूपले निस्त्रिक्य जनसंख्या	आर्थिक क्रियाकलाप उल्लेख नभएको		
			अक्सर सक्रिय				अक्सर निस्त्रिक्य							
	जम्मा	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	
ध्याङलेखुगा.पा.	१०३२१	४९७०	५३५१	२०५९	२०७१	२०२	१३३	२१४२	२५३२	५६५	६१४	२	१	
प्रतिशत	१००	४८१५४२	५१८४६	१९९५	२०१०७	१९५७	१२८९	२०१७५	२४५३	५१४७४	५१९४९	०१०२	०१०१	
मरिणगा.पा.	२३११९	११२९७	११८२२	६५२४	४९५१	२९५	२३५	१७३६	२७२४	२७३४	३९०४	८	८	
प्रतिशत	१००	४८१८६४६	५११९३५	२८१२९	२११४२	११२७६	१०९६	७५०९	१११७८	१११८३	१६१८९	०१०३	०१०३५	
हरिहरपुरगढीगा.पा.	२११५३	१०२७६	१०८७७	६९७८	५४६९	१९९	१२३	१७२६	२७०९	२१७	२५८५	२	७	
प्रतिशत	१००	४८०५७६४	५११४२१	२९१२०६	२४१८२	०९८१	०५८१	८१९६	१२०७७	१०१२६	१२१२२	०१०१	०१०३६	
संस्थागत	२८९९	२६९०	२०९	१८८०	१२४	६	१	१४७	१२	६५७	७२	०	०	
प्रतिशत	१००	९२७९०६	७२०९४	६४१८५	४१२७७	०१२०७	०१०३४	५१०७	०१४१४	२२४६६	२१४८४	०	०	

आर्थिक कामको पेशागत वर्गीकरण अनुसारको जनसंख्या

जनगणनाको नतिजा अनुसार १० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका व्यक्तिले गरेको आर्थिक कामलाई नेपाल स्तरीय पेशागत वर्गीकरण अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ। सिन्धुली जिल्लामा आर्थिक काम गरेका कुल जनसंख्या १९४४५२ जना मध्ये ९७१२८ जना पुरुष र ९७३२४ जना महिला रहेका छन्। यस जिल्लामा आर्थिक काम गरेका जनसंख्या मध्ये पेशागत रूपमा सबैभन्दा बढी कृषि, वन र माछापालन कार्यका दक्ष कामदारहरू ७३.०३% रहेका छन् भने सबैभन्दा कम सैनिक अधिकारीहरू ०.४४% रहेका छन्। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका ३.१४ मा दिइएको छ।

तालिका ३.१४ : आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्याको मुख्य पेशा अनुसारको विवरण

आर्थिक कामको पेशागत विवरण	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
जम्मा	१९४४५२	१००	९७१२८	१००	९७३२४	१००
सैनिक अधिकारीहरू	८६५	०.४४	७९२	०.८२	७३	०.०८
व्यवस्थापकहरू	५४१०	२.७८	३३५७	३.१३	२०५३	२.११
पेशाविदहरू	४६६१	२१४०	२६६५	२१७४	१९९६	२०५
प्राविधिक तथा सहायक पेशाविदहरू	१५६४	०.८०	९०६	०.९३	६५८	०.८८
कार्यालय सहायकहरू	९६२	०.४९	५३०	०.५५	४३२	०.४४
सेवा तथा वस्तु विक्रि गर्ने कामदारहरू	६५०८	३.३५	३८१०	३.९२	२६९८	२.७७
कृषि, वन र माछापालन कार्यका दक्ष कामदारहरू	१४२००२	७३.०३	६४९२३	६६.८४	७३०७९	७९.२०
शिल्पकला तथा कालिगढ र यस सम्बन्धी व्यापार गर्ने कामदारहरू	७२१३	३.७१	५८७८	६.०५	१३३५	१.३७
यन्त्र तथा मेशिन अपरेटर र जडान गर्ने कामदारहरू	३६९८	१.९०	३५३४	३.६४	१६४	०.१७
सामान्य वा प्राथमिक पेशाका कामदारहरू	२१४९९	११०६	१०६९८	११०९	१०८०९	१११०
उल्लेख नभएका	७०	०.०४	३५	०.०४	३५	०.०४

पाँच वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको जन्म दर्ताको अवस्था

सिन्धुली जिल्लामा ५ वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाहरू २९५०३ जना रहेकोमा ७१.२७% बालबालिकाको जन्म दर्ता भएको देखिन्छ। कुल छोराको संख्यामध्ये ७१.८८% को

जन्म दर्ता भएको देखिन्छ भने कुल छोरीको संख्यामध्ये ७०.६३% को जन्मदर्ता भएको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका ३.१५ मा दिइएको छ।

तालिका ३.१५ : पाँच वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको जन्म दर्ताको अवस्था

५ वर्ष वा सो भन्दा कम उमेरका जनसंख्या	जम्मा बालबालिका	जन्म दर्ता भएका	जन्म दर्ता नभएका
जम्मा	२९५०३	२९०२७	५४७६
प्रतिशत	१००	७१.२७	२८.७३
छोराकोसंख्या	१५१७६	१०९०८	४२६८
प्रतिशत	१००	७१.८८	२८.१२
छोरीकोसंख्या	१४३२७	१०११९	४२०८
प्रतिशत	१००	७०.६३	२९.३७

संस्थागत रूपमा बसोबास गर्ने व्यक्तिहरूको जातजातिको अवस्था

यस जिल्लामा २०७८ सालको जनगणना अनुसार संस्थागत रूपमा बसोबास गर्ने व्यक्तिहरूको जातजातिको अवस्था हेर्दा प्रमुख ५ वटा जातिले ५०% भन्दा बढी हिस्सा ओगटेको देखिन्छ जसमा क्षेत्री (२०.२९%), यादव (८.६८%), तामाङ (८.५१%), ब्राह्मण (७.९३%) र मगर (६.०८%) रहेका छन्। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका ३.१६ मा दिइएकोछ।

तालिका ३.१६ : संस्थागत परिवारमा जातजाति अनुसारको जनसंख्या

जातजातिको नाम	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
जम्मा	२९२७	१००	२७०८	१००	२१९	१००
क्षेत्री	५९४	२०.२९	५४४	२०.०९	५०	२२.८३
ब्राह्मण (पहाड)	२३२	७.९३	२०९	७.७२	२३	१०.५०
मगर	१७८	६.०८	१६८	६.२०	१०	४.५७
थारु	८१	२.७७	७६	२.८१	५	२.२८
तामाङ	२४९	८.५१	२१३	७.८७	३६	१६.४४
नेवा:(नेवार)	१०९	३.७२	९३	३.४३	१६	७.३१
विश्वकर्मा	११४	३.८९	९९	३.६६	१५	६.८५

जातजातिको नाम	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
मुसलमान	४८	१६४	४८	१७७	०	०००
यादव	२५४	८६८	२५१	९२७	३	१३७
राई	१२२	४१७	११५	४२५	७	३२०
गुरुड	१८	०६१	१७	०६३	१	०४६
परियार	७६	२६०	७२	२६६	४	१८३
ठकुरी	१३	०४४	१०	०३७	३	१३७
मिजार	४१	१४०	३३	१२२	८	३६५
तेली	११०	३७६	१०७	३९५	३	१३७
चमार/हरिजन/राम	२३	०७९	२३	०८५	०	०००
कोइरी/कुशवाह	४४	१५०	४४	१६२	०	०००
कुर्मी	१९	०६५	१९	०७०	०	०००
सन्यासी/दशनामी	१४	०४८	१४	०५२	०	०००
धानुक	३५	१२०	३५	१२९	०	०००
दुसाध/पासवान/पासी	१९	०६५	१९	०७०	०	०००
मल्लाह	२१	०७२	२१	०७८	०	०००
केवट	१२	०४१	१२	०४४	०	०००
ब्राह्मण (तराई)	६७	२२९	६४	२३६	३	१३७
कलवार	११	०३८	११	०४१	०	०००
कानु	१४	०४८	१४	०५२	०	०००
घर्ती/भुजेल	२१	०७२	१७	०६३	४	१८३
हजाम/ठाकुर	२२	०७५	२२	०८१	०	०००
तात्मा/तावा	१२	०४१	१०	०३७	२	०९१
लोहार	१२	०४१	१२	०४४	०	०००
सुँडी	५५	१८८	४८	१७७	७	३२०
दनुवार	४७	१६१	४१	१५१	६	२७४
माझी	२७	०९२	२६	०९६	१	०४६
सुनुवार	३३	११३	२८	१०३	५	२२८
राजपुत	१६	०५५	१५	०५५	१	०४६
अन्य	१२७	४३४	१२१	४४७	६	२७४
विदेशी	३७	१२६	३७	१३७	०	०००

संस्थागत रूपमा बसोबास गर्ने व्यक्तिहरूको मातृभाषाको अवस्था

यस जिल्लामा २०७८ सालको जनगणना अनुसार संस्थागत रूपमा बसोबास गर्ने व्यक्तिहरूको मातृभाषाको अवस्था हेदा प्रमुख ५ वटा मातृभाषाले ९०% भन्दा बढी हिस्सा ओगटेको देखिन्छ, जसमा नेपाली (५१.५५%), मैथिली (२१.२८%), तामाङ (६.२२%), भोजपुरी (५.१६%) र मगर धुत (३.१८%) रहेका छन्। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका ३.१७ मा दिइएको छ।

तालिका ३.१७ : संस्थागत परिवारमा बोलिने मातृभाषा अनुसारको जनसंख्या

मातृभाषा	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
जम्मा	२९२७	१००	२७०८	१००	२१९	१००
नेपाली	१५०९	५१.५५	१३६४	५०३७	१४५	६६.२१
मैथिली	६२३	२१.२८	६०१	२२१९	२२	१००
भोजपुरी	१५१	५.१६	१५१	५१८	०	०००
थारु	४३	१.४७	३९	१४४	४	१०८३
तामाङ	१८२	६.२२	१६०	५११	२२	१००
नेपालभाषा (नेवारी)	४३	१.४७	३५	१२९	८	३६५
बाजिका	५६	१.९१	५६	२०७	०	०००
मगर धुत	९३	३.१८	८९	३२९	४	१०८३
राई	६७	२.२९	६३	२३३	४	१०८३
हिन्दी	३१	१.०६	३०	१११	१	०.४६
दनुवार	२८	०.९६	२३	०.८५	५	२८८
सुनुवार	१३	०.४४	१२	०.४४	१	०.४६
माझी	११	०.३८	११	०.४१	०	०००
संस्कृत	२८	०.९६	२८	१०३	०	०००
अन्य	४९	१.६७	४६	१७०	३	१३७

संस्थागत रूपमा बसोबास गर्ने व्यक्तिहरूको धर्म सम्बन्धी विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नेपालमा जम्मा १० वटा धर्म देखिएका छन्, जसमध्ये यस जिल्लामा संस्थागत रूपमा बसोबास गर्ने व्यक्तिहरू ६ वटा धर्म मान्ने रहेका छन्। २०७८ सालको जनगणना अनुसार यस जिल्लाको संस्थागत परिवारमा बस्ने व्यक्तिहरूले मान्ने धर्म

अनुसार हेर्दा सबैभन्दा बढी हिन्दु धर्म मान्ने २५८७ (८८.३८%) जना रहेका छन् भने सबैभन्दा कम क्रिश्चियन धर्म मान्ने २१ (०.७२%) जना रहेका छन् । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिका ३.१८ मा दिइएको छ ।

तालिका ३.१८ : संस्थागत परिवारमा धर्म अनुसारको जनसंख्या

धर्म	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
जम्मा	२९२७	१००	२७०८	१००	२१९	१००
हिन्दु	२५८७	८८.३८	२४००	८८.६३	१८७	८५.३९
बौद्ध	२११	७.२१	१८४	६.७९	२७	१२.३३
इस्लाम	५६	१९.१	५६	२०.७	०	०.००
किंरात	५२	१७.८	५१	१८.८	१	०.४६
क्रिश्चियन	२१	७.२	१७	६.६	४	१८.३

खण्ड ४: शैक्षिक तथ्याङ्क

परिचय

शिक्षा व्यक्ति, समाज र देश विकासको मेरुदण्ड हो । शैक्षिक तथ्याङ्कले सम्बन्धित भौगोलिक क्षेत्रको वर्तमान शैक्षिक अवस्थाको बारेमा तथ्याङ्क प्रयोगकर्ताहरूलाई सूचना प्रवाह गर्दछ । विशेषतः साक्षरता दर, खुद भर्नादर, विद्यालय छोड्ने दर, शिक्षक विद्यार्थी अनुपात आदि शैक्षिक क्षेत्रसँग सम्बन्धित सूचकहरू शैक्षिक तथ्याङ्कका विषयवस्तुहरू हुन् ।

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार सिन्धुली जिल्लामा कुल साक्षरता दर ७२.५९% रहेको छ, जसमध्ये पुरुष साक्षरता दर ८०.०३% र महिला साक्षरता दर ६५.५०% रहेको छ । यस जिल्लाका शिक्षा सम्बन्धी विभिन्न सूचकहरू तलका तालिकाहरूमा देखाइएको छ ।

तहगत विद्यालयको विवरण

तालिका ४.१ : तहगत विद्यालयको विवरण, २०८०

स्थानीय तह	बा.वि.के.		प्रा.वि.		नि.मा.वि.		मा.वि.		उ.मा.वि.		स्नातक		स्नातकोत्तर		प्राविधिकवि.		गुण्ठन	गम्भा
	सामुदायिक	संस्थागत	सामुदायिक	संस्थागत	सामुदायिक	संस्थागत												
दुधौलीन.पा.	७५	१३	४३	८	१४	१	९	४	१२	०	२	०	१	०	२	०	०	०
फिक्कलगान.पा.	६४	०	३५	०	६	०	६	०	७	०	०	०	०	०	०	०	०	०
तीनपाटनगा.पा.	८६	४	५६	३	९	०	११	१	१०	०	२	०	१	०	१	०	०	०
गोलन्जोर गा.पा.	५१	२	४७	०	६	१	३	१	६	०	१	०	०	०	०	०	०	०

स्थानीय तह	बा.वि.के.	प्रा.वि.	नि.मा.वि.	मा.वि.	उ.मा.वि.	स्नातक	स्नातकोत्तर	प्राविधिकवि.	गुरुकुल	गुन्डा
	सामुदायिक	संस्थागत	सामुदायिक	संस्थागत	सामुदायिक	संस्थागत	सामुदायिक	संस्थागत		
कमलामाईन.पा.	८६	२४	४४	३	७	५	९	११	१८	५
सुनकोशीगा.पा.	४६	१	१९	०	१३	१	३	१	७	०
घ्याङ्लेखगा.पा.	२४	१	२५	१	५	०	२	०	४	०
मरिणगा.पा.	५२	४	२७	२	१०	१	९	१	२	०
हरिहरपुरगढीगा.पा.	५३	१	३८	१	७	०	५	०	३	०
जम्मा	५३७	५०	३३४	१८	७७	९	५७	१९	६९	५
									१२	०
									४	०
									६	०
									०	०
									०	०

स्रोत: शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई, सिन्धुली

तहगत कुल विद्यार्थीहरूको विवरण

तालिका ४.२ : तहगत कुल विद्यार्थीहरूको विवरण, २०८०

स्थानीयतह	विद्यालय	बाल कक्षा			आधारभूत						माध्यमिक						जन्मा विद्यार्थी संख्या	
					कक्षा १-५			कक्षा ६-८			कक्षा ९-१०			कक्षा ११-१०				
		छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा		
दुधौली न.पा.	सामुदायिक	६३०	६४२	१२७२	३०५६	३०४६	६१०३	१७७	१८२५	३५४२	१०७७	११३७	८२०८	७७३	९८४	१७७७	१४८८२	
	संस्थागत	४१२	३००	७१२	६१०	५३०	१२२०	२१२	२०२	४९४	१३३	१०	२२३	०	०	०	२६४९	
फिक्कल गा.पा.	सामुदायिक	२७५	२४७	५२२	१०४२	१०७९	२१२१	६५५	७२६	१३८१	३६१	४५९	८२०	३३८	२७८	६१६	५४६०	
	संस्थागत	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	
तीनपाटनगा.पा.	सामुदायिक	४४३	३४४	७८७	१७७२	१६६०	३४३२	१०८५	११०७	२११२	६५७	७५३	१४००	५८१	८१२	१२७६	१०८७	
	संस्थागत	६२	४७	१०९	१११	१३६	३२७	४७	२९	५६	२८	६	२८	०	०	०	५४०	
गोलन्जोरगा.पा.	सामुदायिक	२५६	२८५	५४१	१०५५	१००२	२०५७	५९४	५७९	११७३	३५०	४४६	७९६	१७७	२४९	४२६	४९९३	
	संस्थागत	८५	७५	१६०	१८६	८८	८७	२१३	३४	३२	६६	११	२३	०	०	०	४६२	
कमलामाईगा.पा.	सामुदायिक	७०३	६३०	१३३३	२३९७	२३६०	४७५७	१४९७	१५७५	३०७२	१०८२	१२०४	२२८७	११३२	१३७८	२५१०	१३९५९	
	संस्थागत	७३२	५४६	१२९८	२१२१	१६५५	३७५४	१०४१	६८२	१७२३	४८२	३२९	८११	१३	१०४	२०१	७८२९	
सुनकोशीगा.पा.	सामुदायिक	२२२	२१९	४४१	११२१	११०	२१११	६३६	५९४	१२३०	३४१	३८३	७२४	१९३	२३५	४२८	४९३४	
	संस्थागत	५८	३५	९३	५९	४९	१०८	६	५	११	०	३	३	०	०	०	२१५	
छाडलेखगा.पा.	सामुदायिक	२११	१६६	३७७	८४०	७८८	१६२८	४५९	४५९	११८	२३१	२७२	५०३	१८७	१३०	३१७	३७४३	
	संस्थागत	०	०	२१	१८	७८	७८	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२१	
मरिणगा.पा.	सामुदायिक	६६४	५५३	१२१७	१७५९	१८२०	३५७१	८८८	९२०	१७८८	४४१	५०३	१४४	२२६	३१८	५४४	८०७२	

जिल्ला वस्तुगत विवरण, सिन्धुली

५९। पेज

स्थानीयतह	विद्यालय	बाल कक्षा			आधारभूत						माध्यमिक						जम्मा विद्यार्थी संख्या
					कक्षा १-५			कक्षा ६-८			कक्षा ९-१०			कक्षा ११-१०			
		छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	
	संस्थागत	०	०	०	२३५	१५८	३९३	२७	३०	५७	५	३	८	०	०	०	४५८
हरिहरपुरगढीगा, पा.	सामुदायिक	३१५	३२९	६४०	२००६	१०८१	४७३१	७७३	८३९	१६५२	३७०	५४५	११५	१३०	२०९	३५	६३४९
	संस्थागत	०	०	०	३२	३०	६२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	६२

स्रोत: शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई, सिन्धुली

तहगत शिक्षकहरूको विवरण

तालिका ४.३ : तहगत शिक्षक विवरण, २०८०

स्थानीय तह	शिक्षक	प्रथम श्रेणी		द्वितीय श्रेणी		तृतीय श्रेणी		अस्थायी (करार)		राहत		जम्मा	शिक्षक विद्यार्थी अनुपात
		म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.		
दुधौली न.पा.	प्रा.वि.	०	३	१४	४१	३०	६७	३८	२८	४९	२७	२९७	१:३८
	नि.मा.वि	०	०	०	१	२	१६	०	२	६	२४	५१	
	मा.वि.	०	०	०	३	३	१८	०	०	१	१६	४१	
	उ.मा.वि.	०	०	०	०	०	०	१	२१	०	०	२२	
फिक्कल गा.पा.	प्रा.वि.	०	३	०	१७	१४	२५	१६	२४	३३	३७	१६९	१:२१
	नि.मा.वि	०	०	०	३	१	५	०	२	२	१४	२७	
	मा.वि.	०	०	०	०	३	३	०	०	१	१४	२१	
	उ.मा.वि.	०	०	०	०	०	०	३	११	०	०	१४	
तीनपाटन गा.पा.	प्रा.वि.	०	३	३	३४	२३	४५	२५	१७	६५	६३	२७८	१:२४
	नि.मा.वि	०	०	०	६	१	७	०	४	४	१९	४१	
	मा.वि.	०	१	०	४	३	१५	०	०	१	१२	३६	
	उ.मा.वि.	०	०	०	०	०	०	१	१६	०	०	१७	
गोलन्जोर गा.पा.	प्रा.वि.	०	१	३	१८	१३	२६	७	११	४७	३५	१५५	१:२७
	नि.मा.वि	०	१	०	०	१	११	३	३	०	११	३०	
	मा.वि.	०	१	०	०	४	१०	०	०	२	१०	२७	
	उ.मा.वि.	०	०	०	०	०	०	०	६	१	५	१२	
कमलामाईन.पा.	प्रा.वि.	०	३	३७	७२	५७	४५	१७	१८	३२	३५५	१:३०	
	नि.मा.वि	०	०	१	१७	७	१५	०	३	८	३६	८७	
	मा.वि.	०	१	०	१२	१२	४९	०	०	०	०	७४	
	उ.मा.वि.	०	०	०	०	०	०	७	१८	१	११	३७	
सुनकोशी गा.पा.	प्रा.वि.	०	०	२	३८	१८	२८	१२	११	१६	३५	१६०	१:२९
	नि.मा.वि	०	०	०	३	४	५	४	२	३	१९	४०	
	मा.वि.	०	०	०	०	६	१०	०	१	२	१०	२९	
	उ.मा.वि.	०	०	०	०	०	०	३	११	०	०	१४	
घ्याडलेख गा.पा.	प्रा.वि.	०	०	१	६	८	१४	१	८	२९	१७	८४	१:३३
	नि.मा.वि	०	०	०	०	०	५	१	२	०	५	१३	
	मा.वि.	०	०	०	०	२	२	०	१	०	६	११	
	उ.मा.वि.	०	०	०	०	०	०	१	५	०	०	६	

स्थानीय तह	शिक्षक	प्रथम श्रेणी		द्वितीय श्रेणी		तृतीय श्रेणी		अस्थायी (करार)		राहत		जम्मा	शिक्षक विद्यार्थी अनुपात
		म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.		
मरिण गा.पा.	प्रा.वि.	०	०	३	६	२२	३३	१२	१८	३६	३६	१६६	१:४३
	नि.मा.वि	०	१	०	१	१	२	०	०	०	१३	१८	
	मा.वि.	०	०	०	१	२	३	०	०	०	४	१०	
	उ.मा.वि.	०	०	०	०	०	०	१	३	०	०	४	
हरिहरपुरगढीगा.पा.	प्रा.वि.	०	०	०	१६	६	३०	२०	१९	३२	२२	१४५	१:४६
	नि.मा.वि	०	०	०	०	१	४	०	४	१	६	१६	
	मा.वि.	०	०	०	०	३	३	०	०	०	१०	१६	
	उ.मा.वि.	०	०	०	०	०	०	०	०	०	७	७	

स्रोत: शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई, सिन्धुली

भर्ना दर, कक्षोन्नती दर र विद्यालय छोड्ने दर

तालिका ४.४ : स्थानीय तह अनुसार भर्ना दर, कक्षोन्नती दर तथा विद्यालय छोड्ने दर विवरण

स्थानीयतह	विद्यालय	भर्ना दर	कक्षोन्नती दर	विद्यालय छोड्ने दर
दुधौलीन.पा.	सामुदायिक	१००%	९०।४६%	९।५४%
	संस्थागत			
फिक्कल गा.पा.	सामुदायिक	१६।२८%	७६।२०%	५।९४%
	संस्थागत			
तीनपाटनगा.पा.	सामुदायिक	९२%	९०।५७%	५।२१%
	संस्थागत			
गोलन्जोरगा.पा.	सामुदायिक	९६।३०%	९०%	४।२२%
	संस्थागत			
कमलामाईन.पा.	सामुदायिक	९।७।४५%	१००%	१०%
	संस्थागत			
सुनकोशी गा.पा.	सामुदायिक	९६।१०%	९२।७६%	४।३६%
	संस्थागत			
छ्याङ्लेखगा.पा.	सामुदायिक	९८%	९६।५०%	१०%
	संस्थागत			

स्थानीयतह	विद्यालय	भर्ता दर	कक्षोन्तरी दर	विद्यालय छोड़ने
मरिण गा.पा.	सामुदायिक	८६३०%	८४६१%	३९३%
	संस्थागत			
हरिहरपुरगढी गा.पा.	सामुदायिक	९०%	७७१०%	८२४%
	संस्थागत			

स्रोत: शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई, सिन्धुली

विद्यालय शिक्षक र विद्यार्थी सम्बन्धी विवरण

तालिका ४.५ : विद्यालय शिक्षक र विद्यार्थी विवरण

क्र.सं.	विद्यालयको किसिम	आधारभूत	माध्यमिक	जम्मा
१	सामुदायिक	४३१	१२३	५५४
२	संस्थागत	३३	२४	५७
	जम्मा	४६४	१४७	६११

शिक्षक सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	तह	दरवन्दी	राहत	जम्मा
१	प्रा.वि	११६१	६८७	१८४८
२	नि.मा.वि	१५५	१७१	३२६
३	मा.वि(९-१०)	१४५	१२२	२६७
४	मा.वि(११-१२)	४२	८४	१२६
	जम्मा	१५०३	१०६४	२५६७

विद्यार्थी सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	तह	सामुदायिक	संस्थागत	जम्मा
१	प्रा.वि	२८४७७	६१८५	३४६६२
२	नि.मा.वि	१६९१९	२५८२	१९५०९
३	मा.वि(९-१०)	१०४२०	११८८	११६०८
४	मा.वि (११-१२)	८४७८	२८३	१०७६९
	जम्मा	६४२९४	१०२३८	७४५३२

स्रोत: शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई, सिन्धुली

खण्ड ५: स्वास्थ्य तथ्याङ्क

परिचय

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयले समय र आवश्यकता अनुसार विभिन्न किसिमका राष्ट्रिय स्तरका तथ्याङ्कहरूको सङ्कलन, प्रशोधन र विश्लेषण गर्ने कार्य लामो समयदेखि सम्पन्न गर्दै आइरहेको छ । स्वास्थ्य तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन र विश्लेषण एवं प्रचार प्रसार गर्ने कार्य राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय लगायत विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी संघ एवं संस्थाहरूबाट हुँदै आएको पाइन्छ । स्वास्थ्य तथ्याङ्क भन्नाले जन्म, मृत्यु, अपाङ्गता, कुपोषण तथा स्वास्थ्य सेवाको पहुँच आदि सम्बन्धी तथ्याङ्कलाई जनाउँछ । यस जिल्लाका स्वास्थ्य सम्बन्धी विभिन्न सूचकहरू तलका तालिकाहरूमा देखाइएको छ ।

सिन्धुली जिल्लामा सरकारी स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थाहरूको विवरण

तालिका ५.९ : जिल्लामा सरकारी स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थाहरूको विवरण

स्थानीय तह	अस्पताल	प्राथमिक स्वाकेन्द्र	स्वास्थ्य चैकी	आधारभूत स्वास्थ्यको	सामुदायिक स्वास्थ्यको	शहरी स्वास्थ्यको	गाउँघर वित्तनिक	खोप केन्द्र	प्रसुति केन्द्र
सिन्धुली	१	४	५१	२३	४०	५	२००	२२९	३७
दुधौली न.पा.	०	१	९	४	०	२	३०	३८	७
फिक्कल गा.पा.	०	०	६	०	९	०	१८	२०	५
तीनपाटन गा.पा.	०	२	६	५	१०	०	२९	३३	५
गोलाञ्चोर गा.पा.	०	०	७	०	५	०	२३	२४	५
कमलामाई न.पा.	१	०	७	६	०	३	३३	३६	५
सुनकोशी गा.पा.	०	०	५	२	४	०	२३	१९	५
घ्याङ्लेख गा.पा.	०	०	५	०	५	०	२०	२०	५
मरिण गा.पा.	०	१	२	४	२	०	५	१८	५
हरिहरपुरगढी गा.पा.	०	०	४	४	५	०	१६	२१	३

स्रोत: स्वास्थ्य कार्यालय, सिन्धुली

जिल्लामा गैह सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवरण

तालिका ५.२ : सिन्धुली जिल्लामा संचालित गैह सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवरण

स्वास्थ्य संस्था	ठेगाना	आधिकारिक सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.
दुधौली पोलिक्लिनिक प्रा.लि.	दधौली न. पा.-९	मिना कुमारी महतो	९८४४९०४९४९
शुभम शिवम हेल्थ केयर प्रा.लि.	दधौली न. पा.-९	सुरेन्द्र कुमार साह	
श्री मोरकेयर पोलिक्लिनिक प्रा.लि.	दधौली न. पा.-९	रेखा साह	९८०७६७३९०३
भलुमाही पोलिक्लिनिक एण्ड मेडिकल सेन्टर प्रा.लि.	दधौली न. पा.-२	कोपिला कुमारी थापा	९८६०५७७८७०
श्री प्रयाग अधिकारी हेल्थ केयर प्रा.लि.	दधौली न. पा.-९	राकेश कुमार यादव	९८०९६२७८७२
श्री ओम प्राथमिक उपचार क्लिनिक प्रा.लि.	दधौली न. पा.-९	रेणु देवि साह	
जनआस्था सामुदायिक पोलिक्लिनिक प्रा.लि.	दधौली न. पा.-९	तेजबहादुर कार्की	९८४९२६७२३६
कमलामाई पोलिक्लिनिक	दधौली न. पा.-४	हरि श्रेष्ठ	९८१५८४४९२१
समित माउन्ट हस्पिटल	दधौली न. पा.-९	डा. नविन कुमार बायार	९८५११४८५३४
शुभजिवन हस्पिटल प्रा.लि.	गोलन्जोर गा. पा.-७	डा. राजन न्यौपाने	९८५१०३९३७९
सुनकोशी सामुदायिक अस्पताल	गोलन्जोर गा. पा.-७	केशवराज देवकोटा	९८४४०४५९३०
सुनकोशी क्लिनिक प्रा.लि.	गोलन्जोर गा. पा.-७	ओमप्रकाश साह	९८५४०४०४७१
साजन डेन्टल क्लिनिक	कमलामाई न.पा.-६	कपिलदेव महतो	९८०७६४२२५१
शिवम डेन्टल	कमलामाई न.पा.-६	देवशंकर महतो	९८४५४९२८४०
सिन्धुली डेन्टल क्लिनिक प्रा.लि.	कमलामाई न.पा.-६	मोहनबहादुर श्रेष्ठ	९८४४०४०६९९
सिन्धुली पोलिक्लिनिक	कमलामाई न.पा.-६	विदुर कटुवाल	९८५४०४२६०७
बेबी मेडिकल हल एण्ड पोलिक्लिनिक	कमलामाई न.पा.-६	सुभद्रा देवी साह	९८४४०४०४०९
दुग्रेबास डेन्टल केयर सेन्टर	कमलामाई न.पा.-४	रविमान श्रेष्ठ	९८४५३०८२३९
अलफा ओरल डेन्टल क्लिनिक	कमलामाई न.पा.-६	सविना बस्नेत	९८६४५४९४७४
भिमान पोलिक्लिनिक प्रा.लि.	कमलामाई न.पा.-९	तारा विक्रम थापा	९८५४०४२६४२
एन्जल पोलिक्लिनिक प्रा.लि.	कमलामाई न.पा.-६	बब्लु चौधरी	९८४४०४९४०८
आत्मिय सामुदायिक अस्पताल	सुनकोशी गा.पा.-६	संजिव के.सी.	९८५१०००७६४
हरिहरपुरगढी पोलिक्लिनिक प्रा.लि.	हरिहरपुरगढी गा.पा.-२	भुवन राई	९८४९९६९४९२

स्रोत: स्वास्थ्य कार्यालय, सिन्धुली

नियमित खोप कार्यक्रमको प्रगति विवरण

सिन्धुली जिल्लामा नियमित खोप कार्यक्रमको प्रगति राम्रो रहेको छ । यस जिल्लाको सम्पूर्ण स्थानीय तहहरूको विगत तीन आर्थिक वर्षको खोप कभेरजको अवस्थालाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५.३ : नियमित खोप कार्यक्रमको प्रगति

Organization unit	सिन्धुली			दुधौली न.पा.			फिक्कल गा.पा.		
Data / Period	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०
% of institutional deliveries	४२	४१.९	३८.३	३३.४	३०.४	३६	१६.४	१८.६	२४.५
Percentage of children under one year immunized with BCG	७९.८	७३.७	७१.८	८८.७	९१.६	८८.५	५९	५३.५	५६.१
% of children under one year immunized with DPT-HepB-Hib1	८६.९	८१	८२	९०	९०.२	९०.५	७१.५	६४.२	६६.७
% of children under one year immunized with DPT-HepB-Hib3	९०.८	७८.९	७७.७	९३.४	८९.२	८९.३	७२	७०.९	६०.६
% of children months immunized against measles/rubella 1	८२	८०.८	७७.४	८२.२	९४.२	८६.१	६४.१	६६.७	६५.६
% of children aged 12-23 months immunized with measles/rubella 2	८०.२	७८.१	७५	८५.६	९०.२	८५	५४.४	६५.१	६४.७
% of children aged 12-23 months immunized with JE	८३.७	८०.४	७४.९	८२	९२.६	८२	६५.६	६९	६३.३
% of children immunized with TCV	०	७.६	७३.७	०	६.६	८३.९	०	१.१	६२.२
% of pregnant women who received completed dose of TD (TD2 and TD2+)	५१.२	५४.३	५३.५	५१.७	५२.९	५४.६	४०	५०	४६.१
% of children under one year immunized with PCV 1	८६.७	७९.९	८१.४	८९.९	९०.१	९०.३	७०.७	६३.६	६५
% of children under one year immunized with PCV 3	८२.२	७९.४	७६	८२.८	९१.६	८५.६	६७.९	६३.६	६४.४
% of children under one year immunized with FIPV 1	८५.७	७९.२	७३.७	८९.५	८७.१	८७.८	६४.७	६४.४	५७.२

Organization unit	सिन्धुली			दुधौली न.पा.			फिक्कल गा.पा.		
Data / Period	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०
% of children under one year immunized with FIPV 2	८८.६	७७.९	६१.६	९०.९	८६.२	७७.५	६७.९	६७.८	५१.१
% of under 1 year children immunized with Rota vaccine 1	८०.४	७९.५	८०.७	६९.३	८१.९	८८.७	७२.३	६३.३	६६.४
% of 1 year children immunized with rota 2	७३.३	७८.९	७८.४	६४.८	८०.४	८७.७	६२.८	६३.६	५१.२
Percentage of children aged 0-23 months registered for growth monitoring	८०.५	९०.२	६२.२	९०.२	१११.१	६५.१	७३.७	८३	६५.३
% of children aged 0-23 months registered and visited for growth monitoring who were underweight	१.२	०.९९	०.४९	०.९८	१.१	०.४७	१.३	१.७	०.७२
Percentage of women who received a 180 day supply of Iron Folic Acid during pregnancy	३६.२	४०.८	३७.८	४२.९	४४.३	४९.८	३३.५	२९	३३.६

Organization unit	तीनपाटन गा.पा.			गोलन्जोर गा.पा.			कमलामाई न.पा.		
Data / Period	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०
% of institutional deliveries	३३.२	३५.१	३२.५	५१.४	३७.९	३०.५	७६.९	८२.४	७२.९
Percentage of children under one year immunized with BCG	७१.३	६८.८	६५	५७.७	४४.६	४८	८२.४	८६.६	८३.१
% of children under one year immunized with DPT-HepB-Hib1	८१.४	७९.६	७७	६५.८	५६.१	६६.३	८९.६	९३.३	९९.७
% of children under one year immunized with DPT-HepB-Hib3	८१.१	७९.७	७१.८	८२.३	५७.६	६६.३	८९.८	८९.८	९०.५
% of children months immunized against measles/rubella 1	७८.९	८७.१	७६.४	८०.२	६०.६	६२.६	८६.६	८७.९	९०.३

Organization unit	तीनपाटन गा.पा.			गोलन्जोर गा.पा.			कमलामाई न.पा.		
Data / Period	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०
% of children aged 12-23 months immunized with measles/rubella 2	७१.२	८१.२	६९.८	७६	६९.८	५३	१०९.३	९०.६	८९.४
% of children aged 12-23 months immunized with JE	८४	८४.५	७५.६	८२.२	६६.१	६०.३	११४.९	८७.३	८८.२
% of children immunized with TCV	०	६.८	६५	०	३.७	५३	०	१४.३	८८.८
% of pregnant women who received completed dose of TD (TD2 and TD2+)	५४.६	५५.८	४४.४	३९	४२.३	३९.३	५६.१	७५.१	८०.४
% of children under one year immunized with PCV 1	८०.८	७८.९	७२	६६.५	५५.९	६६	८९.६	९३.२	१००
% of children under one year immunized with PCV 3	७२.१	८१.४	६४.३	८२.३	६०.१	६२.६	८५.३	८३.७	८९.९
% of children under one year immunized with FIPV 1	७३.७	७८.९	६४.६	६२.३	५६.१	५८.९	८९.६	९३	८४.६
% of children under one year immunized with FIPV 2	८२.८	७८.७	५३	७२.३	६०.१	४०.४	८९.१	८९.५	७३.४
% of under 1 year children immunized with Rota vaccine 1	७६.४	७१.४	७३.१	६५.३	५५.४	६५	८६.५	९३.२	९८.७
% of 1 year children immunized with rota 2	७४.३	७५.४	६५.९	६०.७	५९.१	६२.१	८०.२	९१.४	९६.२
Percentage of children aged 0-23 months registered for growth monitoring	९२	९०.८	५९.२	६७.५	५१.३	४२.५	४६.१	९७.३	८५.२
% of children aged 0-23 months registered and visited for growth monitoring who were underweight	३	०.५७	०.८२	१.५	२	१	०.५७	०.३४	०.१५
Percentage of women who received a 180 day supply of Iron Folic Acid during pregnancy	४१.१	५२.४	२९.५	३४.८	६७.७	३७.६	२२.६	३०.५	३५

Organization unit	सुनकोशी गा.पा.			छ्याडलेख गा.पा.			मरिण गा.पा.		
Data / Period	०७९७/७८	०७८८/७९	०७९९/८०	०७९७/७८	०७८८/७९	०७९९/८०	०७९७/७८	०७८८/७९	०७९९/८०
% of institutional deliveries	२९.९	३२.२	२९.१	१०.२	९.३	१३.२	४८.२	४९.४	३९.६
Percentage of children under one year immunized with BCG	५१.१	५१.५	४५.४	७१.२	५६.१	५३.५	९९.८	७०.८	६९.४
% of children under one year immunized with DPT-HepB-Hib1	७३.१	८२	७८.४	९०.२	७५.९	६४	१०८	७३.८	७८.२
% of children under one year immunized with DPT-HepB-Hib3	७६	७०.१	६७.६	९२.९	६४.८	६६	१११.२	७५.९	७१.८
% of children months immunized against measles/rubella 1	७०	७४.३	७४.८	८५.४	६७.५	६२.६	९७.७	७७.८	७६.४
% of children aged 12-23 months immunized with measles/rubella 2	९५.३	७७.१	६७	६३.४	६९.२	६१.६	७२.८	६६.९	७५.१
% of children aged 12-23 months immunized with JE	१००.९	७६.८	६४.१	६४.३	७७.६	५९.३	७३.९	७६.७	७४.३
% of children immunized with TCV	०	२.३	६५.७	०	२.७	६४.६	०	६.६	७५.२
% of pregnant women who received completed dose of TD (TD2 and TD2+)	४१.७	४९.१	४१.३	४५.५	४०.१	३८.३	६०.२	५१.४	५२.५
% of children under one year immunized with PCV 1	७२.३	८२	७८.१	८८.१	८८.१	६४	९०९	७७.७	७८.२
% of children under one year immunized with PCV 3	३०.४	७४.३	३३.९	८३.७	६७.२	६२.६	९६	७६.८	७६.८
% of children under one year immunized with FIPV 1	७२.३	८२	६६	८९.८	८७.४	८३.९	१०८.२	७७.५	७०.१
% of children under one year immunized with FIPV 2	७४.७	७२.१	५१.६	९४.६	६१.४	५७.५	११२.५	७४.९	४३.४

Organization unit	सुनकोशी गा.पा.			च्याडलेख गा.पा.			मरिण गा.पा.		
Data / Period	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०
% of under 1 year children immunized with Rota vaccine 1	७२.७	८२	७३.१	८८.८	५८.४	६४	९०६.३	७३.२	७७.६
% of 1 year children immunized with rota 2	६९	७०.८	७७.५	७३.९	६०.१	६३.३	८९.८	७६.५	७८.४
Percentage of children aged 0-23 months registered for growth monitoring	११३.१	८१.४	६४.४	७१.६	८२.८	२३.६	६९.५	६०.६	६९.३
% of children aged 0-23 months registered and visited for growth monitoring who were underweight	०.२१	१.१	१.२	०.१३	०.०६	०	१	०.५८	०.३९
Percentage of women who received a 180 day supply of Iron Folic Acid during pregnancy	३७.१	४३.९	३६.६	२५.३	२८.३	४५.६	७०.१	५६.८	५०.८

Organization unit	हरिहरपुरगढी गा.पा.		
Data / Period	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०
% of institutional deliveries	९५.५	९७.४	९६
Percentage of children under one year immunized with BCG	९९.५	६९.२	७०.४
% of children under one year immunized with DPT-HepB-Hib1	९३.१	७१.४	७१.२
% of children under one year immunized with DPT-HepB-Hib3	९००.७	६८.६	६९.८
% of children months immunized against measles/rubella 1	७८.९	६६.९	६५.९
% of children aged 12-23 months immunized with measles/rubella 2	५५.५	५६.६	६३.८
% of children aged 12-23 months immunized with JE	६०.१	६१.२	६४.४
% of children immunized with TCV	०	१०	६९.२
% of pregnant women who received completed dose of TD (TD2 and TD2+)	५०.४	४०.७	४०.८

Organization unit	हरिहरपुरगढी गा.पा.		
Data / Period	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०
% of children under one year immunized with PCV 1	९२.९	३०.९	७१.७
% of children under one year immunized with PCV 3	७८.६	६७.३	६५.६
% of children under one year immunized with FIPV 1	९२.८	७१.४	६९
% of children under one year immunized with FIPV 2	९८.८	६९.२	६३
% of under 1 year children immunized with Rota vaccine 1	८९.४	६८.४	७१
% of 1 year children immunized with rota 2	७७.६	६९.४	७२.२
Percentage of children aged 0-23 months registered for growth monitoring	१२०.९	९८.१	८५.३
% of children aged 0-23 months registered and visited for growth monitoring who were underweight	०	०.१४	०.३२
Percentage of women who received a 180 day supply of Iron Folic Acid during pregnancy	२०.५	१९.६	१४.४

स्रोत: स्वास्थ्य कार्यालय, सिन्धुली

सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रमको प्रगति विवरण

सिन्धुली जिल्लामा सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रम प्रभावकारी रूपमा संचालन भएको पाइन्छ। यस जिल्लाको सम्पूर्ण स्थानीय तहहरूको आ.व. ०७७/७८, ७८/७९ र ७९/८० मा विवाहित महिलाहरूले गर्भवती अवस्थामा आइरन फोलिक एसिड सेवन र प्रसवोत्तर भिटामिन "ए" सेवन किले गरे भन्ने अवस्थालाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका४.४ : सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रमको प्रगति विवरण

Data	% of postpartum women who received vitamin A supplementation			% of women who received a 180 day supply of Iron Folic Acid during pregnancy		
Organization unit	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०
सिन्धुली	५०.१	४८	४३.९	३६.२	४०.८	३७.८
दुधौली न.पा.	५६.६	५५.१	५०.३	४२.९	४४.३	४९.८
फिक्कल गा.पा.	४३.५	४६.२	४६	३३.५	२९	३३.६
तीनपाटन गा.पा.	५२.३	५९.८	४९.१	४१.१	५२.४	२९.५
गोलाङ्गोर गा.पा.	५२.५	४५.४	४३.२	३४.८	६७.७	३७.६
कमलामाई न.पा.	२४.७	१९.७	१९	२२.६	३०.५	३५
सुनकोशी गा.पा.	३७.८	४१.८	४०.५	३७.१	४३.९	३६.६
छ्याङ्लेख गा.पा.	७१.७	५९.९	५४.७	२५.३	२६.३	४५.६
मरिण गा.पा.	७१.८	५२.७	५३.४	७०.१	५६.८	५०.८
हरिहरपुरगढी गा.पा.	७४.३	६६	४८	२०.५	१९.६	१४.४

स्रोत: स्वास्थ्य कार्यालय, सिन्धुली

एम्बुलेन्सको विवरण

तालिका४.५ : जिल्लास्थित एम्बुलेन्सहरूको विवरण

एम्बुलेन्स रहेको संस्था	ठेगाना	सवारी चालकको सम्पर्क नं.	गाडी नं.	एम्बुलेन्स को ग्रेड	कैफियत
कपिलाकोट प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	मरिण गा.पा.-६	९८१७८०६७२८	बा.प्र. ०९-००२ झ ६६९०	ख	GPS जडान भएको
सिन्धुली अस्पताल, सिन्धुली	कमलामाई न.पा.-६	९८४९९०५६८५	प्रदेश नं. ३ ०९- ००२ झ ५४८५	ख	
नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	कमलामाई	९८६९८८७२०	बा.प्र. ०९-०२५	ख	

एम्बुलेन्स रहेको संस्था	ठेगाना	सवारी चालकको सम्पर्क नं.	गाडी नं.	एम्बुलेन्स को ग्रेड	कैफियत
शाखा, सिन्धुली	न.पा.-६		च ८९०९		
नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उपशाखा, रबाल्टार	गोलन्जोर गा.पा.-३	९८४९४९०२४७	बा.प्र. ०७-००९ च ०००९	ख	
स्वास्थ्य चौकि, रानीवास	कमलामाई न.पा.-१४	९८४६९५३९६४ ९८०८०३८४९७	बा.प्र. ०९-००२ झ ६७२६	ख	GPS जडान भएको
तीनपाटन गा.पा.	तीनपाटन गा.पा.-११	९७६५४०८९३०	भारतीय दुतावासले दिएको	ख	
स्वास्थ्य चौकी, शान्तेश्वरी	छ्याङ्लेख गा.पा.-५	९८४३००२९२०	बा.प्र. ०९-००२ झ ६२१५	ख	
स्वास्थ्य चौकी, क्यानेश्वर	हरिहरपुरगढी गा.पा.-७	९८४४५०८९७४	बा.प्र. ०९-००२ झ ६०३५	ख	
हरिहरपुरगढी गा.पा.	हरिहरपुरगढी गा.पा.-२	९८६४०७७९६६	बा.प्र. ०९-००२ झ ६०३६	ख	

स्रोत: स्वास्थ्य कार्यालय, सिन्धुली

खण्ड ६: कृषि तथा वन सम्बन्धी विवरण

जिल्लाको कृषि सम्बन्धी विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ मा राष्ट्रिय कृषि गणना सञ्चालनको लागि प्रत्येक परिवारमा जग्गा जमिन तथा पशुपन्धीको विवरण सहित कृषक परिवार विवरणका आधारमा नमुना फ्रेम (Sample Frame) तयार गरिएको थियो । उक्त फ्रेमका आधारमा बडा वा गणना क्षेत्र छनोट गरी कृषि परिवारको विस्तृत विवरण संकलन गरिएको थियो । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार सिन्धुली जिल्लामा ६९,३१७ (संस्थागत बाहेक) घर परिवारमा जनसंख्या रहेको छ । राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ को नतिजा अनुसार सिन्धुली जिल्लाको कुल ६९,३१७ घरपरिवार मध्ये जम्मा ५४,७३५ कृषक परिवार रहेको देखिन्छ जुन कुल परिवारको ७८.९६% हुन आउँछ । सिन्धुली जिल्लामा रहेका ५४,७३५ कृषक परिवारले जम्मा १,२८,४०८ वटा कित्ता जग्गामा २५,०३८.५ हेक्टर जमिनमा कृषि चलन गरेको देखिन्छ । यस हिसाबले औषतमा एउटा कृषक परिवारले २.३ कित्ता जग्गामा खेती गरेको देखिन्छ भने औषतमा एक कृषक परिवारसँग ०.४६ हेक्टर कृषि जमिन रहेको देखिन्छ । सिन्धुली जिल्लामा खेती गरिएको कुल २५,०३८.५ हेक्टर जमिन मध्ये १,३८५.९ हेक्टर जमिनमा सिंचाई सुविधा पुगेको देखिन्छ । यस हिसाबले कुल कृषि योग्य जग्गाको ४५.५१% भूभागमा मात्र सिंचाई सुविधा पुगेको देखिन्छ ।

तालिका ६.९ : कृषक संख्या, चलन गरेको जग्गाको क्षेत्रफल, कित्ता संख्या र सिंचित क्षेत्रफल

क्षेत्र	संख्या/क्षेत्रफल (हेक्टर)
कृषक परिवार जम्मा संख्या	५४,७३५
कृषक परिवारले चलन गरेको जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	२५,०३८.५
जम्मा कित्ता संख्या	१,२८,४०८
औषत कित्ता संख्या	२.३
सिंचित क्षेत्रफल (हेक्टर)	११,३९५.९

जग्गाको उपभोग

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ को नतिजा अनुसार यस जिल्लामा जग्गाको उपभोग सम्बन्धी विवरण हेर्दा कृषक परिवारले आफ्नो स्वामित्वको जग्गामा मात्र कृषि चलन गर्ने परिवार संख्या ४८,१९२ (८८.०%) रहेको देखिन्छ जसले २१,३००.८ हेक्टर (८५.१%) जग्गामा कृषि

चलन गरेको पाइन्छ । त्यस्तै एक भन्दा बढी प्रकारको स्वामित्व भएको जग्गा कमाउने कृषक परिवार संख्या ६,५४३ (१२%) रहेको र यस्तो जग्गाको क्षेत्रफल ३,७३७.७ हेक्टर (१४.९%) रहेको छ ।

तालिका ६.२ : कृषक संख्या, चलन गरेको जग्गाको क्षेत्रफल, कित्ता संख्या र सिंचित क्षेत्रफल

कृषक परिवारको किसिम	परिवार संख्या	%	क्षेत्रफल (हेक्टर)	%
जम्मा	५४,७३५	१००	२५,०३८.५	१००
एक प्रकारको स्वामित्व भएको जग्गा कमाउने	४८,१९२	८८.०	२१,३००.८	८५.१
परिवारको हकको जग्गा मात्र कमाउने	४७,९६९	९९.५४	२१,११९.५	९९.५३
अरूको हकको जग्गा मात्र कमाउने	२९३	०.४४	९६.५	०.४५
अन्य प्रकारको उपभोग अन्तर्गत	१०	०.०२	४.८	०.०२
एक भन्दा बढी प्रकारको स्वामित्व भएको जग्गा कमाउने	६,५४३	१२.०	३,७३७.७	१४.९

जग्गाको उपयोग

कृषि चलनले के कस्ता बाली कति क्षेत्रफलमा लगाएको छ भन्ने विश्लेषण गर्दा राष्ट्रिय कृषि गणनाको नतिजा अनुसार यस जिल्लामा खेती योग्य जग्गामा कृषि चलन गर्ने परिवार संख्या ५४,४४९ छ भने खेतीयोग्य जमिनको कुल क्षेत्रफल २०,२०८.४ हेक्टर रहेको छ जुन ८०.७% हो ।

खेती योग्य जग्गामा खेतीपाती गरिरहेका ५४,४४९ परिवार मध्ये ५४,३६४ परिवारले १९,२६२ हेक्टर (७६.९%) जग्गामा अस्थायी बाली लगाएको पाइन्छ । त्यस्तै अन्य खेती योग्य जग्गामा बाली लगाउने कृषक परिवारको संख्या ६,७५१ र यस्ता जग्गाको क्षेत्रफल ९४६.५ हेक्टर (३.८%) रहेको छ । यसैगरी १८,७५१ कृषक परिवारले १,७३९.३ हेक्टर जमिन (६.९%) मा स्थायी बाली लगाएको पाइन्छ । त्यस्तै स्थायी चौरचरन, निजी बनवानेलो, पोखरी तथा अन्य जग्गाको क्षेत्रफल ३,०९०.७ हेक्टर रहेको पाइन्छ ।

तालिका ६.३ : कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको उपयोग

कृषक परिवारको किसिम	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	क्षेत्रफल (%)
जम्मा	५४,७३५	२५,०३८.५	१००
जम्मा खेतीयोग्य जग्गा	५४,४४९	२०,२०८.४	८०.७
अस्थायी बाली लागेको जग्गा	५४,३६४	१९,२६२.०	७६.९
अन्य खेतीयोग्य जग्गा	६,७५१	९४६.५	३.८
स्थायी बाली लागेको जग्गा	१८,७५१	१,७३९.३	६.९
स्थायी चौरचरन, निजी वनबनेलो, पोखरी तथा अन्य जग्गा	५४,७३५	३,०९०.७	१२.३

पशुपन्धीको विवरण

राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ को नतिजा अनुसार पशुचौपाया पाल्ने कृषक परिवार र पशुचौपायाको संख्या हेर्दा यस सिन्धुली जिल्लाका कुल ५४,७३५ कृषक परिवारहरू मध्ये जम्मा ५०,५५७ कृषक परिवार (९२.४%) ले पशुचौपाया पालन गरेको देखिन्छ । ती मध्ये २९,८९९ कृषक परिवारले ९२,३१६ वटा गाई/गोरु पालेको, २२,४७५ कृषक परिवारले ४७,२९५ वटा राँगा/भैसी पालेको, ४१,९२९ कृषक परिवारले ३,१९,८५६ वटा बाखा/च्याडग्रा पालेको, ३३० कृषक परिवारले १,६९३ वटा भेंडा/भेंडी पालेको, ८,८५४ कृषक परिवारले २९,८६७ वटा सुँगुर/बंगुर पालेको देखिन्छ । त्यस्तै गरी अन्य पशुचौपाया पाल्ने कृषक परिवारको संख्या २४९ र अन्य पशुचौपायाको संख्या ४२२ रहेको देखिन्छ । यसैगरी कुखुरा तथा अन्य पन्धीतर्फ हेर्दा ४२,४७५ कृषक परिवारसँग ९,९१,२४६ वटा कुखुरा र ३,७३० कृषक परिवारले २०,२४२ वटा अन्य पन्धीहरू पालेको देखिन्छ ।

विवरण	संख्या	%
जम्मा कृषक परिवार	५४,७३५	१००
पशुचौपाया पाल्ने कृषक परिवार	५०,५५७	९२.४

तालिका ६.४ : पाल्नु चौपाया र पन्धीको संख्या र कृषक परिवार

कृषक परिवारको किसिम	पाल्नु चौपाया/पन्धी पाल्ने कृषक परिवार	पाल्नु चौपाया/पन्धीको		
		संख्या	संख्या	%
पशु		५०,५५७	४,८३,३६९	१००
गाई/गोरु		२९,८९९	९२,३१६	९९.१

कृषक परिवारको किसिम	पाल्तु चौपाया/पन्छी पाल्ने कृषक परिवार	पाल्तु चौपाया/पन्छीको	
	संख्या	संख्या	%
रौंगा/भैसी	२२,४७५	४७,२१५	९.८
बाखा/च्याइग्रा	४१,९२९	३,१९,८५६	६६.२
भेंडा/भेंडी	३३०	१,६९३	०.४
सुगुंर/बंगुर	८,८५४	२१,८६७	४.५
अन्य पशु	२४९	४२२	०.१
पन्छी		१०,११,४८८	१००
कुखुरा	४२,४७५	९,९९,२४६	९८
अन्य पन्छी	३,७३०	२०,२४२	२

बाली सम्बन्धी विवरण

सिन्धुली जिल्ला कृषि कार्यको लागि प्रचुर सम्भावना भएको जिल्ला हो । यो जिल्ला जुनार उत्पादनका लागि नेपालमै प्रथम जिल्लाको रूपमा चिनिएको छ । जुनारका अलावा सुन्तला, नास्पाती, आरू, किवि, केरा, औप आदिफलफूलहरू यस जिल्लाका प्रमुख स्थायी बालीहरू हुन् । यस जिल्लामा आ.व. २०७९/८० मा फलफूल, खदान बाली लगायतका अन्य बालीहरूको उत्पादनको अवस्थालाई तलका तालिकाहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

सिन्धुली जिल्लाको फलफूल बाली उत्पादनको अवस्था

तालिका ६.५ : जिल्लाको फलफूल खेती सम्बन्धी विवरण

बालीको नाम	कूल जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	उत्पादनशिल क्षेत्रफल (हेक्टर)	उत्पादन (मे. टन)	उत्पादकत्व (मे.टन./हेक्टर)
जुनार	सुन्तला	८८७	३७८	३८८८
	जुनार	१३५५	७५६	१०३५५
	अन्य	२९०	११७	११८०
जम्मा	२५३२	१२५१	१५४९३	१२.३२
आरू फलफूल	नास्पाती	५०	५	६१
	आरू	३	२	२०
	आरू बखडा	३	२	२२
	अनार	१	१	२

बालीको नाम	कूल जम्मा क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादनशिल क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे. टन)	उत्पादकत्व (मे.टन./हे.)
लपसी	२	-	-	-
किवी	१५	१०	८०	६.००
जम्मा	७२	२०	१८५	९.३
एकूण मूल	आँप	५००	४५०	८८८७
	केरा	५१३	५०३	३४४२
	अम्बा	१२०	१०५	१०५०
	मेवा	१२०	१०५	१०५०
	कटहर	७०	७०	८७६
	भैंडिकटहर	१७७	१६०	१६९०
	लिची	४२०	४२०	४८५
जम्मा	१९२०	१८१८	१५०६८	८.२९

स्रोत: कृषि ज्ञान केन्द्र, सिन्धुली

सिन्धुली जिल्लाको खाद्यान्न बाली उत्पादनको अवस्था

तालिका ६.६ : जिल्लाको खाद्यान्न बाली सम्बन्धी विवरण

बालीको नाम	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे. टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)
झार	चैते	१०४५	३९९२
	वर्षे	१११८८	३७८१५
	हाईट्रिड	२५१	१०९२
जम्मा	१२४८४	४२८९९	३.४४
गहु	हिउंदे मके	९५०	३२३०
	वर्षे मके	२३४५५	७७४०२
	वसन्ते मके	५१९	१३४९
जम्मा	२४९२४	८१९८१	३.२९
गहु	५०८३	१३७१२	२.७०
कोदो	१२०६५	१२३७१	१.०३
फापर	४५६	३७६	०.८२
जौ	३६	५८	१.१६
कुल खाद्यान्न	५५०४८	१५१३९७	२.७५

स्रोत: कृषि ज्ञान केन्द्र, सिन्धुली

सिन्धुली जिल्लाको दलहन बाली उत्पादनको अवस्था

जिल्ला वस्तुगत विवरण, सिन्धुली

७८ | पेज

तालिका ६.७ : जिल्लाको दलहन बाली सम्बन्धी विवरण

बालीको नाम	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे. टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)
मसुरो	२९७	२९९	१.०१
चना	४५	७२	१.६०
रहर	४१	४५	१.१०
मास	४२२	४१२	०.९८
सानो केराउ	२९०	५०५	१.७४
गहत	१७५	२१२	१.२१
भटमास	३९६	४९०	१.२४
अन्य	२०७	४१३	२.००
कुल दलहन	१८७३	२४४८	१.३१

स्रोत: कृषि ज्ञान केन्द्र, सिन्धुली

सिन्धुली जिल्लाको तेलहन बाली उत्पादनको अवस्था

तालिका ६.८ : जिल्लाको तेलहन बाली सम्बन्धी विवरण

बालीको नाम	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे. टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)
तोरी	४३०९	४०९०	०.९५
सस्यू	३५८	३१६	०.८८
तिल	१४३	१३३	०.९३
बदाम	८	९	१.१०
आलस	१०६	८७	०.८२
नाइजर	३६६	३७५	१.०२
कुल तेलहन	५२९०	५०९०	०.९५

स्रोत: कृषि ज्ञान केन्द्र, सिन्धुली

सिन्धुली जिल्लाको तरकारी बाली उत्पादनको अवस्था

तालिका ६.९ : जिल्लाको तरकारी बाली सम्बन्धी विवरण

बालीको नाम	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे. टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)
काउली	२८०	२,९०९	१०.३६
बन्दा	१४५	१,८७७	१२.९४
ब्रोकाउली	५४	४२८	७९.३
गोलभेडा	१०५	२,७०९	२५.७२
मुला	४२८	५,७३०	१३.४८

बालीको नाम	झेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे. टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)
रायोको साग	३२३	३,७४०	११।५८
गाँजर	१६	८२	५।१३
भेडे खुसानी	१८	७६	४।२२
केराउ	२१	१०५	५।००
सिमि	४२	१८१	४।३१
बकुल्ला	२३	१९५	८।४८
झांगे सिमि	११९	२५६	२।१५
बोडी	२२	८६	३।९१
खुसानी	१३८	४७१	३।४१
भिण्डी	१३६	९०४	६।६५
भेण्टा	५३	४५०	८।४९
प्याज	१६४	१,१४५	६।९८
काँको	२७८	२,५५२	९।९८
फर्सी	१४५	३,६३४	२५।०६
जुकिनी	३	४४	१।४।६७
करेला	१८	२५६	१।४।२२
परवर	१५०	८५०	५।६७
घिरौला	६	३७	६।१७
चिचिण्डो	६	३७	६।१७
लौका	६२	७३८	११।९०
इस्कुस	१०	६७	६।७०
धनियाँ	१८	४८	२।६७
अन्य साँगपात	२९	१५४	५।३१
कर्कलो	४४	५३३	१२।०१
तरुल	३	३३	११।९६
अन्य कन्दमुल	२	२०	१०।०६
कुल तरकारी	२,८६१	३०,३७२	१०।६२

स्रोत: कृषि ज्ञान केन्द्र, सिन्धुली

कृषि अनुदान सम्बन्धी विवरण आ.व. २०७९/०८०

जिल्ला वस्तुगत विवरण, सिन्धुली

८० | पेज

तालिका ६.१०: जिल्लाको कृषि अनुदान सम्बन्धी विवरण

कार्यक्रमको नाम	लाभान्वित संख्या
मकै बाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम	६
रैथाने बाली मुल्यशृङ्खला प्रवर्द्धन कार्यक्रम	२
एभोकाडो/किवी प्रवर्द्धन कार्यक्रम	१८
साना सिंचाई कार्यक्रम	१४
व्यवसायिक तरकारी खेति प्रवर्द्धन कार्यक्रम	
मौरी प्रवर्द्धन कार्यक्रम	१
यान्त्रिकरण तथा प्रविधि प्रवर्द्धन कार्यक्रम	४०

स्रोत: कृषि ज्ञान केन्द्र, सिन्धुली

आ.व. २०७९/०८० को खाद्य सुरक्षाको अवस्था स्थिति (खाद्य वासलात)

तालिका ६.११: जिल्लाको खाद्य सुरक्षा सम्बन्धी विवरण

जिल्लाको जनसंख्या	३०००२६
जम्मा आवश्यक उपभोग्य खाद्य वस्तु वार्षिक (प्रति व्यक्ति २०१ के.जी.) का दरले	६०३०५।२२६
जिल्लामा उत्पादित उपभोग्य खाद्यवस्तुको परिमाण (मे.टन)	४५,७२९।५१
जिल्लाको खाद्यान्न वासलातको अवस्था (मे.टन)	-१४,५७५।७२

स्रोत: कृषि ज्ञान केन्द्र, सिन्धुली

जिल्लाको वन सम्बन्धी विवरण

वनजंगलको उचित सदुपयोग, संरक्षण, संबद्धन तथा विकास गर्दै सरल रूपले वन पैदावारको आपूर्ति गराई समुदायलाई वनजन्य आयमूलक कार्यक्रममा संलग्न गराई रोजगार र आर्थिक स्तर बढ़ायी गरी गरिबी न्यूनिकरणमा टेवा पुर्याउन सके सामाजिक तथा आर्थिक क्षेत्रको विकासमा ठूलो टेवा पुग्न जान्छ । जैविक विविधताको हिसाबले धनी रहेको यो जिल्लामा डिभिजन वन कार्यालयहरूले वन संरक्षण र विकासका सामुदायिक वन विकास, कबुलियत वन, निजी वन, चुरे संरक्षण लगायत विभिन्न कार्यक्रम संचालन गर्दै आएका छन् ।

यस जिल्लामा २ वटा डिभिजन वन कार्यालयहरू रहेका छन् जस अन्तर्गत यस जिल्लामा कुल सामुदायिक वन ५२५, कबुलियत वन ४५१ र निजी वन १५ वटा रहेका छन् । यस जिल्लाको वनको कुल क्षेत्रफल २४७८३४.०५ हेक्टर रहेको छ ।

तालिका ६.१२ : सिन्धुली जिल्लाको वन सम्बन्धी विवरण

वनको प्रकार	जम्मा संख्या	जम्मा क्षेत्रफल(हेक्टर)
सामुदायिक वन	५२५	११०१८१
कबुलियत वन	४५१	२७९९
निजी वन	१५	९
जम्मा	९९१	११२९८९

स्रोत: डिभिजन वन कार्यालय, सिन्धुली एवंडिभिजन वन कार्यालय, मरिण

तालिका ६.१३ : सिन्धुली जिल्लाको भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण

विवरण	क्षेत्रफल(हेक्टर)	प्रतिशत
वन क्षेत्र	१५४४०७.८५	६२.३०
झाडी तथा बुट्यान क्षेत्र	६३०३.५५	२.५४
कृषि क्षेत्र	७११४४.५४	२८.७१
अन्य क्षेत्र	१५९७८.९९	६.४५
जम्मा क्षेत्रफल	२४७८३४.०५	१००

स्रोत: डिभिजन वन कार्यालय, सिन्धुली एवंडिभिजन वन कार्यालय, मरिण

तालिका ६.१४ : सिन्धुली जिल्लाको वनजंगल सम्बन्धी विवरण

वनको प्रकार		क्षेत्रफल (हेक्टर)	प्रतिशत	मुख्यप्रजाती
उष्ण वन	क) पहाडी साल वन	१०९०४१	६०.६२	साल, अस्ना, कर्मा, बाँझी, बोटधयरो, हरों, वरों
	ख) तल्लो उष्ण साल तथा मिश्रित चौडापाते वन	१६७६२	६.३३	साल, अस्ना, चिलाउने
उपोष्ण वन	क) चौडापाते तथा खोटेसल्ला मिश्रित वन	३३२०७	१८.४९	खोटे सल्ला, चिलाउने, कटुस
तल्लो समसीतोष्ण वन	क) तल्लो समसीतोष्ण खस्तु वन	१०१७	०.६०	फलाई, बाँझ, गराईस, अंगोरी, खस्तु

स्रोत: डिभिजन वन कार्यालय, सिन्धुली एवं डिभिजन वन कार्यालय, मरिण

खण्ड ७: न्याय तथा कानुन

न्याय तथा कानुन

नागरिकहरूको हक अधिकारको सृजना र सुरक्षा, नागरिकहरूले गर्न हुने र गर्न नहुने काम रत्यसको उल्लंघन गरेमा हुने सजाय, त्यसको उपचारको प्रक्रिया तथा मानवीय व्यवहारलाई सुनिश्चित गर्न राज्यद्वारा लागु गरिएको मान्यता प्रदृष्टि सिद्धान्त र पद्धतिको समग्र रूप नै कानुन हो । कानुन मानव समाज राष्ट्र र विश्वलाई शान्त, व्यवस्थित एवं गतिशिल बनाउने संहिता हो । कानुन अधिकार प्राप्त निकायले मात्र बनाउन सक्दछ र यो लागु भएपछि कसैले अबज्ञा गरेमा दण्डभागी हुन्छ । कानुनले सबैलाई समान तरिकाले व्यवहार गरी न्यायमूलक समाजको स्थापनामा जोड दिन्छ ।

समाजलाई शान्त, व्यवस्थित र गतिशिल बनाउन न्याय तथा कानुनका हेरेक इकाईहरूले सक्रिय भूमिका निर्वाह गर्दछन् । जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सिन्धुलीका अनुसार विगत तीन वर्षमा घटेका घटनाहरूको विवरण तलका तालिकाहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७.१ : जिल्लामा विगत तीन वर्षमा घटेका घटनाहरूको विवरण

घटना किसिम	आ.व.	प्रभावित घर संख्या	मानवीय क्षति			पशु चौपाया क्षति	
			मृत्यु	घाइते	बेपत्ता	मृत्यु	घाइते
आगलागी	२०७७/७८	४८	-	१	-	४	२
	२०७८/७९	३४	-	१	-	२	-
	२०७९/८०	९५	२	५	-	१०	-
वर्षा तथा बाढी पहिरो	२०७७/७८	२५	५	२	१	५	२
	२०७८/७९	१९	९	२	-	-	-
	२०७९/८०	७	१	१	-	३५	-
भूकम्प	२०७७/७८	-	-	-	-	-	-
	२०७८/७९	-	-	-	-	-	-
	२०७९/८०	-	-	-	-	-	-
चट्याड	२०७७/७८	११	१	२	-	६	२
	२०७८/७९	४	१	२	-	२	-
	२०७९/८०	७	३	५	-	२५	५
हावाहुरी	२०७७/७८	५	-	-	-	१	-
	२०७८/७९	३२	-	-	-	-	-
	२०७९/८०	३	-	-	-	-	-

स्रोत: जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सिन्धुली

तालिका ७.२ : जिल्लामा विगत तीन वर्षमा सवारी दुर्घटना संख्याको विवरण

विवरण	आ.व. २०७७/७८	आ.व. २०७८/७९	आ.व. २०७९/८०
सवारी दुर्घटना संख्या	२१९	२८९	१५८

स्रोत:जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सिन्धुली

तालिका ७.३ : जिल्लामा विगत तीन वर्षमा मुद्दा दर्ताको संख्याको विवरण

विवरण	आ.व. २०७७/७८	आ.व. २०७८/७९	आ.व. २०७९/८०
मुद्दा दर्ताको संख्या	४१४	४३३	२३१

स्रोत:जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सिन्धुली

न्याय, शान्ति सुरक्षा, मानव ओसारपसार र घरेलु हिसा

स्थानीय न्यायिक समितिमा आ.व. २०७९/८० मा दर्ता भएका तथा मेलमिलाप भएका मुद्दा संख्याको विवरण तालिका ७.४ मा देखाइएको छ ।

तालिका ७.४ : दर्ता भएका तथा मेलमिलाप भएका मुद्दा संख्याको विवरण

स्थानीय तह	दर्ता भएका मुद्दा संख्या	मेलमिलाप भएका मुद्दा संख्या
दुधौली नगरपालिका	१७८	१४७
फिक्कल गाउँपालिका	३०	३०
तीनपाटन गाउँपालिका	१९	१०
गोलन्जोर गाउँपालिका	३५	१४
कमलामाई नगरपालिका	५४	३८
सुनकोशी गाउँपालिका	४२	७
घ्याङ्लेख गाउँपालिका	९	९
मरिण गाउँपालिका	३५	२६
हरिहरपुरगढी गाउँपालिका	२४	१८

स्रोत: गाउँपालिका/नगरपालिका

खण्ड द: राजनीतिक दल, मतदाता र निर्वाचन

प्रतिनिधि/प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन, २०७९ मा भाग लिएका राजनीतिक दलहरू

जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, सिन्धुलीका अनुसार यस जिल्लामा प्रतिनिधि सभा/प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन, २०७९ को चुनावमा भाग लिएका राजनीतिक दलहरूको विस्तृत विवरण तलको तालिका द.१ मा देखाइएको छ ।

तालिका द.१ : प्रतिनिधि/प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन, २०७९ मासहभागी राजनीतिक दलहरू

राजनीतिक दल	प्रमुख/अध्यक्षको नाम थर	सम्पर्क नं.
नेपाली कौप्रेस	उपेन्द्रकुमार पोखरेल	९८५४०४९५००
नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	कुमार बहादुर कार्की	९८५४४९०६००५
नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	लेखनाथ दाहाल (राजन)	९८५४०४९२०२
राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी	रमेश घिमिरे	९८५११५९०८४
राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	भिष्मराज श्रेष्ठ	९८४४०४९९९६
जनता समाजवादी पार्टी	सुरद बहादुर स्याइतान	९८६९३०३९९
नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकिकृत समाजवादी)	सुर्य पाखिन	९८४४०४२३२९
मंगोल नेशनल अर्गनाइजेसन	शान्तविर लामा	९८४१९५०६२९
नेपाल मजदुर किसान पार्टी		
जनसमाजवादी पार्टी नेपाल	हर्क बहादुर तामाङ	९८६३९९२८२८
तामसालिङ लोकतान्त्रिक पार्टी	सोनिसा मुक्तान	९८४९४०२३३८
एकिकृत शक्ति नेपाल		
नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी मार्क्सवादी (पुण्पलाल)	हिरण्यलाल श्रेष्ठ	९८६९०९६९२५

स्रोत: जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, सिन्धुली

स्थानीय तह निर्वाचन, २०७९ को संक्षिप्त विवरण

जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, सिन्धुलीका अनुसार स्थानीय तह निर्वाचन, २०७९ का लागि यस जिल्लामा कुल मतदाता संख्या २०९३३५ जना रहेका थिए जस मध्ये पुरुष १०५९४२, महिला १०३३९३ र अन्य लिङ्गी ० जना रहेको पाइन्छ । जिल्लामा सबैभन्दा बढी मतदाता कमलामाई नगरपालिकामा ४८०२८ जना रहेका थिए भने सबैभन्दा कम मतदाता छ्याङलेख गाउँपालिकामा ९९७५ जना रहेका थिए ।

स्थानीय तहको निर्वाचन, २०७९ का लागि सिन्धुली जिल्लामा १४४ओटा मतदान स्थल रहेका थिए भने २६७ वटा स्थानमा मतदान केन्द्रहरू राखिएका थिए । नगरपालिका र गाउँपालिकामा निर्वाचित पदाधिकारीहरूको संख्या समेत तलको तालिका द.२ मा देखाइएको छ ।

तालिका द.२ : स्थानीय तह निर्वाचन, २०७९

स्थानीय तह	बटा संख्या	मतदान स्थल संख्या	मतदान केन्द्र संख्या	मतदाता संख्या			निर्वाचित पदाधिकारी संख्या	
				महिला	पुरुष	लिंग अन्य	गाउँ / नगर सभा	कार्यपालिका
दुधौली न.पा.	१४	२४	५९	२३००३	२३६५५	०	७५	२४
फिक्कल गा.पा.	६	१३	१६	५६१३	६३१२	०	३४	१४
तीनपाटन गा.पा.	११	१९	३२	१२५५४	१३३५०	०	५९	१९
गोलन्जोर गा.पा.	७	१२	२०	६७३९	७६४३	०	३९	१५
कमलामाई न.पा.	१४	३७	६२	२५५५८	२२४७०	०	७५	२४
सुनकोशी गा.पा.	७	१२	२४	८७२७	९४२७	०	३९	१५
छ्याङ्गलेख गा.पा.	५	९	१२	४८२३	५१५२	०	२९	१३
मरिण गा.पा.	७	९	२१	८०४३	८८०३	०	३९	१५
हरिहरपुरगढी गा.पा.	८	९	२१	८३३३	९९३०	०	४४	१६

स्रोत: जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, सिन्धुली

प्रतिनिधि/प्रदेश सभा निर्वाचन, २०७९ को संक्षिप्त विवरण

जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, सिन्धुलीका अनुसार प्रतिनिधि/प्रदेश सभा निर्वाचन, २०७९ का लागि यस जिल्लामा कुल मतदाता संख्या २०८३७० जना रहेका थिए । जस मध्ये पुरुष १०७४९०, महिला १००९६० र अन्य लिङ्गी ० जना रहेको पाइन्छ । जिल्लामा सबैभन्दा बढी मतदाता दुधौली नगरपालिकामा ४६९५२ जना रहेका थिए भने सबैभन्दा कम मतदाता छ्याङ्गलेख गाउँपालिकामा ९९८४ जना रहेका थिए ।

प्रतिनिधि/प्रदेश सभा निर्वाचन, २०७९ का लागि सिन्धुली जिल्लामा १४४ ओटा मतदान स्थल रहेका थिए भने २६७ बटा स्थानमा मतदान केन्द्रहरू राखिएका थिए । नगरपालिका र गाउँपालिकामा निर्वाचित पदाधिकारीहरूको संख्या समेत तालिका द.३ मा देखाइएको छ ।

तालिका द.३ : प्रतिनिधि/प्रदेश सभा निर्वाचन, २०७९

स्थानीय तह	बडा संघ्या	मतदान स्थल संख्या	मतदान केन्द्र संख्या	मतदाता संख्या			निर्वाचित पदाधिकारी संख्या
				महिला	पुरुष	लि ट् र् ट्	
दुधौली न.पा.	१४	२४	५८	२३०५८	२३८९४	०	<u>पहिलो हुने निर्वाचित</u> <u>हुने उम्मेदवारः</u> क) प्रतिनिधि सभा-२ ख) प्रदेश सभा-४ <u>समानपातिक तर्फ</u> <u>उम्मेदवारः</u> क) प्रतिनिधि सभा-२ ख) प्रदेश सभा-२
फिक्कल गा.पा.	६	१३	१६	५५९४	६३६७	०	
तीनपाटन गा.पा.	११	२१	३४	१२५१६	१३४३२	०	
गोलन्जोर गा.पा.	७	१४	१९	६७८०	७७५३	०	
कमलामाई न.पा.	१४	३७	६२	२२९६९	२३०४९	०	
सुनकोशी गा.पा.	७	१३	२४	८७२६	९५२२	०	
छ्याडलेख गा.पा.	५	९	१२	४७९७	५१८७	०	
मरिण गा.पा.	७	११	२२	८३१५	९९९२	०	
हरिहरपुरगढी गा.पा.	८	९	२०	८२०५	९०९४	०	

स्रोत:जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, सिन्धुली

स्थानीय तह निर्वाचन, २०७९ को परिणाम

जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, सिन्धुलीका अनुसार स्थानीय तह निर्वाचन, २०७९ मा यस जिल्लामा दुई नगरपालिका र सात गाउँपालिकाबाट निर्वाचित उम्मेदवारहरूको विवरण तालिका द.४ मा देखाइएको छ ।

तालिका द.४ : स्थानीय तह निर्वाचन, २०७९को परिणाम

गाउँपालिका/ नगरपालिका	प्रमुख/अध्यक्ष एवं उपप्रमुख/उपाध्यक्ष	उम्मेदवारको नाम/थर लिङ्ग	लिङ्ग	राजनीतिक दल	चुनाव चिन्ह	जम्मा प्राप्त मत	कैफियत
दुधौली न.पा.	नगर प्रमुख	दिनेश अधिकारी	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्टपार्टी (माओवादी केन्द्र)	गोलाकारभित्र ^{हैसियाहथौडा}	१५८३८	निर्वाचित
	नगर उप-प्रमुख	चन्द्र किशोर थारु	पुरुष	नेपाली कांग्रेस	रुख	१४२१३	निर्वाचित
फिक्कल गा.पा.	गा.पा. अध्यक्ष	पार्वती सुनुवार	महिला	नेपाल कम्युनिष्टपार्टी (एमाले)	सूर्य	४०६२	निर्वाचित
	गा.पा. उपाध्यक्ष	राजु बराल	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्टपार्टी (एमाले)	सूर्य	४२५६	निर्वाचित
तीनपाटन गा.पा.	गा.पा. अध्यक्ष	कर्ण बहादुर मगर	पुरुष	नेपाली कांग्रेस	रुख	९२३९	निर्वाचित
	गा.पा. उपाध्यक्ष	धनबहादुर पुलामी	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्टपार्टी (माओवादी केन्द्र)	गोलाकारभित्र ^{हैसियाहथौडा}	८३९९	निर्वाचित
गोलन्जोर गा.पा.	गा.पा. अध्यक्ष	शंकरराज बराल	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्टपार्टी (एमाले)	सूर्य	४७४४	निर्वाचित
	गा.पा. उपाध्यक्ष	ज्वालाप्रसाद न्यौपाने	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्टपार्टी (माओवादी केन्द्र)	गोलाकारभित्र ^{हैसियाहथौडा}	४२४२	निर्वाचित
कमलामाई न.पा.	नगर प्रमुख	उपेन्द्रकुमार पोखरेल	पुरुष	नेपाली कांग्रेस	रुख	१४१८७	निर्वाचित
	नगर उप-प्रमुख	मन्जु देवकोटा	महिला	नेपाल कम्युनिष्टपार्टी (एमाले)	सूर्य	१२६९४	निर्वाचित
सुनकोशी गा.पा.	गा.पा. अध्यक्ष	दिपा बोहोरा दाहाल	महिला	नेपाल कम्युनिष्टपार्टी (माओवादी केन्द्र)	गोलाकारभित्र ^{हैसियाहथौडा}	५३७६	निर्वाचित

गाउँपालिका/ नगरपालिका	प्रमुख/अध्यक्ष एवं उपप्रमुख/उपाध्यक्ष	उम्मेदवारको नाम/थर लिङ्ग	लिङ्ग	राजनीतिक दल	चुनाव चिन्ह	जम्मा प्रास मत	कैफियत
	गा.पा. उपाध्यक्ष	कपिल कुमार कोइराला	पुरुष	नेपाली कांग्रेस	रुख	६५९४	निर्वाचित
द्याङलेख गा.पा.	गा.पा. अध्यक्ष	जगत बहादुर भोलन	पुरुष	नेपाली कांग्रेस	रुख	२१०२	निर्वाचित
	गा.पा. उपाध्यक्ष	शकर मान घलान	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्टपार्टी (माओवादी केन्द्र)	गोलाकारभित्र हँसियाहथौडा	२९८३	निर्वाचित
मरिण गा.पा.	गा.पा. अध्यक्ष	विमर्स मुक्तान	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्टपार्टी (माओवादी केन्द्र)	गोलाकारभित्र हँसियाहथौडा	५१९४	निर्वाचित
	गा.पा. उपाध्यक्ष	विमला माझी	महिला	नेपाली कांग्रेस	रुख	५२८१	निर्वाचित
हरिहरपुरगढी गा.पा.	गा.पा. अध्यक्ष	बद्रध्वज वाइवा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्टपार्टी (माओवादी केन्द्र)	गोलाकारभित्र हँसियाहथौडा	४७२९	निर्वाचित
	गा.पा. उपाध्यक्ष	चेखबहादुर थिड	पुरुष	नेपाली कांग्रेस	रुख	५७०३	निर्वाचित

स्रोत: निर्वाचन आयोग, नेपाल

प्रतिनिधि/प्रदेश सभा निर्वाचन, २०७९ को परिणाम

जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, सिन्धुलीका अनुसार प्रतिनिधि/प्रदेश सभा निर्वाचन, २०७९ मा यस जिल्लामा दुई वटाप्रतिनिधि सभा निर्वाचन क्षेत्र र चार वटा प्रदेश सभा निर्वाचन क्षेत्रहरूबाट निर्वाचित उम्मेदवारहरूको विवरण तालिका द.५मा देखाइएको छ ।

तालिका द.५ : प्रतिनिधि/प्रदेश सभा निर्वाचन, २०७९ को परिणाम

जिल्ला	प्रतिनिधि सभानिर्वाचन क्षेत्र	उम्मेदवारको नाम/धर	लिङ्ग	राजनीतिक दल	चुनाव चिन्ह	जम्मा प्राप्तमत	कैफियत
सिन्धुली	१	श्यामकुमार घिमिरे	पुरुष	नेपाली कौप्रेस	रुख	३०३९१	निर्वाचित
सिन्धुली	२	लेख नाथ दाहाल	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	गोलाकारभित्र हैसिया हथौडा	२७५७७	निर्वाचित
जिल्ला	प्रदेश सभानिर्वाचन क्षेत्र	उम्मेदवारको नाम/धर	लिङ्ग	राजनीतिक दल	चुनाव चिन्ह	जम्मा प्राप्तमत	कैफियत
सिन्धुली	१ (१)	मातृका प्रसाद भट्टराई	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	गोलाकारभित्र हैसिया हथौडा	१५८५३	निर्वाचित
सिन्धुली	१ (२)	राम कुमार पहाडी	पुरुष	नेपालीकौप्रेस	रुख	१५६२१	निर्वाचित
सिन्धुली	२ (१)	छेत्रबहादुर बर्मजन	पुरुष	नेपालीकौप्रेस	रुख	१६८३५	निर्वाचित
सिन्धुली	२ (२)	गंगा नारायण थेष्टु	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	गोलाकारभित्र हैसिया हथौडा	१३००१	निर्वाचित

स्रोत: निर्वाचन आयोग, नेपाल

तालिका द.६ : जिल्ला समन्वय समिति सिन्धुलीका पदाधिकारीहरूको विवरण

पद	नाम/थर	मोबाइल नं.
प्रमुख	कारसाड लामा	९८५२०७५५४०
उप-प्रमुख	शान्ता कार्की	९८४४४२२३००
सदस्य (प्रवक्ता)	दान बहादुर तामाडे	९८६५१४३२७७
सदस्य	उत्पल खड्का	९८५१००७१८२
सदस्य	सूर्य बहादुर तामाडे	९८४३०११७१२
सदस्य	बाल कुमारी मगर	९८४८९४८४४८
सदस्य	पुष्पा कुमारी धामी	९८११९९२४७०
सदस्य	गोकर्ण सार्की	९८४४३१६२५६
सदस्य	सुनिता थापा मगर	९८४०१४०००८

ता

लिका द.७ : स्थानीय तहका पदाधिकारीहरूको नाम/थर, पद र सम्पर्क नम्बर

स्थानीय तह	प्रमुख/अध्यक्ष एवं उपप्रमुख/उपाध्यक्ष	नाम/थर	मोबाइल नं.
दुधौली न.पा.	नगर प्रमुख	दिनेश अधिकारी	९८५४०४९८५१
	नगर उप-प्रमुख	चन्द्र किशोर थारु	९८५४०४९८५२
फिक्कल गा.पा.	गाउँपालिका अध्यक्ष	पार्वती सुनुवार	९८५४०४९९४१
	गाउँपालिका उपाध्यक्ष	राजु बराल	९८५११२९९५९
तीनपाटन गा.पा.	गाउँपालिका अध्यक्ष	कर्ण बहादुर मगर	९८५४०४९५२५
	गाउँपालिका उपाध्यक्ष	धनबहादुर पुलामी	९८५४०४२२२१
गोलन्जोर गा.पा.	गाउँपालिका अध्यक्ष	शंकरराज बराल	९८५४०४२६७५
	गाउँपालिका उपाध्यक्ष	ज्वालाप्रसाद न्यौपाने	९८४४०७५४१०
कमलामाई न.पा.	नगर प्रमुख	उपेन्द्रकुमार पोखरेल	९८५४०४६५००
	नगर उप-प्रमुख	मन्जु देवकोटा	९८५४०४२५१२
सुनकोशी गा.पा.	गाउँपालिका अध्यक्ष	दिपा बोहोरा दाहाल	९८४४०८२०१४
	गाउँपालिका उपाध्यक्ष	कपिल कुमार कोइराला	९८४१४०७८५५
छ्याङलेख गा.पा.	गाउँपालिका अध्यक्ष	जगत बहादुर भोलन	९८४४५९५३७९
	गाउँपालिका उपाध्यक्ष	शंकर मान घलान	९८४२७८०९२२
मरिण गा.पा.	गाउँपालिका अध्यक्ष	विमर्स मुक्तान	९८६४०५४६०३
	गाउँपालिका उपाध्यक्ष	विमला माझी	९८२४८५५५००
हरिहरपुरगढीगा.पा	गाउँपालिका अध्यक्ष	बञ्च्छ्वज बाइवा	९८५४०४९३९८
	गाउँपालिका उपाध्यक्ष	चेखबहादुर थिङ	९८५४०४९३९७

तालिका द.७.१ : स्थानीय तहका बडाअध्यक्षहरूको नाम/थर, पद र सम्पर्क नम्बर

कमलामाई नगरपालिका-१४

क्र.सं.	नामथर	पद	मोबाइल नं.
१	नरेश गोले	बडा अध्यक्ष १ नं. बडा	९८६४१३७३३७
२	इन्द्र वाइवा	बडा अध्यक्ष २ नं. बडा	९८६४२७१६६२
३	खड़ प्रसाद चौलागाई	बडा अध्यक्ष ३ नं. बडा	९८४४२५२२९१
४	महेन्द्र प्रसाद ढकाल	बडा अध्यक्ष ४ नं. बडा	९८४४०४५३३३
५	पुर्ण बहादुर खड़का	बडा अध्यक्ष ५ नं. बडा	९८४१७३९२५१
६	उज्जवल कुमार थापा	बडा अध्यक्ष ६ नं. बडा	९८५१२२१११५
७	कर्ण बहादुर घिसड्ह	बडा अध्यक्ष ७ नं. बडा	९८५१२५३६८१
८	कोमल कुमार श्रेष्ठ	बडा अध्यक्ष ८ नं. बडा	९८५४०७७५३७
९	विनोद प्रधान	बडा अध्यक्ष ९ नं. बडा	९८४४१७७९११
१०	दिप बहादुर कार्की	बडा अध्यक्ष १० नं. बडा	९८४४०९४८७३
११	राम बहादुर थिङ	बडा अध्यक्ष ११ नं. बडा	९८४४५९६३५३
१२	भिम बहादुर गुर्मिथान	बडा अध्यक्ष १२ नं. बडा	९८६३९२२२७७
१३	केशर बहादुर कार्की	बडा अध्यक्ष १३ नं. बडा	९८४४१९८०९७
१४	राजन न्यौपाने	बडा अध्यक्ष १४ नं. बडा	९८१७८८४८६३

दुधौली नगरपालिका-१४

क्र.सं.	नामथर	पद	मोबाइल नं.
१	जय बहादुर पौडेल	बडा अध्यक्ष १ नं. बडा	९८५४०४२००१
२	रितेश राउत	बडा अध्यक्ष २ नं. बडा	९८५४०४२००२
३	भद्रा कुमारी माझी	बडा अध्यक्ष ३ नं. बडा	९८५४०४२००३
४	रित बहादुर विश्वकर्मा	बडा अध्यक्ष ४ नं. बडा	९८५४०४२००४
५	यदु प्रसाद काप्ले	बडा अध्यक्ष ५ नं. बडा	९८५४०४२००५
६	कमानसिं आले मगर	बडा अध्यक्ष ६ नं. बडा	९८५४०४२००६
७	राजन दाहाल	बडा अध्यक्ष ७ नं. बडा	९८५४०४२०१७
८	केशव बराल	बडा अध्यक्ष ८ नं. बडा	९८५४०४२००८
९	देव प्रसाद अधिकारी	बडा अध्यक्ष ९ नं. बडा	९८५४०४२००९
१०	कुमार शर्मा	बडा अध्यक्ष १० नं. बडा	९८५४०४२०१०
११	पवन कार्की	बडा अध्यक्ष ११ नं. बडा	९८५४०४२०११
१२	दिनेश कुमार भट्टराई	बडा अध्यक्ष १२ नं. बडा	९८५४०४२०१२
१३	दिपक खड़का	बडा अध्यक्ष १३ नं. बडा	९८५४०४२०१३
१४	भैर बहादुर पुलामी मगर	बडा अध्यक्ष १४ नं. बडा	९८५४०४२०१४

तीनपाटन गाउँपालिका-११

क्र.सं.	नामथर	पद	मोबाइल नं.
१	गोविन्द बहादुर राउत	बडा अध्यक्ष १ नं. बडा	९८५४०४२२३१
२	मुकुन्द प्रसाद पौडेल	बडा अध्यक्ष २ नं. बडा	९८५४०४२२३२
३	लाल बहादुर स्याडतान	बडा अध्यक्ष ३ नं. बडा	९८५४०४२२३३
४	खड़ बहादुर भुजेल	बडा अध्यक्ष ४ नं. बडा	९८५४०४२२३४
५	भुपाल सिंह तामाङ	बडा अध्यक्ष ५ नं. बडा	९८५४०४२२३५
६	विर बहादुर पुलमी	बडा अध्यक्ष ६ नं. बडा	९८६३२०४४९९
७	युवराज पहाडी	बडा अध्यक्ष ७ नं. बडा	९८४४२५३९९०
८	कृष्ण प्रसाद गौतम	बडा अध्यक्ष ८ नं. बडा	९८४४०८१४२५
९	मोहन बहादुर गौतम	बडा अध्यक्ष ९ नं. बडा	९८२४८५०२९५
१०	पुण्यहरि भुजेल	बडा अध्यक्ष १० नं. बडा	९८५४०४२२३०
११	तिलक बहादुर वसनेत क्षेत्री	बडा अध्यक्ष ११ नं. बडा	९८००८०१८०८

फिक्कल गाउँपालिका-६

क्र.सं.	नामथर	पद	मोबाइल नं.
१	होम बहादुर सुनुवार	बडा अध्यक्ष १ नं. बडा	९८६६५५६४४२
२	शंकर बहादुर भण्डारी	बडा अध्यक्ष २ नं. बडा	९८४४९८३४२२
३	टेक बहादुर रजन मगर	बडा अध्यक्ष ३ नं. बडा	९८५११९७९३५
४	मोहन मगर	बडा अध्यक्ष ४ नं. बडा	९८५११९९८३०
५	बैकुण्ठलाल पहाडी	बडा अध्यक्ष ५ नं. बडा	९८१७८१७३०४
६	कुलेन्द्र बहादुर मगर	बडा अध्यक्ष ६ नं. बडा	९८४२९४४४४६

गोलन्जोर गाउँपालिका-७

क्र.सं.	नामथर	पद	मोबाइल नं.
१	सोम प्रसाद बराल	बडा अध्यक्ष १ नं. बडा	९८४४२०६७८३
२	दौलत कार्की	बडा अध्यक्ष २ नं. बडा	९८६०४४६०८५
३	कृष्ण प्रसाद पोखरेल(के.पि)	बडा अध्यक्ष ३ नं. बडा	९८४४३१६३३६
४	भक्त बहादुर भुजेल	बडा अध्यक्ष ४ नं. बडा	९८४४१९७७२१
५	गोविन्द बहादुर लुङ्गेली	बडा अध्यक्ष ५ नं. बडा	९८४०५८२११६
६	रविन कुमार श्रेष्ठ	बडा अध्यक्ष ६ नं. बडा	९८४५१८३७६०
७	रेगनराज थापा	बडा अध्यक्ष ७ नं. बडा	९८४५१८३७६०

सुनकोशी गाउँपालिका-७

क्र.सं.	नामथर	पद	मोबाइल नं.
१	राम कुमार श्रेष्ठ	बडा अध्यक्ष १ नं. बडा	९८६२३७६५६०

२	जिवन बुर्जा	बडा अध्यक्ष २ नं. बडा	९८१३५१४०९५
३	चन्द्र बहादुर श्रेष्ठ	बडा अध्यक्ष ३ नं. बडा	९८६३३४५८६६
४	यम बहादुर जर्गा मगर	बडा अध्यक्ष ४ नं. बडा	९८६९८००९३५
५	सुरथ कुमार वसेल	बडा अध्यक्ष ५ नं. बडा	९८४३१२०१७३
६	महिन्द्र बहादुर थापा	बडा अध्यक्ष ६ नं. बडा	९८४४२५७४७५
७	लोक बहादुर कार्की	बडा अध्यक्ष ७ नं. बडा	९८४४००९३८३

छ्याइलेख गाउँपालिका-५

क्र.सं.	नामथर	पद	मोबाइल नं.
१	सोम बहादुर भोलन	बडा अध्यक्ष १ नं. बडा	९८४२६१३२४७
२	रोशन कुमार भ्लोन	बडा अध्यक्ष २ नं. बडा	९८६१८२५७७५
३	निश्चल सुनुवार	बडा अध्यक्ष ३ नं. बडा	९८४१९३४३२४
४	अमृत वार्ड्बा	बडा अध्यक्ष ४ नं. बडा	९८८०८४०७८८
५	ज्ञान बहादुर सिजाली मगर	बडा अध्यक्ष ५ नं. बडा	९६१११०५१९९

मरिण गाउँपालिका-७

क्र.सं.	नामथर	पद	मोबाइल नं.
१	हिरा बहादुर गुर्मिछान	बडा अध्यक्ष १ नं. बडा	९८१७८०५४५३
२	कमल बहादुर आले मगर	बडा अध्यक्ष २ नं. बडा	९८६५८८९५८८
३	जित बहादुर श्रेष्ठ	बडा अध्यक्ष ३ नं. बडा	९८६४०५४९९०
४	जीत बहादुर कालतान	बडा अध्यक्ष ४ नं. बडा	९७४५६९५२४३
५	दिपक माझी	बडा अध्यक्ष ५ नं. बडा	९८१७६५२९४२
६	हर्कविर माझी	बडा अध्यक्ष ६ नं. बडा	९८०४८०८५७४
७	चन्द्र बहादुर थिड	बडा अध्यक्ष ७ नं. बडा	९८१७८९०९८०

हरिहरपुरगढी गाउँपालिका-८

क्र.सं.	नामथर	पद	मोबाइल नं.
१	जित बहादुर थिड	बडा अध्यक्ष १ नं. बडा	९८४५४५६७२३
२	विश्व राई	बडा अध्यक्ष २ नं. बडा	९८४५८४२३४१
३	कुल बहादुर भोलन	बडा अध्यक्ष ३ नं. बडा	९७४२८७३१३६
४	कमल कुमार राई	बडा अध्यक्ष ४ नं. बडा	९८६४०२७८०७
५	साइला लामा	बडा अध्यक्ष ५ नं. बडा	९८४८९५०३२०
६	यक बहादुर मुक्तान	बडा अध्यक्ष ६ नं. बडा	९८६९१८७१९९
७	विच बहादुर मोक्तान	बडा अध्यक्ष ७ नं. बडा	९८६४९९६३१३
८	धन बहादुर मोक्तान	बडा अध्यक्ष ८ नं. बडा	९८४४२४५३०७

खण्ड ९: सार्वजनिक सेवा प्रवाह

जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, सिन्धुली

i) नेपालको संविधान, २०७२ मा भएको व्यवस्था

क. जिल्ला सभा र जिल्ला समन्वय समिति: (धारा २२०)

- (१) जिल्ला भित्रका गाउँपालिका र नगरपालिकाहरूबीच समन्वय गर्ने एक जिल्ला सभा रहनेछ ।
- (२) जिल्ला सभामा जिल्ला भित्रका गाउँ कार्यपालिका अध्यक्ष र उपाध्यक्ष तथा नगर कार्यपालिका प्रमुख र उपप्रमुख सदस्य रहनेछन् । गाउँ सभा र नगर सभाको निर्वाचनको अन्तिम परिणाम प्राप्त भएको मितिले तीस दिन भित्र जिल्ला सभाको पहिलो बैठक बस्नेछ ।
- (३) जिल्ला सभाले एक जना प्रमुख, एक जना उपप्रमुख, कम्तीमा तीन जना महिला र कम्तीमाएक जना दलित वा अल्पसंख्यक सहित बढीमा नौ जना सदस्य रहेको जिल्ला समन्वय समितिको निर्वाचन गर्नेछ । जिल्ला समन्वय समितिले जिल्ला सभाको तर्फबाट गर्नु पर्ने सम्पूर्णकार्य सम्पादन गर्नेछ ।
- (४) सम्बन्धित जिल्ला भित्रको गाउँ सभा वा नगर सभाको सदस्य जिल्ला समन्वय समितिको प्रमुख, उपप्रमुख वा सदस्य पदको उम्मेदवार हुन योग्य हुनेछ । जिल्ला समन्वय समितिको प्रमुख उपप्रमुख वा सदस्यको पदमा निर्वाचित भएमा त्यस्तो व्यक्तिको गाउँ सभा वा नगर सभाको सदस्य पद स्वतः रिक्त हुनेछ ।
- (५) जिल्ला समन्वय समितिको प्रमुख, उपप्रमुख र सदस्यको पदावधि निर्वाचित भएको मितिलेपाँच वर्षको हुनेछ ।
- (ख) जिल्ला सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ (धारा २२० को उपधारा (७))

- जिल्लाभित्रका गाउँपालिका र नगरपालिका बीच समन्वय गर्ने,
- विकास तथा निर्माण सम्बन्धी कार्यमा सन्तुलन कायम गर्ने सोको अनुगमन गर्ने,

३. जिल्लामा रहने संघीय र प्रदेश सरकारी कार्यालय र गाउँपालिका र नगरपालिका बीच समन्वय गर्ने,
४. प्रदेश कानून बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

ii) स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ मा भएको व्यवस्था

परिच्छेद—१२ जिल्ला सभा सम्बन्धी व्यवस्था

क) जिल्ला सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार (दफा ९२)

- (१) प्रदेश कानूनले अन्यथा व्यवस्थान गरेसम्मको लागि संविधानको धारा २२० को उपधारा (७) मा उल्लिखित काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त जिल्ला सभाको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-
- (क) जिल्लाभित्रका गाउँपालिका वा नगरपालिकाबीचको विकास निर्माणका विषय पहिचान गर्न तथा व्यवस्थापन गर्न आवश्यक समन्वय गर्ने,
- (ख) जिल्लाभित्र सरकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रबाट सञ्चालित विकास निर्माण सम्बन्धी कार्यक्रमको विवरण तयार गरी त्यस्ता कार्यक्रमको प्रभावकारिता तथा व्यवस्थापनका विभिन्न चरणमा अनुगमन गर्ने, त्यस्ता कार्यक्रमको प्रतिफलका सम्बन्धमा क्षेत्र वा समुदायगत, विषय क्षेत्रगत र पर्यावरणीय सन्तुलन कायम गर्न आवश्यक सुझाव वा मार्गदर्शन दिए र त्यसरी दिएका सुझाव वा मार्गदर्शनलाई सार्वजनिक गर्ने,
- (ग) जिल्लाभित्रका गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको क्षमता विकासको लागि प्रदेश तथा सङ्घसँग समन्वय गर्ने,
- (घ) जिल्लामा रहने संघीय वा प्रदेश सरकारी कार्यालय र गाउँपालिका तथा नगरपालिका बीच समन्वय गर्ने,
- (ङ) जिल्ला भित्रका गाउँपालिका र नगरपालिकाबीच कुनै विवाद उत्पन्न भएमा सोको समाधानका लागि समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने,
- (च) जिल्ला भित्रको प्राकृतिक प्रकोप तथा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी योजना र कार्यको समन्वय गर्ने,

- (छ) जिल्लाभित्रको विकास तथा निर्माण सम्बन्धी कार्यमा सन्तुलन कायम गर्न गैरसरकारीसङ्ग संस्था तथा निजी क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने,
- (ज) जिल्लाभित्रको विकास तथा निर्माण सम्बन्धी कार्यमा सन्तुलन भए नभएको सम्बन्धमा अध्ययन, अनुसन्धान तथा अनुगमन गरी विकास निर्माण सम्बन्धी कार्यमा सन्तुलन कायम गर्नको लागि मन्त्रालय, स्थानीय तह सम्बन्धी विषय हेर्ने प्रदेश सरकारको मन्त्रालय तथा आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित गाउँपालिका तथा नगरपालिकालाई समेत सुझाव दिने,
- (झ) आफ्नो काम कारबाहीको सम्बन्धमा मन्त्रालय र स्थानीय तह सम्बन्धी विषय हेर्ने प्रदेश सरकारको मन्त्रालयलाई प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको दुई महिनाभित्र प्रतिवेदन दिने,
- (ञ) जिल्लाभित्रको विकास तथा निर्माणलाई प्रभावकारी बनाउनको लागि वर्षको कम्तीमा एकपटक वार्षिक समीक्षाको कार्यक्रम आयोजना गरी सो जिल्लाबाट सङ्घीय संसद र प्रदेश सभामाप्रतिनिधित्व गर्ने संसद-सदस्यलाई आमन्त्रण गरी सुझाव लिने,
- (ट) नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारले तोकेका अन्य कार्य गर्ने ।
- (२) जिल्ला सभाले गर्ने काम जिल्ला समन्वय समितिको नाममा हुनेछ ।
- (३) जिल्ला सभाले आफ्नो अधिकार क्षेत्रका विषयमा वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट बनाई जिल्ला सभाबाट पारित गरी लागू गर्नु पर्नेछ ।
- (४) जिल्ला सभाले आफ्नो अधिकारक्षेत्रका विषयमा आवश्यक कार्यविधि, निर्देशिका तथा मापदण्ड बनाई लागू गर्न सक्नेछ ।
- (iii) बागमती प्रदेश सरकारको जिल्ला समन्वय समितिको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धी नियमावली, २०७५ मा भएको व्यवस्था अनुसार

(क) जिल्ला समन्वय समितिको अन्य काम कर्तव्य र अधिकारः

- (१) संविधानको धारा २२० को उपधारा (७) तथा अन्य प्रचलित प्रदेश कानूनमा उल्लिखित काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त समितिको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः
- (क) जिल्लामा रहने सहीय वा प्रदेश सरकारी कार्यालय र स्थानीय तह बीच समन्वय गर्ने,
- (ख) जिल्ला भित्रका गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको क्षमता विकासको लागि प्रदेश तथा सहसंग समन्वय गर्नेगरी कार्यक्रम संचालन गर्ने,
- (ग) जिल्ला भित्रका स्थानीय तहको क्षमता विकासको लागि प्रदेश तथा सहसंग समन्वय गर्नेगरी कार्यक्रम संचालन गर्ने,
- (घ) जिल्ला भित्रको प्राकृतिक प्रकोप तथा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी योजना र राहत वितरण लगायतका कार्यमा समन्वय र सहजिकरण गर्ने,
- (ङ) जिल्ला भित्रका विकास निर्माण सम्बन्धी कार्यमा सन्तुलन कायम गर्न गैरसरकारी सहसंस्था तथा निजी क्षेत्रसंग समन्वय गर्ने,
- (च) जिल्लाभित्रको विकास तथा निर्माण सम्बन्धी कार्यमा सन्तुलन भए नभएको सम्बन्धमा अध्ययन, अनुसन्धान तथा अनुगमन गरी विकास निर्माण सम्बन्धी कार्यमा सन्तुलन कायम गर्नको लागि प्रदेश सरकार तथा आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित स्थानीय तहलाई समेत सुझाव दिने,
- (छ) जिल्लाभित्र राष्ट्रिय तथा अन्तरराष्ट्रिय गैरसरकारी क्षेत्रबाट सञ्चालित भईरहेका योजना तथा कार्यक्रमको प्रभावकारिता, उपयुक्तता तथा सन्तुलित किसिमले भए नभएको सम्बन्धमा अनुगमन गरी दोहोरो नहुने गरी उपयुक्त स्थानमा पठाउन सम्बन्धित स्थानीय तहसंग आवश्यक समन्वय र सहजीकरण गर्ने,

- (ज) जिल्ला भित्र एक भन्दा बढि स्थानीय तह प्रभावित हुने आयोजना तथा परियोजनाका प्रचलित कानून बमोजिम प्रारम्भिक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्न समन्वय गर्ने,
- (झ) जिल्ला भित्रको समग्र विकासका लागि सरोकारवालासँग छलफल र समन्वय गर्ने,
- (ञ) जिल्ला भित्र सञ्चालित सङ्घीय तथा प्रदेशस्तरीय आयोजना तथा परियोजनाको कार्यान्वयनको सम्बन्धमा सङ्घीय तथा प्रदेश सरकारसँग समन्वय, सहजीकरण र सहयोग गर्ने,
- (ट) जिल्लास्तरीय अन्तर स्थानीय तह खेलकुद प्रतियोगिता, कला, शैक्षिक प्रदर्शनी, कृषि प्रदर्शनीको आयोजना गर्ने,
- (ठ) जिल्ला सूचना तथा अभिलेख केन्द्रको स्थापना तथा सञ्चालन गर्ने,
- (ड) जिल्ला भित्रका स्थानीय तहले तर्जुमा गरेका कानूनको अभिलेखिकरण गर्ने,
- (ढ) जिल्लाभित्रको विकास तथा निर्माणलाई प्रभावकारी बनाउनको लागि वार्षिक समीक्षा आयोजना गर्ने,
- (ण) नेपाल सरकारले अवलम्बन गरेका नीति अनुरूप स्थानीय तहले बालमैत्री, लैंड्रिक मैत्री, अपाङ्गमैत्री, वातावरणमैत्री, सरसफाई, खोप, साक्षारता अभियान तथा भवन संहिता सम्बन्धी क्रियाकलाप सञ्चालन गरे नगरेको अनुगमन गरी प्रतिवेदन सङ्घीय सरकार तथा प्रदेश सरकार समक्ष पेश गर्ने,
- (त) स्थानीय तहबाट सम्पादित विकास निर्माणको गुणस्तरीयताको अध्ययन-परीक्षण गरी सोको प्रतिवेदन सङ्घीय सरकार तथा प्रदेश सरकार समक्ष पेश गर्ने,
- (थ) उत्कृष्ट स्थानीय तहलाई पुराष्कृत गर्नको लागि प्रदेश सरकार समक्ष सिफारिश गर्ने,
- (द) नदिजन्य पदार्थ उत्खननको कममा तोकिएको मापदण्ड विपरित उत्खनन एवं विक्री गरेको सम्बन्धमा अनुगमन गरी प्रदेश सरकार समक्ष सिफारिश गर्ने,
- (ध) सङ्घीय सरकार र प्रदेश सरकारले तोकेका अन्य कार्य गर्ने ।

तथ्याङ्क कार्यालय सिन्धुलीको परिचय

विगतमा तथ्याङ्क ऐन, २०१५ र नियमावली, २०४१ मा व्यवस्था भए बमोजिम केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय अन्तर्गत वि.सं. २०१५ साल मंसिर १४ गते भएको हो । साविकको केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग तथ्याङ्क ऐन, २०७९ बमोजिम वि.सं. २०७९ साल असोजदेखि प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय मातहत राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयमा परिणत भएको छ । यस ऐन अनुसार राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयको प्रमुखको रूपमा संघीय निजामती सेवाको विशिष्ट श्रेणीको प्रमुख तथ्याङ्क अधिकारी रहने व्यवस्था छ । साविकको केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग र हालको राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयको कार्यसम्पादनमा सहयोग पुर्याउने उद्देश्यले वि.सं. २०५० साल साउन १ गतेदेखि सिन्धुली र रामेछाप कार्यक्षेत्र हुनेगरी शाखा तथ्याङ्क कार्यालय सिन्धुलीको स्थापना भएकोमा मिति २०७० साल चैत १ गतेदेखि कार्यालयको नाम परिवर्तन भई तथ्याङ्क कार्यालय, सिन्धुली भएको हो । यसको कार्यक्षेत्र सिन्धुली र रामेछाप रहेको छ । हाल तथ्याङ्क कार्यालय, सिन्धुलीको सदरमुकाम कमलामाई नगरपालिका वडा नं. ६ शान्तिनगर रातमाटा स्थित भाडाको भवनमा रहेको छ । तथ्याङ्क कार्यालय, सिन्धुलीको स्थापना पश्चात स्थानीय स्तरमा राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयबाट संचालन हुने गणना एवं सर्वेक्षणहरूमा संलग्न हुनुको अतिरिक्त तथ्याङ्क कार्यालय सिन्धुलीको आफ्नै वार्षिक कार्यक्रम संचालन हुँदै आएको छ । जिल्ला स्तरमा यस कार्यालयले सेवाग्राहीहरूलाई सर्वसुलभ रूपमा तथ्याङ्क सेवा उपलब्ध गराउँदै आएको छ ।

कार्यालयको कार्यहरू

- राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयले आफ्नो कार्य क्षेत्रमा संचालनगरेका गणना एवं सर्वेक्षणमा संलग्न हुने ।
- राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयबाट जिल्ला स्तरमा संचालन हुने तालिम कार्यमा सधाउ पुर्याउने र स्थानीय स्तरमा कार्यक्रम संचालन गर्न आवश्यक पर्ने तालिम संचालन गर्ने ।
- तथ्याङ्क कार्यालय सिन्धुलीको वार्षिक कार्यक्रम तोकिएको समयमा सम्पन्न गरी प्रगति प्रतिवेदन राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयमा पठाउने ।
- कार्यक्षेत्र अन्तर्गतका जिल्लाहरूको वस्तुगत विवरण तयार गर्ने ।
- जिल्ला स्तरीय तथ्याङ्क विकास कार्यक्रम तयार पारी राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयमा पठाउने ।

- बडा र गणाना क्षेत्रको सिमाना, धरातल र घर परिवारको निर्दिष्ट स्थान छुट्याउने गरी गणना क्षेत्र नक्सांकनको काम गर्ने। जिल्लास्तरीय तथ्याङ्कीय क्रियाकलापहरूको समन्वय गर्ने।

आधिकारिक तथ्याङ्कका १० प्रमुख सिद्धान्तहरू

आधिकारिक तथ्याङ्कका यी १० ओटा आधारभूत सिद्धान्तहरूको परिधि निकै फराकिलो छ। अर्थात्, यी सिद्धान्तहरूले राष्ट्रीय तथ्याङ्क प्रणालीका विविध पञ्चहरूलाई समेटेका छन्। यी सिद्धान्तहरूको बुँदागत व्याख्या ज्यादै विस्तृत हुने भएकोले यहाँ सामान्य जानकारीका लागि यी सिद्धान्तहरूलाई टिपोटको रूपमा मात्र उल्लेख गरिएको छ।

- **प्रासाङ्गिकता र सुलभता:** लोकतान्त्रिक समाजको सूचना प्रणालीमा आधिकारिक तथ्याङ्क एक अपरिहार्य तत्व मानिन्छ। यसले सरकार, अर्थतन्त्र र आमजनतालाई आर्थिक, जनसांख्यिक, सामाजिक तथा बातावरणीय परिस्थिति सम्बन्धी सूचना उपलब्ध गराउँछ। लोकतान्त्रिक समाजमा सरकारी तथ्याङ्कीय निकायहरू (Official Statistical Agencies) ले नागरिकको सार्वजनिक सूचना पाउने हकको सम्मान गर्नु पर्दछ। यसका लागि यी निकायहरूले व्यावसायिक उपयोगिता भएका आधिकारिक तथ्याङ्क निकालेर निष्पक्षताका साथ उपलब्ध गराउनु पर्दछ।
- **व्यावसायिक मापदण्ड र आधार:** तथ्याङ्क संकलन, प्रशोधन, भण्डारण तथा प्रस्तुतिका विधि एवं प्रक्रिया निर्धारण गर्दा तथ्याङ्कीय निकायहरूले वैज्ञानिक सिद्धान्त र व्यावसायिक आचारसंहिता नितान्त सोच विचारका साथ निर्णय लिनुपर्दछ। आधिकारिक वा सरकारी तथ्याङ्कमा विश्वास जगाई तथ्याङ्कमा आस्था कायम राख्न यस्तो प्रक्रिया महत्वपूर्ण हुन्छ।
- **उत्तरदायित्व र पारदर्शिता:** तथ्याङ्कको सही अर्थ लगाउने काम सहज तुल्याउन तथ्याङ्कीय निकायहरूले तथ्याङ्कका स्रोत, विधि र प्रक्रियाको विवरण वैज्ञानिक मापदण्ड अनुसार प्रस्तुत गर्नु पर्दछ।
- **दुरुपयोग निवारण:** तथ्याङ्कको त्रुटिपूर्ण व्याख्या भएमा वा दुरुपयोग भएमा तथ्याङ्कीय निकायहरूले यस्ता कुराको टिप्पणी वा खण्डन गर्न सक्नु पर्दछ।
- **आधिकारिक वा सरकारी तथ्याङ्कका स्रोतहरू:** तथ्याङ्कीय सर्वेक्षण तथा प्रशासनिक अभिलेख लगायत सबै प्रकारका स्रोतहरूबाट तथ्याङ्कीय प्रयोजनका लागि आँकडा वा विवरण लिन सकिन्छ। तथ्याङ्कीय निकायले स्रोत चयन गर्दा तथ्याङ्कको गुणस्तर, सामयिकता, लागत एवं उत्तरदाताको बोझलाई विचार गरेर उपयुक्त स्रोत चयन गर्नुपर्दछ।

- **गोपनीयता:** तथ्याङ्कीय निकायहरूले तथ्याङ्क निकालनका लागि संकलन गरेका व्यक्तिगत विवरण वा आँकडाहरू प्राकृतिक वा कानुनी व्यक्ति जो-जसको भएतापनि एकदम गोप्य राख्नुपर्दछ । संकलन गरिएका यस्ता विवरणहरू तथ्याङ्कीय प्रयोजका लागि मात्र प्रयोग गर्नु पर्दछ ।
- **कानुन:** जुन ऐन, नियम र आदेश अन्तर्गत तथ्याङ्क-प्रणाली संचालन भएका छन् ती सबै कानुनी प्रावधानहरू सार्वजनिक हुनुपर्दछ ।
- **राष्ट्रिय समन्वय:** तथ्याङ्क प्रणालीमा सामाज्ञस्यता र दक्षता प्राप्त गर्न देशभित्रका सबै तथ्याङ्कीय निकायहरूबीच समन्वय अत्यावश्यक हुन्छ ।
- **अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्डको उपयोग:** प्रत्येक देशका तथ्याङ्कीय निकायहरूले अन्तर्राष्ट्रिय अवधारणा, वर्गीकरण तथा विधिहरूको प्रयोग गर्दा सबै सरकारी तहमा सामाज्ञस्यता र दक्षताको बढ़िहुन्छ ।
- **अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग:** तथ्याङ्कमा द्विपक्षीय एवं बहुपक्षीय सहयोगले सबै देशमा आधिकारिक तथ्याङ्क प्रणालीको सुधार गर्न सघाउ पुर्याउँछ ।

संघीय सरकारी कार्यालयहरूको विवरण

कार्यालयको नाम	कार्यालय प्रमुखको नाम/धर	पद/दर्जा	सम्पर्क नं.	
			मोबाइल नं.	टेलिफोन नं.
सिन्धुली जिल्ला अदालत	श्री रमेश शर्मा पौडेल	मा.जि.न्या		०४७-५२९९९९९
	श्री रामनन्द प्रसाद अधिकारी	मा.जि.न्या		०४७-५२०९८०
	श्री विदुर प्रसाद कोइराला	श्रेष्ठदार	९८४९३६३३७६	०४७-५२०४६१
जिल्ला प्रशासन कार्यालय	श्री भरत खनाल	प्र.जि.अ.	९८५४०६७७७७	०४७-५२०५३३
कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय	श्री टंकनाथ काप्ले	प्र.को.नि	९८५४०४९७६६	०४७-५२०२६६
जिल्ला निर्वाचन कार्यालय	श्रीकैलाश कोइराला	जि.नि.अ.	९८५१००२०८६	०४७-५२०३२२
जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय	श्री भीमसेन काप्ले	जि.न्या.व.	९८५४०४२९९९	०४७-५२०१९९
राष्ट्रिय अनुसान्धान जिल्ला कार्यालय	श्री सुवाश कार्की	उप अ.नि.	९८५१०९२७०४	०४७-५२०२३३
कारागार कार्यालय	श्री मात्रिका प्रसाद पहाडी	नि. जेलर	९८५४०७२७७७	०४७-५२०२५७
जिल्ला प्रहरी कार्यालय	श्री गोविन्द राज काप्ले	प्र.उ.	९८५४०६५५५५	०४७-५२०५५५
इलाका प्रहरी कार्यालय, भिमान	श्री सोरप छिरिङ तामाङ	प्र.नि.	९८५१२८१०४४	
इलाका प्रहरी कार्यालय, बस्तीपुर	श्री गोविन्द प्रसाद रेमी	प्र.नि.	९८५१२८३३४५	
इलाका प्रहरी कार्यालय, डकाहा	श्री रोहित फुँयाल	प्र.नि.	९८५४०९००९९	
इलाका प्रहरी कार्यालय, कपिलाकोट	श्री धर्मराज खत्री	प्र.नि.	९८५४०९९९९९	
इलाका प्रहरी कार्यालय, खुकोट	श्री एन्जिला राई	प्र.नि.	९८५४०९०९२५	
बागमती प्रदेश प्रहरी तालिम केन्द्र	श्री प्रविण पोखरेल	प्र.व.उ.	९८५१२८०४९०	
मालपोत कार्यालय	श्री रोहित विश्वकर्मा	नि.प्र.मा.अ.	९८५४०४२९०९	०४७-५२०९२५
नापी कार्यालय	श्री सरोज बहादुर श्रेष्ठ	ना.अ.	९८५४०४२५३३	०४७-५२०९३९
भवानी बक्स गण	श्री विमल कुमार	गणपति	९८४९७३०७५८	९८६३०२९२० २

कार्यालयको नाम	कार्यालय प्रमुखको नाम/थर	पद/दर्जा	सम्पर्क नं.	
			मोबाइल नं.	टेलिफोन नं.
	वागले			
श्री नं.१ वनतथा पर्यावरण सुरक्षा गण	श्री निरण बस्नेत	गणपति	९८५४०४२९९७	
श्री नं.९ बाहिनी अड्डा, सिन्धुली	श्री शक्तिजंग बस्नेत	बाहिनीपति	९८६३०२८९०३	
जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय	श्री राम कुमार कार्की	जि.स.अ.	९८४४०४९४८८	०४७-५२०९४९
शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	श्री निर्मल प्रसाद घिमिरे	ईकाई प्र.	९८५४०४९३२४	०४७-५२०९७५
प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना जुनार सुपरजोन	श्री याम कुमार श्रेष्ठ	ब.कृ.अ.	९८५४०४९५०९	०४७-५९०४८७
खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण	श्री पुष्पलाल राई	का.प्र.	९८५२०६२०५४	०४७-५२९४९३
जिल्ला हुलाक कार्यालय	श्री कुमार थापा	ह.अ.	९८५४०४४९२१	०४७-५२०९२१
तथ्याङ्क कार्यालय	श्री राजेश दास	त.अ.	९८४५०३८४३१	०४७-५२०९२८
नयाँ शहर आयोजना, खुकोट	श्री श्यामचन्द्र बुढाथोकी	आ.प्र.	९८५४०४२६६१	०४७-६९९९४६
करदाता सेवा कार्यालय	श्री रुस्मिता दाहाल	क.अ.	९८५७८२४९५१	०४७-५२०२०५
सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल, आश्रित गुल्म	श्री बलराम प्रसाई	स.प्र.ना.उ.	९८४९६९९७०१	०४७-५२९९९१
सुनकोशी मरिण डाइरेक्टरिक ब.आ	श्री मित्र बराल	आ.नि.	९८५१२३०३००	०४७-५२९३१२
यान्त्रिक कार्यालय, मुलकोट	श्री अर्जुन मिश्र	मे.इ.	९८५४०४५१४०	
चुरे उत्थानशील आयोजना	श्री राम बालक प्रसाद यादव	का.प्र.	९८५४०४४४३३	
स्वास्थ्य विमा बोर्ड	श्री रमेश कुमार घिमिरे	का.प्र.	९८५४०४९५५५	०४७-५२०५७७

तालिका ९.५ : जिल्ला स्थित प्रदेश अन्तर्गतका सरकारी कार्यालयहरूको विवरण

कार्यालयको नाम	कार्यालय प्रमुखको नाम/धर	पद/दर्जा	सम्पर्क नं.	
			मोबाइल नं.	टेलिफोन नं.
उद्योग तथा बाणिज्य कार्यालय	श्री ध्रुव प्रसाद ठकाल	प्र.उ.अ.	९८५४०४९९२४	०४७-५२०९२४
बागबानी तरकारी विकास केन्द्र	श्री देवकी पाठक	ब.क.बि.अ.	९८५४०४९३२०	०४७-५२०९२२
कृषि विकास कार्यालय	श्री अरुण खनाल	ब.कृ.बि.अ.	९८५४०४२२६६	०४७-५२०९६६
पशु सेवा कार्यालय	श्री प्रभात न्यौपाने	प.वि.अ.	९८५४०४९७८५	०४७-५२०९८५
डिभिजन वन कार्यालय, सिन्धुली	श्री प्रलहाद प्रसाद धिताल	डि.व.अ.	९८४९३२८९८४	०४७-५२०९३५
डिभिजन वन कार्यालय, मरिण	श्री अजय बिक्रम मानन्धर	डि.व.अ.	९८५४०२०९९०	
जलश्रोत तथा सिचाई विकास डिभिजन	श्रीकृष्ण बहादुर पाण्डे	सि.डि.ई.	९८५४०४२९०५	०४७-५२०९०५
स्वास्थ्य कार्यालय	श्रीराजन प्रोखेल	मे.सु.	९८६८८९५०८७	०४७-५२०९४५
जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र	डा. अर्जुन उपाध्याय	आ.चि.	९८५४०४९९७३	०४७-५२०३४३
सिन्धुली अस्पताल	डा. अभिषेक थपलिया	मे.सु.	९८४२३५३२६१	०४७-५२०९७३
शहरी विकास तथा भवन कार्यालय	श्री दुर्गा प्रसाद घिमिरे	नि.सि.डि.ई.	९८५४०४९६०६	०४७-५२३८३९
पूर्वाधार कार्यालय	श्री देवनारायण प्र. यादव	डि.प्र.	९८५४०५५०२२	०४७-६९९९४६
यातायात व्यवस्था कार्यालय, खुकोट	श्री बुद्धिराम शर्मा	शा.अ.	९८५४०४५३९९	०४७-५९०४८८

तालिका ९.६ : जिल्ला स्थित स्थानीय तह (गाउँपालिका/नगरपालिका) कार्यालयहरूको विवरण

कार्यालयको नाम	कार्यालय प्रमुखको नाम/थर	पद/दर्जा	सम्पर्क नं.	
			मोबाइल नं.	टेलिफोन नं.
दुधौली न.पा.	श्री विष्णु प्रसाद सुवेदी	प्र.प्र.अ.	९८५४०५२१११	०४७-४९२०४५
फिक्कल गा.पा.	श्री डम्बर बहादुर रजन मगर	प्र.प्र.अ.	९८५४०४५४६२	०४७-६९२०२६
तीनपाटन गा.पा.	श्री पदम बहादुर बस्नेत	प्र.प्र.अ.	९८५४०४२२२०	
गोलन्जोर गा.पा.	श्री ठाकुर प्रसाद दाहाल	प्र.प्र.अ.	९८४३८८७७५४	०४७-६९२०२५
कमलामाई न.पा.	श्री सुमन कुमार कार्की	प्र.प्र.अ.	९८५४०५०१११	०४७-५२११०५
सुनकोशी गा.पा.	श्री अर्जुन दर्जी	प्र.प्र.अ.	९८५१२९२६५५	
छ्याङ्लेख गा.पा.	श्री दाताराम प्याकुरेल	प्र.प्र.अ.	९८५४०८८८८८	
मरिण गा.पा.	श्री ओम बहादुर दर्जी	प्र.प्र.अ.	९८४९१६२७७२	
हरिहरपुरगढी गा.पा.	श्री दिपेन्द्र कुमार पैकरा	प्र.प्र.अ.	९८५४०४२८८१	०४७-६९२०४०

तालिका ९.७ : विद्युत, टेलिकम एवं बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरूको विवरण

कार्यालयको नाम	कार्यालय प्रमुखको नाम/थर	पद/दर्जा	सम्पर्क नं.	
			मोबाइल नं.	टेलिफोन नं.
नेपाल विद्युत प्राधिकरण	श्री शिशिर लम्साल	का.प्र.	९८५४०४२२५०	०४७-५२११०५
नेपाल टेलिकम	श्री विदुरबाबु श्रेष्ठ	का.प्र.	९८५४०२१७७७	०४७-५२०१०९
राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक	श्री लाल बहादुर ठोकर	शा.प्र.	९८४४०२०६५८	०४७-६९१७५५
कृषि विकास बैंक	श्री तेज बहादुर कार्की	शा.प्र.	९८४९०६५९६४	०४७-५२०१७०

तालिका ९.८ : जिल्ला स्थित राष्ट्रिय संचार संस्थामा काम गर्ने पत्रकारहरूको विवरण

नाम/थर	संचार संस्था	सम्पर्क नं.
राजकुमार कार्की	कान्तिपुर राष्ट्रिय दैनिक	९८४४०१९५००
बावुराम देवकोटा	गोरखापत्र राष्ट्रिय दैनिक	९८६९८८८८९१
राजन गाँउले	अन्नपुर्ण राष्ट्रिय दैनिक	९८४४०४५७५८
अनिल भण्डारी	नेपाल टेलिभिजन, नागरिक दैनिक	९८४४०८६०९९
संकर सौगात	एमिन्युज टेलिभिजन	९८४४०४०४५५

नाम/ठर	संचार संस्था	सम्पर्क नं.
विधुर पौडेल	नयाँ पत्रिका राष्ट्रिय दैनिक	९८५४०४०५८०
विमला पाण्डे	राजधानी राष्ट्रिय दैनिक	९८५४०४४२५०
राधिका बुढाथोकी	राष्ट्रिय समाचार समिति, हिमालय टाईम्स	९८४४४४२५४८
रोहित गुरुङ	हिमालय टेलिभिजन	९८४०६६६३४४
रविन्द्र भट्टराई	न्युज २४ टेलिभिजन	९८६०८१७६११
उर्मिला भट्टराई	ग्यालेक्सी फोर के टेलिभिजन	९८६४०२९४८४
कमल सरला सुनुवार	रेडियो नेपाल	९८४४०८२४६९
कल्पना भुजेल	उज्यालो ९० नेटवर्क	९८४४२१७१६४
बुद्ध नेपाली	नेपाल समाचार पत्र, थाहा संचार	९८४०७३२४८६
संगिता डिमदोङ	नेपाल नेटवर्क टेलिभिजन	९८१२१११११९६
राधिका बुढाथोकी	सर्वदा सञ्चार	९८४४४४२५४८

तालिका ९.९ : जिल्ला स्थित संचालनमा रहेका स्थानीय रेडियो तथा एफ.एमको विवरण

नाम/ठर	रेडियो तथा एफ.एमको नाम	सम्पर्क नं.
टिकाजंग थापा	रेडियो शिद्धवावा, सुनकोशी एफ.एम.	९८५४०४१३००
प्रेमनाथ मैनाली	रेडियो सिन्धुली गढी	९८५४०४११९१
बुद्ध नेपाली	रेडियो विजयकिल्ला, रेडियो मरिण	९८४०७३२४८६
बरुण लामिछाने	विट्स एफ.एम.	९८४४०४०८६८
मिनकुमार दाहाल	रेडियो महाभारत	९८५११५७८६५
रोहित गुरुङ	दुधौली एफ.एम.	९८४०६६६३४४
राजन गाउले	रेडियो जनआवाज	९८४४०४५७५८
दिप शाह संकर	रेडियो मधुगंगा	९८१४०३१९५

तालिका ९.१० : जिल्ला स्थित संचालनमा रहेका दैनिक पत्रपत्रिकाहरूको विवरण

नाम/ठर	दैनिक पत्रपत्रिकाको नाम	सम्पर्क नं.
विनोद रायमाझी	सिन्धुली सौगात दैनिक	९८५४०५३५३६
द्वारिका कापले	प्रभात समाचारदैनिक	९८५१०६८९०२

तालिका ९.११ : जिल्ला स्थित संचालनमा रहेका सासाहिक पत्रपत्रिकाहरूको विवरण

नाम/ठर	सासाहिक पत्रपत्रिकाको नाम	सम्पर्क नं.
विनय दाहाल	सफल नेपाल सासाहिक	९८४४९९७३८५
ध्रुवचन्द्र खड्का	सिन्धुली अपडेट सासाहिक	९८४४०३७२३१
संकर सौगात	कमलामाई एक्सप्रेस	९८४४०४०४५५
प्रेम दाहाल	सन्देश जनप्रिय सासाहिक	९८५१२६७७२९
रोहित गुरुङ	दुधौली सासाहिक	९८४०६६६३४४
राजन गाउले	ईतिश्री सासाहिक	९८४४०४५७५८
बाबुराम देवकोटा	जनबोली एक्सप्रेस सासाहिक	९८६९८८८८९१
विमला पाण्डे	साझा नेपाल सासाहिक	९८५४०४४२५०

तालिका ९.१२ : जिल्ला स्थित संचालनमा रहेका अनलाईन संचार संस्थाको नाम

नाम/ठर	अनलाईन संचार संस्थाको नाम	सम्पर्क नं.
पुस्कर थापा	अंकपत्र	९८५१०३१४६९
सौगात रायमाझी	सिन्धुली सौगात	९८४०४८३६५५
भयामहरी अधिकारी	जनबोली एक्सप्रेस	९८४४०४५६३८
प्रेम दाहाल	ई प्रदेश खबर	९८५१२६७७२९
नविनबाबु अधिकारी	सरोकार टाईम्स	९८४४०८५६४९
जि.वि श्रेष्ठ	पालिका आवाज	९८४४२५१२६४
मिनकुमार दाहाल	शितलपाटी पोष्ट	९८५११५७८६५
नविन श्रेष्ठ	सिन्धुली खबर	९८४४०८४८४४
बलविर भुजेल	सिन्धुली दर्पण	९८५४०४२६७७
वुद्धकुमार आछामी	विजयकिल्ला डटकम	९८६४०१७४८६
रविन्द्र भट्टराई	दुधौली न्युज	९८६०८१७६११
अनिल भण्डारी	गढि पोष्ट	९८४४०८६०९९
राजन गाउले	जनआवाज न्युज	९८४४०४५७५८
वरुण लामिछाने	न्युज तरगं	९८४४०४०८६८

जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सिन्धुलीबाट प्रवाहित सेवा वितरण

तालिका ९.१३ : जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सिन्धुलीबाट प्रवाहित सेवा वितरणको विवरण

कार्यको विवरण	आ.व. २०७७/७८	आ.व. २०७८/७९	आ.व. २०७९/८०
संस्था दर्ता	३७	१६	९
नाबालक परिचयपत्र	२८	९०	१०६
ठाडो उजुरी	५४	१३८	२३४
पत्र पत्रिका दर्ता	१	१	१
छापाखाना दर्ता	१	-	-
सिफारिस	११५४	१६१८	१४२१
संस्था नवीकरण	१२२	१२१	११२
जिल्ला सुरक्षा समितिको बैठक	४९	२९	३२
हातहतियार नवीकरण	९	७	१०
भ.पू. सैनिक पेन्सन सिफारिस	४६	५४	४१
नागरिकता	बंशज	५००३	१४२२९
	बैवाहिक अंगीकृत	३	१
	प्रतिलिपि नागरिकता	४०८८	५६३९
राहदानी	साधारण सिफारिस	२९९६	५५४६
	द्रुत सिफारिस	-	-
	राहदानी वितरण	२३०५	५३१४
राष्ट्रिय परिचय पत्र फाराम दर्ता	३९०६	९९९८	२१४५२

स्रोत: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सिन्धुली